on iki ozanın dilinden

BİLEN SÖYLESİN

DÎVÂN-I LÛGAT-İ ANADOLU BİLİG

Unutulan kelimelerin izinde

...nedir? ...nedir? Bilen söylesin...

BİLEN SÖYLESİN

Dîvân-ı Lûgat-i Anadolu Bilig

10.5281/zenodo.22512581

© 2026 Bilen Söylesin. CC BY-NC-ND 4.0 lisansı kapsamında, kaynak gösterilerek ve ticari olmayan amaçlarla paylaşılabilir; değiştirilemez.

Bu eseri meydana getiren ozanlar

Adem Emïnoğlu

Bünyamin Dïler

Celalettin Turan

Emrah Bekcï

İsmet Topdağ

Rıfat Çetïnbaş

Saime Findikçi

Samim İğde

Songül Çalişkan

Şakir Delïaslan

Volkan Kirimlioğlu

Yavuz Kaya

BİLEN SÖYLESİN

DÎVÂN-I LÛGAT-İ ANADOLU BİLİG

Unutulan kelimelerin izinde

“Söz, kökü sabırla beslenen bir ağaç gibidir; dalları gönüllere uzanır, meyvesi ise kalpleri fetheder. Güzel söz, yalnızca dünyayı değil, ahireti de aydınlatır. Çünkü her kelime, bir tohumdur; ekilen iyilik, hasat zamanında barış ve huzur olarak geri döner.”

Münâcât

Bismillahirrahmanirrahim!

Bütün Sırların hazinesi olan "Bismillah" ile başlarız.

Ruhumuz, içinde sırların gizlendiği hazineyi onunla keşfetti. Ardından mahlûkatının en hayırlısı, dalalet ve yanlışlıkların ortadan kaldırıcısı, Hz. Muhammed (S.A.V)'e salâvat getiririz.

İlahi Kusursuz olan Allah, Ehad, Bedi ve Kadir isimlerini şefaatçi kılıp niyazla Senden istiyoruz. Kadri muazzam olan İsm-i Azam'ın hürmetine Senden niyaz ediyoruz Ya ilahi, işlerimizi kolaylaştır!

Ya Hayy Ya Kayyum Allah'ımız, Ehad, Bedi ve Basıt isimlerini şefaatçi kılarak ve ümitle Sana yalvarıyoruz. Ey yaratma mertebelerinin en yükseğinde bulunan Allah'ımız, Sabit, Cebbar isimlerinin hakkı, uyumaz sıfatın ve ateşleri söndüren Halim ismin hürmeti için. Ey çabuk imdada koşan Rabbim Allah, Ehad, Basit isimlerin ve dualara süratle cevap veren Bedi ismin hürmetine Sana yalvarıyoruz. Kayyum ismin hürmetine, kalbimizi bütün kirlerden temizleyerek ihya et.

Bize Senin Kayyumiyet sırrın yerleşip ışık saçsın. O sırrın nurunun parıltılarından üzerimizde bir aydınlık bulunsun. Böylece kalbimizde ve yüzümüzde bir ışıltı zuhur edip parıldasın. Kalbimize rahmet sağanakları dökülsün. Kerim olan Mevlamız, kalbimiz hikmetin incileriyle dile gelsin. Her yandan bizi ışığınla kuşat.

Büyük Mevla, heybetin bizi kaplasın. Sen her türlü noksandan münezzehsin, ey yaratma ve yoktan her an çoklukla var etme mertebesinin en yükseğinde bulunan ve ölüleri en kerimane tarzda dirilten ve rızıklandıran Allah'ım. Bir araya getirilmiş bütün hece harflerinin hakkı için bizi maksadımıza ulaştır ve her türlü

ihtiyaçlarımızı gider.

Yüce ismi azamın ve Kuran'ın her tarafı kuşatan nuruyla irademize yerleştirilen harflerin sırrı hürmetine ve ismi Azamın nuru hürmetine, nurlardan üzerime ışık saçacak bir feyiz akıt ve İsm-i Hâkiminle, Nur isminle kalbimizi cansızlığını giderip hayatlandır.

Ne olur ism-i cebbarınla bize bir heybet ve celal giydir ve düşmanlarımızın ellerini bizden çektir. Kadri yüce, Kadir, Selam, Aziz ve celil İsm-i şeriflerinin hürmetine bizi her türlü düşman ve hasetçiden ve kötülüklerden koru. Allah'ım Celal, Celil, Rauf, Kuddüs ve Rahim isimlerinin nuru hürmetine bu karanlıklarımızı aydınlığa çevir. Ey Rabbim, İsmi Azam'ın nuru hürmetine O nur ile ihtiyaçlarımızı gider. Selam ve Hayy ism-i şeriflerinle hacetimizi süratle yerine getir.

Ma'bud, Hu, Samed ve Şehid isimlerinin hürmetine ey Yüce Kâfi isminle bütün işlerimizi kolaylaştır. Sen bize yetersin.

Ey Celal sahibi ve ey Halim, Senin yardımınla açılacak bir ilmin sırrıyla bize bir ikram lütfeyle. Sırları kesin ve inkişaf etmiş Kuran-ı Hâkim'in nurani ve açık ifadeleriyle bizi her türlü korku ve sıkıntıdan kurtar. Ey Celal sahibi ve ey kırık gönülleri üzüntüden kurtarıp canlandıran Allah'ım "Kün=ol" emrinin "Kaf" harfinin sırrı hürmetine bizi koru. Karanlıklar ve Tehlikeler deryasında bizi güvende kıl ve o deryadan en hayırlı bir selamet sahiline çıkmayı ihsan eyle.

Sensin bizim sığınağımız ve sıkıntılar ancak Seninle ortadan kalkar. Rahmet olan yağmurun sağanak hali gibi üzerimize rızık yağdır. Her ne kadar günahta aşırıya gitsek de âlemlerin ümidi yalnız sensin. Ey Celal sahibi' Basir ism-i şerifin hürmetine. İhsan ettiğin sayısız nimetlere karşı nankörlük edenleri, dilsiz, kör eyle. Âlim, Gani ve Sabur isimlerinle her şeyi kuşatan ismi Azam'ın kalesine sığınarak, her türlü yanlışlığa düşmekten bizi koru.

Baştanbaşa bütün mahlûkatın gönüllerine ülfet ve ünsiyet bahşederek

bize lütfunla çevir ve Fettah ism-i şerifinle bana makbuliyet elbisesini giydir. Ya ilahi Ali, Ala ve Selam İsm-i şerifin hürmetine bize izzet ve yücelik ver. Ve işlerimizi kolaylaştır. Üzerimize af ve mağfiret örtüsünü ger ve kalbimizi rahmetinle şifalandır. Kalpleri manevi hastalık kirlerinden temizleyip şifaya kavuşturan yalnız sensin.

Allah'ım Hu ismi şerifin hürmetine rızkımıza bereket ihsan eyle ve önümüzdeki bütün zorluk ve güçlükleri kaldır. Ya ilahi, Ey gerçek Mabud, Ya Hu ve Ya Hayre'l-halıkîn Rızıklarımızı nihayetsiz cömertlikle bize gönderen, Cevad isminle sana yalvarıyoruz. Her yönden gelen düşmanı senin yardımınla defederiz. Sen de ismi Azam'ınla bize düşmanlık edenleri uzaklaştırır ve onları ıslah eyle. Ya İlahi! Bizim ümidimiz ve seyidimiz yalnız sensin. Bizi tahkir etmek isteyeni ıslah eyle. Kesin yeminlerin ve muhtevaları hürmetine bütün zararlıların hile ve tuzaklarını bizden defet.

Ey eski ümmetlerden beri kendisinden dilekte bulunulanların en hayırlısı, ihsanda bulunanların en kerimi ve ümit kapılarının en değerlisi. Ey gizliliklere ilmiyle nüfuz eden Nur İsminle, yıldızımızı çağlar ve asırlar boyu baki kıl ve parlamaya devam ettir. Ey Ehad, Bedi, Aziz ve Celil olan Allah'ım Sen'in bütün güzel isimlerin sonsuz haşmet ve azametiyle sürekli parlamaktadır. Ey Evvel ve Ahir olan Allah'ım bütün mahlukatın arzu ve ihtiyaçlarına cevap veren güzel isimlerini anarak onların bereketine sığınıyoruz. Gerçek Ma'bud, Hak olan ve hakkı gerçekleştiren, Cemil, Vedud ve Mucib olan Zatın yardımıyla bizden Seni eksik etme.

Ey Kayyum ve Vekil olan ve bütün ayetlerinin hikmetlerini yalnız kendisi bilen Allah'ımız, Hannan isminin hürmetine dualarımızı kabul et. Ey bütün sırlara vakıf olan Allah'ımız, Mübdi ve Müid isimlerinin hürmetine bize şefkat ve merhametinle muamele et. Hak İsm-i şerifin hürmetine duamızı kabul buyur, bizim yanımızda ol, düşmanlarımıza karşı bize güç ver. Ey Rab ve Rahman olan Allah'ımız Hiç şüphesiz sen

Hak Ma'budsun. Ey kuvvetli mededkârımız, Fitne, düşmanlık ve inkâr fırtınalar peşi peşine kopmaktadır. Kâfirlerden korunmak ve düşmana şiddetli hücum gerçekleştirmek ancak senin yardımınladır. Senin yüce kapına gelip sığınan kimsenin karanlığı dağılır. Senin kapına geldik bizi geri çevirme Allah'ım.

Tâ Hâ, Yâ Sîn, Tâ Sîn (Neml) ve Tâ Sîn Mîm (Kasas ve Şuara) sureleri hürmetine Sana yönelip gelen bir saadete ermek için bize yardımcı ol. Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd (Meryem süresi) ile bizi dört bir yandan kuşatan kem gözlere karşı koru Allah'ım. Hâ Mîm Ayn Sîn Kâf (Şûrâ süresi) bizi koruyan sığınağımız ol; Senin karşısında dağlar bile sarsılır. Kâf, Nûn ve Hâ Mîm sureleri hürmetine bu himayeyi gerçekleştir. Duhan suresinde de muhkem kılınmış bir sır vardır. Bu sır hürmetine bizi muhafaza eyle.

Elif Lâm ile başlayan sureler, Nisa suresi, Maide suresi, En'am suresi ve nurlu kılınmış Nur suresi hürmetine, Elif Lâm Râ ile başlayan (Yunus, Hûd, Yusuf, İbrahim, Hicr) sureleri sırrı ve İsm-i A'zam'ın nuruyla, işlediğimiz her günahtan tövbe ederek sana sığınırız. Elif Lam Mim Ra (Rad) suresiyle yüce olan ruhaniler ve melekler meclisine bizi kabul et. Kuran-ı Hakim'de, Hâ Mim ile başlayan bütün sürelerin sırrı hürmetine, bizi her türlü aydınlığın, bereketin, sağlığın kaynağı, fazlına ve tecellisine mahzar eyle.

Amme, Abese, Naziat, Tarik, Ve`s-Semai Zati'l-büruc ve Zilzal sureleri hürmetine. Tebareke, Nun, Seele Sailün, Tehmiz (Hümeze),
Ize`ş-Şemsu Kuvvirat sureleri hakkı için... Zariyat, Necm ve Kamer sureleri hürmetine işlerimiz bize kolaylaşsın. Kuran-i Hakim'deki Hizb hizb, ayet ayet okuyucuların okudukları ve inmiş olanlar adedince Kur`an sureleri hakkı için. Ey Mevla'm Kendilerine kitap indirdiğin her peygambere ihsanda bulunan lütuf ve fazlını istiyoruz. Ey Hayy ve Kayyum olan Allah'ım Sen'in her şeye gücü yeten ve kudretiyle bütün varlık alemini kuşatan Kadir ve Cebbar isimlerinin üzerine kasem ve yemin ederek sana yalvarıyoruz. Ey Allamü'l-Ğuyub olan Allah'ım

Fetih kapılarını ve gayb alemlerinin sırlarını açan Fettah isminin nuruyla ve Sen'in inayetinle fetihler nasip olur. Ya Seyyid'im Varlık ve birliğini güçlü delillerle ispat eden Ayetü'l Kübra'daki hakikatlerin nuruyla bizi her türlü felaket ve tehlikelerden emin kıl.

Ey İlah'ımız Fettah ve Rezzak isimlerinin hürmetine ve Esma-i Hüsna diye tarif edilen bütün güzel isimlerinin hakkı için bizi dağınıklık ve perişaniyetten kurtar. Bu harfler sırlıdır. Ve Merih yıldızı gibi yüksek ve âlidir. Asa-yi Musa ismiyle Manevi karanlıklar dağılır. Ya Rabbi Bu harflerin yüce manalarını şefaatçi yaparak sana niyaz ediyoruz ki, bu dua ve yakarışlarım, hidayete erenlerin duası nev'inden olsun.

Ey merhametli Rabbim Bunlar öyle harflerdir ki, manaları sebebiyle çağlar ve zamanlar boyu üstünlük kendilerine bahşedilmiş ve faziletle yüceltilmişlerdir. Ey Allah'ım Kur'an-ı Hakim'in bütün ayetlerini ve ihtiva ettiği hakikatleri vesile kılarak, Sana yalvardık. İşte onlar, sırlı harfleridir. Onların hasiyet ve meziyetlerini bizde topla, manalarını gerçekleştir. Her türlü hayır onlarla tamamlanır.

Ey Mevlamız!

Kendisiyle çağrıldığında bütün işlerin kolaylaştığı isminle ismi Azam'ınla Sana yalvarıyoruz. İlahi Peygamberlerin Sana manen yaklaşmak için kendilerine şefaatçi kıldıkları kelimeler hürmetine güçsüzlüğümüze merhamet et. Günahlarımızı bağışla. Ey Yaratıcımız ve Seyyidimiz, İhtiyacımızı yerine getir. İşlerimiz sana havaledir.

Ey, La İlahe İllallah, bizi ve sana yakaranları kendi katından bir ruh ile destekle!

Âmin!

Söz'e Dâir

"Kelime, yalnızca bir harfler bütünü değil, insanın düşüncesine kazınan zaman mühürleridir. Onları yitiren, geçmişini unutur; geçmişini unutan, geleceğini inşa edemez."

Dil, milletlerin hafızasıdır; kelimeler ise bu hafızanın temel taşlarıdır. Her kelime, nesiller boyu süregelen birikimin, medeniyetin ve kültürel mirasın taşıyıcısıdır. Lakin günümüzde Türkçemize sirayet eden yozlaşma, kelime haznemizin daralmasına, kelimelerimizin anlam derinliğinin yitirilmesine ve ifade gücümüzün zayıflamasına neden olmaktadır. Bu manifesto, unutulmaya yüz tutmuş kelimeleri yeniden yaşatmak, Türkçemizin derinliklerine inerek zengin bir kamus oluşturmak ve bireyin kelime haznesini genişleterek ifade yetisini kuvvetlendirmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Dil, insanın düşünce dünyasını şekillendiren en önemli unsurdur. Kelime haznemizin genişliği, yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, düşünce ufkumuzu belirleyen bir unsurdur. Eksik bir kelime hazinesi, eksik bir düşünme biçimi doğurur. Bu yüzden, Türkçemize sirayet etmiş olan her kelimenin bilinmesi, özümsenmesi ve doğru bağlamda kullanılması zaruridir. Türkçe şuurundan mahrum bir toplum, zamanla kendine ait düşünme biçimini kaybeder. Türkçede meydana gelen daralma, milletin düşünce ve idrak kabiliyetini köreltir. İnsanı insan yapan unsurlardan biri, doğru kelimeyle doğru manayı buluşturma yetisidir. Bugün unutturulmaya çalışılan kelimeler, yalnızca birer sözcük değil, düşüncenin, kültürün ve tarihin kodlarıdır. Onları yaşatmak, düşünce dünyamızı korumak ve geliştirmek anlamına gelir.

Bir kelimeyi yitirmek, yalnızca bir sözcüğün unutulması değildir; aynı zamanda o kelimenin taşıdığı kültürel, ahlaki ve felsefi değerlerin de silinmesi demektir. Kelimelerimizin kökenine sahip çıkmak, onları anlamlandırarak yaşatmak, kültürel hafızamızı diri tutmakla eşdeğerdir. Edebiyat, kelimenin en üst düzeyde işlendiği sanat dalıdır. Şair ve yazar, kelimeyi bir hamur gibi yoğurur ve ona yeni ruhlar üfler. Şiir, nesir ve diğer edebi türler; kelimelerin gücünü en güzel şekilde yansıtan unsurlardır. Unutulan kelimeleri şiir, hikâye ve denemelerde yeniden diriltmek, Türkçenin kendi içinde bir devrim yapmasını sağlayacaktır.

Türkçemiz, yüzlerce yıllık geçmişiyle pek çok kelimeyi bünyesinde barındırmıştır. Ancak, zaman içinde bazı kelimeler ya unutulmuş ya da anlamlarından kopartılmıştır. İşbu manifesto, kelime bilincinin tekrar kazanılması, Türkçemizin zenginliğinin hatırlanması ve yeni nesillerin daha güçlü bir ifade yetisine sahip olabilmesi için bir çağrıdır. Kelime, yalnızca bir ses yığını değildir. O, bir medeniyetin, bir inancın, bir şuurun ve bir tarihin taşıyıcısıdır. Kelimeyi yaşatmak, geçmişi geleceğe taşımaktır. Bu manifesto, unutulan kelimelerin yeniden hayat bulması, nesillerin Türkçe şuurunu kazanması ve kültürel mirasımızın korunması adına bir davettir.

Bizler, Türkçemizin taşıdığı anlam zenginliğini ve ifade gücünü koruyarak, unutulan kelimeleri canlandırmak ve kelime hazinemizi geliştirmek için mücadele edeceğiz. Çünkü kelimeler yaşarsa, düşünceler yaşar; düşünceler yaşarsa, medeniyet yaşar!

Arz Ederiz...

DÎVÂN

Bilen Söylesin

Bilen Söylesin

– 1 –

Rahman ve Rahim olan, Allah adıyla,
O'ndan gayrısına da, Kelam, kalem La,
Derdimiz sohbet ile, çıkıp da yola,
Kelam etmek vesselam, Ozan neylesin?
Ozan nedir? Yazan nedir? Bilen söylesin...

Kelimenin kaleme, düştüğü anda,
Kelam secdeye varır, Kalem kıyamda,
Ozanın derdi Hakktır, arar kelamda,
Kaleme döken bitab, kelam neylesin?
Kalem nedir? Kelam nedir? Bilen söylesin...

Kelamı unuttuk ya, kalem Müzekkir,
Dile düşen yad olmuş, edilmiş hakir,
Hafızası silinmiş, öyle bir bakir,
Kelimeler yadigar, Mühcur neylesin?
Mühcur nedir? Mensur nedir? Bilen Söylesin...

Mensur edilmiş neden, Kamus güzeşte,
Dilini heba eden umar demkeşte,
Aslına garip olan, asla serkeşte,
Aslolana bihaber, Kevşeş neylesin?
Kevşeş nedir? Benzeş nedir? Bilen söylesin..

İkrâ dedi, Gâfuru Rahîm okuduk,
İzniyle güzel Kelamları dokuduk,
Bâhre dalıp çıktık an, bazen kaybolduk,
Ya Nidâ bilmeyenler, şiir neylesin?
Hece nedir? Mısra nedir? Bilen söylesin...

Lütfi Kereminden, verdi ol inayet,
Şadan kıldı gönülleri, bu feraset,
Kimden gelir kime gider, bu riyaset,
Münacaât bilmeyen, diller neylesin?
Dua nedir? Şifâ nedir? Bilen söylesin...

Eş Şafiî senden medet, gönle suhulet,
Nazâr kıl biran, kula ol mutmain et,
Huzur divanda kimdi, kullu kabul et,
Yüzü kara kulunu, çâre neylesin?
Kulluk nedir? Kabul nedir? Bilen söylesin...

Rahmetellil âlemin, nübüvvet Gül'ün,
Hafızı kurralar, şeydalar bülbülün,
Layık değil yazılan, eyle kabulün,
Gayrı susar dil, Eminoğlu neylesin,
Nâat nedir? Lûgat nedir? Bilen söylesin...

Lûgat ıssız çöllerde, çizili kelam,
Ozanlar garip kalmış, almıyor ilham,
Beri durur kelime, kırılır kalem,
Kamus namustur elbet, zihin neylesin?
Zihin nedir? Ya hin nedir? Bilen söylesin...

Zihnin sermayesini, ettik mi heder?
Dile düşen kelime, zihni yok eder,
Ederi kadar kelam, hissi yok eder,
Kelam ile kavgalı, nesli neylesin?
Nesil nedir? Hasıl nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 2 –

Kelime hep pervâsız, düşüp de dile
Bir bir ezber ettirir, sitem bülbüle
Gül goncaya dönüşür, nâçâr nâfile
Hazân olmuş bahârı, bülbül neylesin?
Hazân nedir? Hüzün nedir? Bilen söylesin...

Merhamet dileniyor, dile pelesenk
Duâlar dökülüyor, karışık âhenk
Dile düşmeden derman, bozulur mihenk
Nasırlanmış duâya, âmîn neylesin?
Duâ nedir? Âmîn nedir? Bilen söylesin...

Fikir belâsındadır, akla işkence
İşliyor tel tel rûha, işliyor ince
Kaplıyor benliğini, sarıp nârince
Rûhu sarmışsa fikir, zâkir neylesin?
Fikir nedir? Zâkir nedir? Bilen söylesin...

Âlem bir hengâmedir, sırlı bir bahis
Pas demiri yok eder, rûhu da yeis
Bir eğlence mekânı, etmiyor beis
Mihenk ayârsız olmuş, sarraf neylesin?
Sarraf nedir? İnsâf nedir? Bilen söylesin...

Vaktini yitirirken, bekliyor kabir
Adâlet sürgün olmuş, yok buna tâbir
Ciyâka satılıyor, keyifli kibir
Hakkı ilhâk edilen, mâsûm neylesin?
Hakk nedir ki? Hukûk nedir? Bilen söylesin...

Kantarı kaçmış şimdi, eğri mîzânın
Bâm teli kopuvermiş, dertli ozânın
Dile düşmeden yitik, olur yazânın
Hissi kaybolmuş mısrâ, şâir neylesin?
Şiir nedir? Şâir nedir? Bilen söylesin...

Sabret diyorlar şimdi, zulüm ederken
Çatlıyor sabır taşı, sabır dilerken
Ölmek gerekir belki, dün bile erken
Zulmederler refîke, gönül neylesin?
Zulüm nedir? Zâlim nedir? Bilen söylesin...

Siyâhlar karalanır, gece renginde
Ak olanlar saklanır, kendi denginde
Renkler karışır bir an, söner enginde
Rengini bulamayan, soluk neylesin?
Renk nedir ki? Âhenk nedir? Bilen söylesin...

Zihninde doğuruyor, bir derin sancı
Yol üstüne oturmuş, bekliyor hâncı
Akıl etmeyen bilmez, sinsi eyyâmcı
İblîse râm olana, rehber neylesin?
İblîs nedir? Rehber nedir? Bilen söylesin...

Dil söylüyor muhteşem, hâlinde inkâr
Yalan düşen ömrüne, yalancı ikrâr
Son anı yaşamadan, geçersiz ihtâr
Boşa geçen ömrüne, ölüm neylesin?
Ölüm nedir? Ömür nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 3 –

El açanı zannetme, dilenci hakîr,
Zengin olan vicdânsız, aslında fakîr,
Dilde muhteşem îmân, hâl ise münkir,
Hâle dönüşmeyeni, vicdân neylesin?
Vicdân nedir? Îmân nedir? Bilen söylesin...

Seçenek tek ölmemek, bu asıl gâye,
Dünyâyı verse doymaz, istiyor pâye,
Nefs galebe gelir mi? nefsinde sâye,
Gözü doymayan nefse, dünyâ neylesin?
Gâye nedir? Pâye nedir? Bilen söylesin...

Tok olan anlar mı ki? Açın hâlinden,
Kırk bana bir sanadır, düşer dilinden,
Bilmezler ki nîmeti, veren gönülden,
Metâyı yığanlara, Kârûn neylesin?
Metâ nedir? Kârûn nedir? Bilen söylesin...

Secdesindeyken melek, İblîs isyânkâr,
Yasak meyve bölüşür, nesle ziyânkâr,
Bir ömür cennet hebâ, Âdem fedâkâr,
Kâbil'in mülkü ziyân, Hâbil neylesin?
Kâbil nedir? Hâbil nedir? Bilen söylesin...

Bir ömür peşindedir, nefessiz nefsin,
Son anda birleyemez, yetmez nefesin,
Yalnız kalacak insan, kabirde kesin,
Nefsine râmdır olan, nefes neylesin?
Nefs nedir ki? Nefes nedir? Bilen söylesin...

Asâlet sancağını, almış eline,
Rahmân olanın sözü, düşmüş diline,
Sâhip çıkar eline, bel ve diline,
Nesil karalanırken, şehîd neylesin?
Şehîd nedir? Şâhid nedir? Bilen söylesin...

Olmayınca dünyâda, asıl adâlet,
Harâmî kâdı olur, harlar adâvet,
Mâsûmlar dilsiz kalır, tükenir müddet,
Cüretkâr olan maznûn, kânûn neylesin?
Kânûn nedir? Maznûn nedir? Bilen söylesin...

Âciz kalmış yetîme, yetin diyene,
Yetîm hakkı bilmeyip, hakkı yiyene,
Dünyâ mâlını deryâ gibi yığana,
Ses sedâ etmeyene, Kârûn neylesin?
Kârûn nedir? Sorun nedir? Bilen söylesin...

Eskidendi bir masal, saklı necâbet,
Şimdilerde başüstü, zîfir necâset,
Ar sürgün olmuş şimdi, eder vasiyyet,
Tutmayan nankörlere, arsız neylesin?
Ar nedir ki? Nankör nedir? Bilen söylesin...

Akîl olanlar şimdi, göçtü ıssıza,
Sakîl olanlar verdi, akıl us'suza,
Sorgusunda veriyor, peşînen cezâ,
Sorgusuz akledene, akıl neylesin?
Akıl nedir? Akîl nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 4 –

Tâ ezelden beridir, edilen ezber
Ebedde unutup da, arıyor rehber
Gelmedi mi sizlere, kutlu peygamber
Sorulacak o günde, mücrim neylesin?
Hakk nedir ki? Nâhak nedir? Bilen söylesin...

Beyân şimdi duruyor, tozlu râfında
El üstünde yazmalar, kendi safında
Haber nedir, bîhaber, kör Araf'ında
Beyâna uymayana, Cibrîl neylesin?
Beyân nedir? Tuğyân nedir? Bilen söylesin...

Bozulunca nesiller, döner arsıza
Bozuk olan aldanır, bir uğursuza
Derdi dünyâ olanın, yolu yolsuza
Yol vermeyen gamsıza, kervân neylesin?
Yol nedir ki? Yolcu nedir? Bilen söylesin...

İlk kelâmı âleme, “Kalk ve de oku! ”
Nasîb almamış gönle, rahmeti doku
Îmân eden yüreğe, dokunmaz korku
Gönlü kör olanlara, âyet neylesin?
Vahiy nedir? Nehiy nedir? Bilen söylesin...

Kalmamışsa dünyâda, zerre sükûnet
Avâz avâz sessizce, ağla sükûn et
Gelir bekle bir zaman, belki sekînet
Huşûnet dileyene, ağrâz neylesin?
Garez nedir? Hûnrez nedir? Bilen söylesin...

Nûh Nebî bugün gelse, görse bizleri
Sâde hayvan alırdı, dolup gözleri
Çıkmazdı yüce dağa, silip izleri
İzlemeyen gözlere, nebî neylesin?
Görmek nedir? Uymak nedir? Bilen söylesin...

Şuayb’ın tartısını
kurdum mu diyor? Ölçüsü noksan amma
tarttım mı diyor? Ayârsız terazisi
baktım mı diyor? Okkası eksik kalmış, tartı neylesin?
Ölçü nedir? Tartı nedir? Bilen söylesin...

Samîmî olmayanlar, olur Sâmirî
Gökten bıldırcın yağar, o ister yeri
Nankör kavmin nutfesi, bugün de cârî
Hârûn'a kızgın olan, Mûsâ neylesin?
Mûsâ nedir? Hisse nedir? Bilen söylesin...

Şimdilerde yaşanır, îmânlar izbe
Yaşanmamış beyâna, kör kütük cezbe
Ey Resûl, bölündük biz, belki bin hizbe
Tevlîd karışmış dine, Tevhîd neylesin?
Tevhîd nedir? Tevlîd nedir? Bilen söylesin...

Süleymân olsan ne ki, devir değişti
İfritler köşe bucak, Belkıs'tan kaçtı
İnsân göz kırptırmadan, günâhı saçtı
Ayân işlenir günâh, çizgi neylesin?
Yazgı nedir? Çizgi nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 5 –

Pür-i pâk olanlara, edilmez rağbet
Nefs ve şeytan hakkımda ediyor gıybet
Temiz olan garîptir, edilir hayret
İnsânlık musallâda, insâf neylesin?
İnsân nedir? Nisyân nedir? Bilen söylesin...

Âhir zaman demişler, çok yıllar önce
Farkına varan anlar, farkı bilince
Dar gelir zamanlara, dertli bilince
Dert etmeyen bilince, âhir neylesin?
Âhir nedir? Zâhir nedir? Bilen söylesin...

Ezelde sorulana, demişiz belâ
Ebed de ebediyen, olunan belâ
Kime sorsan kurtulmuş, Cennetü'l-Âlâ
Yol üstüne oturmuş, şeytan neylesin?
Şeytan nedir? Bühtân nedir? Bilen söylesin...

Sol yanından yaklaşır, hâli kibarca
Sanki ölüm çok uzak, harcar hûnharca
Gizlerken bir yerden, anı kurnazca
Umursamayan nefsi, Münker neylesin?
Münker nedir? Nekîr nedir? Bilen söylesin...

Garantisi mi var ki; çıkmaz yarına,
Kiralık bir ömürde, çeker dârına,
Gün gelir çöküverir, istimrârına,
Hesâb bilmez ömüre, tüccâr neylesin?
İcâr nedir? Tüccâr nedir? Bilen söylesin?

Aşk diyorlar şimdiler, âşık zinâkâr
Mâşûk olanlar şimdi, tümden tövbekâr
Gönül olmuş hân yeri, öyle riyâkâr
Cefâkâr olan sevda, hîle neylesin?
Cefa nedir? Hile nedir? Bilen söylesin...

Ulviyyet al aşağı, yitik mesâbe
Vaziyyet ulu orta, ahlâk göçebe
Şikâyet pâk olana, günâh vecîbe
Diyen kör nesillere, ayân neylesin?
Ayân nedir? Üryân nedir? Bilen söylesin...

Var mı bekleyen haber, öte yerlerden
Dün kalktı cenâzesi, yakın bir yerden
Gömüldü ve dönüldü, silindi serden
Ölüm masal olmuşsa, gassâl neylesin?
Gassâl nedir? Masal nedir? Bilen söylesin...

Sanır ki bu dünyâda, ebedî seyyâh
Gün gelir dile düşer, duyulmaz eyvâh
Unutur ya cümlesi, refîk-i ervâh
Son anda akla gelen, esef neylesin?
Esef nedir? Eşref nedir? Bilen söylesin...

Kelâmı ser tâc sözdür, bilene tâbî
Üstâdlar yolda vermiş, gelsin sâhibî
Kem söz arada kalsın, bilsin hâlimi
Beyân eyleyen beyân, anlam neylesin?
Anlam nedir? Eyyâm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 6 –

Vitrîn sergileyecek, buraymış yeri
Kullar ayrık misâli, hikmette eli
Arayın Necîb Fâzıl, söylesin hisli
Dinlemez eğri büğrü, ozân neylesin?
Nâsır nedir? Nesîr nedir? Bilen söylesin...

Mısrâlara döküldü, inceden sızı
Şâir dil-sükût eyler, sürgüne râzı
Necîb kalemi kırmış, yazılmaz yazı
Dile dökmeyen ozân, Fâzıl neylesin?
Necîb nedir? Necîs nedir? Bilen söylesin...

Görmek! Basîret gerek
anlayan nerde? Gamla gerildi perde
visâli derde, Aşk odun yükseldi mi
harlanır serde, Yâr ateşe od olsa, dervîş neylesin?
Gonca nedir? Gülşen nedir? Bilen söylesin...

Gözleri kör olana, âşikâr sebep
Basîret isteyene, aslında haseb
Gam isteyen güllere, bülbülden keleb
Sarıp durmayanlara, gülşen neylesin?
Gül nedir ki? Diken nedir? Bilen söylesin...

Perde gerilsin vakit, nümayiş ânı
Sahne alır Dünbüllü, câzgır beyânı
Tiyatro oynuyor bak, eğlenmek hânı
Hayâl âleme kanan, gerçek neylesin?
Hayâl nedir? Gerçek nedir? Bilen söylesin...

İniverdi gözlere
beklenmez perde, Câzgırlar feveranda
dinleyen nerde? Eğlence hânı dünyâ
ağlanır derde, Gözyaşı dökenlere, hâncı neylesin?
Hân nedir ki? Hâncı nedir? Bilen söylesin...

Mezârda ağlıyorlar, şimdi ecdâdın
Hissini kaybetmişse, hissiz efrâdın
Aranır mı hiçlikte? Yitik murâdın
Kaybolan geleceğe, geçmiş neylesin?
Âtî nedir? Geçmiş nedir? Bilen söylesin...

Ne zaman yitirdik biz? Mîrâs olanı
Katlettik çığlıklarla, verdik îlânı
Bezirgân pazarında, sattık yalanı
Kanan dimâğlar sessiz, tellâl neylesin?
Tellâl nedir? Yâ lâl nedir? Bilen söylesin...

İlk günâhın meyvesi, hâlâ sorguda
Dün saklı kalan iffêt, şimdi sergide
Aşk deniyor bu zaman, yitik duyguda
Aşk işportada ise, sevdâ neylesin?
Sevdâ nedir? Fedâ nedir? Bilen söylesin...

Derdi olmayan eder
öyle feverân, Dertliye susmak düşer
hisliye hicrân, Bir yel esse târumâr
olur mu vîrân? Gönlünü yol edene, rüzgâr neylesin?
Yel nedir ki? Rüzgâr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 7 –

Vicdânlar şimdi sürgün, gözyaşı nekes
Bilinmezin içinden, bilinmez adres
Daha dün olanları, unutmuş herkes
Başa gelmiş bâdire, belâ neylesin?
Belâ nedir? Çile nedir? Bilen söylesin...

Her insân okunacak, hisli bir kitâb
Kimi hengâmededir, kimisi bîtâb
Sonunda elbette ki, verilir hesâb
Hesâbsız yaşayana, kitâb neylesin?
Hesâb nedir? Kitâb nedir? Bilen söylesin...

Doğunca başlıyormuş, korkulu rüyâ
Son âna kadar bekler, yaşar heyyûlâ
Umûd edilen neydi? Bekliyor hâlâ
Nasîbsiz kalanlara, ümmîd neylesin?
Umûd nedir? Ümmîd nedir? Bilen söylesin...

Bekle dedi bir zaman, ânı bekletti
Tüm zamanı vasıyyet, derdi zerk etti
Âsûmân ağlıyorken, rûhu zikretti
Dilsiz kalan gönüle, duâ neylesin?
Duâ nedir? Şûâ nedir? Bilen söylesin...

Etme bulma dünyâsı, aramaz sebep
Bugün olmasa bile, yarına hesâb
Şâhid olacak bir gün, bilir mi aceb
Bilmeyen nasîbsize, sorgu neylesin?
Sorgu nedir? Yergi nedir? Bilen söylesin...

Yâradan isteyene, verir hikmeti
Çekmek isteyen gönül, ister zahmeti
Bir ömür ki ne ömür, bekler rahmeti
Rahmeti bilmeyene, gayret neylesin?
Rahmet nedir? Gayret nedir? Bilen söylesin...

Uymayınca nefsine, arar bahâne
Aslına dil uzatır, asla bîgâne
Tutmayınca hesâbı, olur vîrâne
Aslı inkâr edene, bâtıl neylesin?
Asıl nedir? Bâtıl nedir? Bilen söylesin...

Azmeden bulur elbet, yürür vâsıla
Birlik olan gönüller, alır hâsıla
Bilenler ufka yürür, bilmez fâsıla
Bilmeyen nasîbsize, sakîl neylesin?
Ufuk nedir? Âfâk nedir? Bilen söylesin...

Değişmez bîl'hakîkat, puslatsan bile
İnkâr etsen ne yazar, düşse de dile
Ezelden kurgulanmış, sırlı bir hîle
Yutturan zihinlere, dimâğ neylesin?
Zihin nedir? Rehîn nedir? Bilen söylesin...

Sırlı yalana neden? Hesâbsız kanar
Yaralı gönül şimdi, değmeden kanar
İç içe geçmiş geçmiş, geçmişi arar
Geleceği târumâr, hekîm neylesin?
Hekîm nedir? Fehîm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 8 –

Geçmişten geleceğe, borçlu bâkiye
Çölde su dağıttırır, garîb sâkiye
Ter içinde secdede, yapar takıyye
Borç ödedim diyene, Maûn neylesin?
Maûn nedir? Mel'ûn nedir? Bilen söylesin...

Çanakkale içinde, eskîler vâkıf
Şimdikiler zil zurna, nesline tev'kîf
Seyyîd Onbaşı garîb, hayâli tezyîf
Ceddini hor görene, Âkîf neylesin?
Âkîf nedir? Vâkıf nedir? Bilen söylesin...

Bizler kardeşiz elbet, bu da biline
Kâbil'den mîrâs kalmış, düşer diline
Sessiz, sâlâsız ağlar, gök Hâbil'ine
Kardeş kanı dökene, düşman neylesin?
Düşman nedir? Pişmân nedir? Bilen söylesin...

Vefâsız nesillere, eder hikâye
Kim alacak ki söyle, alacak pâye
Nesiller perperîşân, heder sermâye
Aslını inkâr eder, âhir neylesin?
Âhir nedir? Temhîr nedir? Bilen söylesin...

Diline sâhip çıkmaz, eder afîşe
Burada bir almıştın, çıktı yetmişe
Hesâbı sorulacak, etmez endîşe
Kardeş etini yiyor, gıybet neylesin?
Gıybet nedir? Nîkbet nedir? Bilen söylesin...

Birileri ayırdı, kul ve Kur'ân'ı
Berikisi unuttu, tuzak kuranı
Akıl ve beyân ayrı, ister tuğyânı
Akıl, vahiy ayrıldı, küffâr neylesin?
Küffâr nedir? Gaffâr nedir? Bilen söylesin...

Unutursa Resûl'ü, kalır amelsiz
Ayrılırsa Kur'ân'dan, kalır îmânsız
Akıl etmeden vahyi, hissiz iz'ânsız
"İnandık" diyenlere, ziyân neylesin?
Ziyân nedir? Zebân nedir? Bilen söylesin...

Geçici olan hayât, yaşar ki anlık
Bu dünyâdan gidecek, aslolân azık
Dünyâ mâlı kalacak, harâmsız rızık
Bilmeyen ömürlere, fâsık neylesin?
Fâsık nedir? Fârûk nedir? Bilen söylesin...

İnsânın içi başka, dışı bambaşka
Vicdân diliyor vicdân, ruhsuz matrûşka
Necâbet beri dursun, necîs bir caka
Edip duran insâna, kibir neylesin?
Kibir nedir? Kebîr nedir? Bilen söylesin...

Son raddede dirilir
alınca ihtâr, Başa gelen bâdire
olur mu muzdar? Çeki düzen olunur
belki bir miktâr, Düzelmeyen neslime, kayyûm neylesin?
Kayyûm nedir? Mahkûm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 9 –

Issız çölde dîvâne, bir garîb Mecnûn
Hissesi sevmek midir? Cezâsı maznûn
Âşikâr yaşar şimdi, o zaman mâsûn
Çöle düşmüş dîvâne, Leylâ neylesin?
Leylâ nedir? Sevdâ nedir? Bilen söylesin...

Dağları delip aşar, sebebi murâd
Bir bir ezber ediyor, adını Ferhâd
Zamâne sevdâları, nâçâr ne rahat
Menzili umursamaz, Şîrîn neylesin?
Şîrîn nedir? İçkîn nedir? Bilen söylesin...

Peşinde dolanıyor, bir ömür Kerem
Sevdâsı dillerdedir, sevgisi harâm
Âhir zamân sevdâsı, kururken harîm
Aşkından kül olana, Aslı neylesin?
Ateş nedir? Kül nedir ki? Bilen söylesin...

Bir elmanın yarısı, nasîb Hudâ'dan
Tâhir, cân oluverdi, Zühre'yse cândan
Bir duâ dile düşer, açılır zindân
Kavuşmak nasîb değil, cellât neylesin?
Mîlâd nedir? Vuslât nedir? Bilen söylesin...

Şâh Cihân'ın sevdâsı, o Mümtâz Mahal
Kaldı mahşere şimdi, dünyâda muhal
Ayrı değil, vücûd vücut, cânında hemhâl
Defnederken yanına, evlâd neylesin?
Evlâd nedir? Cellât nedir? Bilen söylesin...

Aşkın rengi nedir ki? Kızıl kırmızı
Bilmez içine düşen, gönül hırsızı
Yakına hoş gelir mi? Yananlar râzı
Aşkın rengi kördür ey, ressâm neylesin?
Ressâm nedir? Hüzzâm nedir? Bilen söylesin...

Geçmişte kaldı sevdâ, hissiz hâtıra
Âhir zamân sevdâsı, verir muhtıra
Dile destândı önce, bugün maskara
Eden gönülsüzleri, heves neylesin?
Heves nedir? Nekes nedir? Bilen söylesin...

Şimdi âciz kalıyor
sevdâlar nerde? Hayâli bile yeter
şifâdır derde, Dilde adı zikirdi
aşk ile virde, Gönülsüz sevdâları, dervîş neylesin?
Dervîş nedir? Ermiş nedir? Bilen söylesin...

Aşk müşriktir, bilesin, sevdâ mı? Mü'min
Âşık tatmîn olunca, bozuyor yemin
Sevdâ mutmain ise, sevdâsı emîn
Emîn olmayanları, gönül neylesin?
Gönül nedir? Melûl nedir? Bilen söylesin...

Aşkın yoldaşı kibir, katığı şehvet
Sevdâ yolda bırakmaz, eder muhâbbet
Bir yokuş düşünün ki, sonunda rahmet
Rahmeti heder eder, refîk neylesin?
Refîk nedir? Tevfîk nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 10 –

Arınmaya niyetin, yok ise eğer
Âsân olsa ne yazar, bîçâre hüner
Sihirbâzın sopası, kıymeti değer
Âsâsı heder olmuş, sihir neylesin?
Sihir nedir? Tâhir nedir? Bilen söylesin...

Harâmî kâdı olmuş, sınır boyuna
Kâdılar sus-pus şimdi, gider suyuna
Liyâkat al aşağı, bakmaz soyuna
Rüsvâ olan cem'iyet, uğrû neylesin?
Uğrû nedir? Doğru nedir? Bilen söylesin...

Fâhişe döşeğinde, istiyor mehir
Nesil katlediliyor, işliyor zehir
Nefsine suç atıyor, oldukça mâhir
Nesli katledenlere, zehir neylesin?
Zehir nedir? Kahîr nedir? Bilen söylesin...

Silinir kelimeler, bir bir kâmûstan
Akıl hesâb soracak, us'suz bir us'tan
Eskîler söz ederken, derler nâmûstan
Hâfıza silinirken, kâmûs neylesin?
Kâmûs nedir? Nâmûs nedir? Bilen söylesin...

Dile düştü ilk kelâm, kilit besmele
Anlam yitik olmuşsa, asıl mesele
Vicdânını yitiren, mücrîm amele
Kurtulmuş gibi yaşar, zebûn neylesin?
Zebûn nedir? Mâdûn nedir? Bilen söylesin...

Gökleri inletiyor, duyulmaz sayha
Önden yırtılır gömlek, şaşkın Züleyhâ
Yûsuf olsan ne yazar, kuyular tenha
Masûmiyet katlolur, çirkin neylesin?
Çirkin nedir? Yakîn nedir? Bilen söylesin...

Sabır diyerek çektim, âhı kaç asır
Derman karaborsada, derman cân'a sır
Eller karıncalanmış, duâdan nasır
Dile düşmüyor aman, emân neylesin?
Âmîn nedir? Emân nedir? Bilen söylesin...

Bir dilek tut dediler, geldi bâdire
Etme bulma dünyâsı, verdiler süre
Sermâye boşa gitti, heder kâfile
Kervânı sele veren, tâcir neylesin?
Tâcir nedir? Ecir nedir? Bilen söylesin...

Eğlence yeri dünyâ, sanır ki sefîr
Gidenler gelmedi hiç, oldu misâfir
İblîsten mîrâs kalan, cakalı kibir
Atıp duran nefsine, felek neylesin?
Felek nedir? Felâk nedir? Bilen söylesin...

Sorgu suâl etmeden, gider sürgüne
Yârının vebâlini, çeker bugüne
Şaşmaz elbet yazılan, yıkılır sahne
İblîse figür olmuş, oyun neylesin?
Oyun nedir? Acûn nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 11 –

Sabrâ verildi şimdi, süresiz müddet
Cân, cân pazarındadır, sınırlı mühlet
Dünyâya olsan da şâh, kesilir bilet
Dünyâya kanmış Âdem, vuslat neylesin?
Uzlet nedir? Vuslat nedir? Bilen söylesin...

Çöküvermiş üstüme, acı melânet
Fısıldar kulağıma, biraz metânet
Sığınılacak mercii sâde duâ et
El açmaz nasîbsize, haslet neylesin?
Haslet nedir? Haşyet nedir? Bilen söylesin...

Bir bilmece bu hayât, birleşmez ayrı
Düşünceler târumâr, düzelmez sayrı
Yitirilmiş yârınlar, bulunmaz gayrı
Dün mezâtta satılır, bugün neylesin?
Dün nedir ki? Bugün nedir? Bilen söylesin...

Kurt kafaya koymuşsa, dere bahâne
Yenilecek o koyun, olmaz iâne
Kurdun ensesi kalın, boşa avâne
Seyredip duranlara, dere neylesin?
Dere nedir? Yâra nedir? Bilen söylesin...

Heder edilmiş ömür, istemez pâye
Susuz kalır ummânda, olur Bâdiye
Derdini katık eder, dertli Şâdiye
Mahkûm ederken ömrü, bîkem neylesin?
Bîkem nedir? Muhkem nedir? Bilen söylesin...

Yanlış hayâta ortak, olan mücrîme
Yalnız kalmak düşermiş, yazık ömrüne
Fedâ edilen hayât, nâmı mükrîme
Olmuş nasîbsizlere, Kerîm neylesin?
Kerîm nedir? Mükrîm nedir? Bilen söylesin...

Kor içinde geçmişim, bekle yârınla
Gel de söndür sinende, yanan nârınla
Bir habbe zerresine, çeker dârına
İ'lâmı verilene, kâdı neylesin?
Kâdı nedir? Yâ had nedir? Bilen söylesin...

İsyânı ürkütmüyor
durur mu zâlim? Nisyânı keyfe keder
olur mu âlim? Kibrinden vazgeçmiyor
zerre bir milim, Kibrini şâh edene, albız neylesin?
Albız nedir? Arsız nedir? Bilen söylesin...

Seceresi şâibe, sebebi mahût
Peygamber kâtilleri, Hayber yâ Yahûd
Târih yazıyor yine, kesin bir sübût
Susar, pusar ne fayda, lâhût neylesin?
Yahûd nedir? Lâhût nedir? Bilen söylesin...

İntiâda yüreğim, susar Hanzala
Petrol şeyhi figürân, izler budala
Kabul etmiyor vicdân, şaşkın havsala
Kabul edilir nâçâr, vicdân neylesin?
Vicdân nedir? Hicrân nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 12 –

Garîpsenmiyor artık, bâtılla ülfet,
Ceddinden kalanlara, diyor külfet,
Pâk olanlar kirlenir, bozulur saffet,
Memnûn kalan beldeye, çirkef neylesin?
Çirkef nedir? Telef nedir? Bilen söylesin...

Köşe bucak tutulmuş, gezer arsızlar,
Vicdânı olan gönül, durmaz ârsızlar,
Bir nesil yitik olmuş, buna ân sızlar,
Sebep olan bizlere, şeref neylesin?
Şeref nedir? Eşref nedir? Bilen söylesin...

Boca edildi bize, zorba âriyet,
Domuz eti yedirse, eder âfiyet,
Rahme düşen her nutfe, sanki cinâyet,
Heder olan emeğe, dehşet neylesin?
Dehşet nedir? Vahşet nedir? Bilen söylesin...

Ârif olan gönüllü, eder tezellül,
Haktan gelmişse eğer, bâkî tevekkül,
Harâm olana asla, etmez tenezzül,
Âfiyetle yiyene, harâm neylesin?
Harâm nedir? İkrâm nedir? Bilen söylesin...

Hayât hissesi pazar, ediyor masraf,
Kurtulmuş hayâliyle, ediyor isrâf,
İşlenmemiş günâha, oluyor keşşâf,
Kesesinden yiyene, tefe neylesin?
Tefe nedir? Kefe nedir? Bilen söylesin...

Bonkör gibi harcıyor, İblîsle hemhâl,
Hesâb defteri dolu, kalmamış münhâl,
Veresiye yazdırır, helâlde pahâl,
Heybesi dolu gider, hâmâl neylesin?
Hâmâl nedir? Amel nedir? Bilen söylesin...

Garîb gönüller şimdi, dertli hurdacı,
Sahte gönüller gezip, topluyor acı,
Belki bir gün elbette, bulur şifâcı,
Gönlü çöp eyleyene, temiz neylesin?
Temiz nedir? Temyîz nedir? Bilen söylesin...

Bezirgân pazarı mı? Gönlüme duhûl,
Kim vurduya gider mi? Kâtîli meçhûl,
Sadâkat, o da nedir? Umursuz zuhûl,
Zamâne sevdâları, muhîb neylesin?
Muhîb nedir? Habîb nedir? Bilen söylesin...

Dilde nâmeler dizer, hâlde takıyye,
Günâhı ayân işler, sözde hafıyye,
Zanneder ki serveti, eder tedıyye,
Yığın üstüne yığın, hazcı neylesin?
Hazcı nedir? Sancı nedir? Bilen söylesin...

Hesâbını şaşırmış, izânsız sefîl,
Ya bilerek yapıyor? Veyahut gâfil,
Öyle yaşanıyor ki, İblîs mi kefîl?
Bitmeyecek zannına, mahfîl neylesin?
Mahfîl nedir? Gâfil nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 13 –

Sorsalar nedir ki bu? Soluyor fikir
O düşüyor aklıma
dildeki zikir, İlk günkü gibi temiz
olur mu bâkîr? Olmayan zihinlere, mücîr neylesin?
Mücîr nedir? Şerîr nedir? Bilen söylesin...

Ararken ben o vakit, derdime umâr
Çıkıverdi karşıma, akıl târumâr
Ya gel ya kal ya da git, oynama kumar
Rest çekiyorken kader, keder neylesin?
Kader nedir? Keder nedir? Bilen söylesin...

Hayât oyun sahnesi, ilk bölüm yaşam
Gündüzü göremedim, her günüm akşam
Kaleme düşen hep dert, acılı ilham
Yazar durur nâfile, ilzâm neylesin?
İlzâm nedir? İlham nedir? Bilen söylesin...

Sirkatine şikâyet, ömür perîşân
Bir fikir düşse akla, öyle hûrûşân
Sâdık olanlar yeter, dâvâya nîşân
Dâvâyı satanlara, hâin neylesin?
Hâin nedir? Lâîn nedir? Bilen söylesin...

Vuslatında eriyor, günâhkâr keder
Bir yalan uydurulur, denir ki kader
Akıl, akıldan kaçsa, aklına heder
Eden fikri katleder, dîvân neylesin?
Dîvân nedir? İhvân nedir? Bilen söylesin...

Bilsen ne kadar aşkın, kanıyor yâre
Yâre kanıyor yârim, bulunmaz çâre
Çâre beklemez ömür, kalır bîçâre
Bîçâre bırakana, çâre neylesin?
Çâre nedir? Devâ nedir? Bilen söylesin...

Terimde boğuluyor, hissiz bedenim
Nefes nefese hüzün, ölüm sebebim
Göz süzüp de nâzenîn, ediyor hâdim
Azrâil peşindedir, çaba neylesin?
Çaba nedir? Hebâ nedir? Bilen söylesin...

Şakaklar zonkluyorken, yaz arzuhâlim
Kesilir nekes nefes, kalmaz mecâlim
Gündüz gelsin habersiz, olmasın müzlim
Hesaplar kesilirken, figân neylesin?
Figân nedir? Nihân nedir? Bilen söylesin...

Ben geçmişten vazgeçtim, vazgeçmez geçmiş
Bitmez sanır bu ömür, bir baktın geçmiş
Tövbekâr son nefeste, vaktini geçmiş
Geçmişten geçilmiyor, geçmiş neylesin?
Gelmiş nedir? Geçmiş nedir? Bilen söylesin...

Son söz dile düşmeden, gelmez akıla
Âhir olan değildir, bu dünyâ sıla
Sımsıkı sarılıp da, nâçâr iptilâ
Gözü arkada kalan, beşer neylesin?
Beşer nedir? Mâşer nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 14 –

Gurûruna râm olur, iblîs ezelde
Âdem adını alır, tek bir tev'bede
Kâbil alır kargadan, göz göre uhde
Hâbil defnedilirken, şâhid neylesin?
Şâhid nedir? Mülhid nedir? Bilen söylesin...

Kibir belâsındadır, yığın üstüne
Doldurun meydanları, açın bir sahne
Bakarsın ne ihtişâm, ardı pek köhne
Samîmiyet ne gezer, duygu neylesin?
Duygu nedir? Uygu nedir? Bilen söylesin...

Bir ömür teblîğdedir, bir avuç ümmet
Tuğyân eden gönüle, edilmez himmet
Yağar arştan bir azâb, tükenir mühlet
Nûh'u tek bırakana, ümmet neylesin?
Ümmet nedir? Rahmet nedir? Bilen söylesin...

Kendi elleri ile
büyüttü onu, Onun elleri ile
geldi mi sonu? Bir kavim düşün nankör
ameli mansû, Buzağı ilâh olur, Hârûn neylesin?
Hârûn nedir? Mâdûn nedir? Bilen söylesin...

Kızıl Deniz yarılsa, anlamaz çâre
Gökten yağar taamlar, be hey âvâre
Nankör kavim istiyor, bir hayli behre
Katledilirken nebî, Ya'kûb neylesin?
Ya'kûb nedir? Mahsûb nedir? Bilen söylesin...

Yâradanı üçleyip, çekti çarmıha
Çekmediler Îsâ'yı, kendi intihâ
Kitâb paramparçadır, belki on nüshâ
Eden nasîbsizlere, Mesîh neylesin?
Mesîh nedir? Sahîh nedir? Bilen söylesin...

Örtüsüne bürünen, kalk ve de uyar
Ümmetin yüreğinde, puslu intizâr
Beyân ard'a atılmış, diller işgüzâr
"Asıl benim" deniyor, beyân neylesin?
Beyân nedir? Ziyân nedir? Bilen söylesin...

Cümle yıldızlar, güneş, hep secde etti
Haset bünyeyi sardı, kuyuya attı
Belkıs'ın şehvetidir, gönlünün tahtı
Önden yırtılır gömlek, iffêt neylesin?
İffet nedir? Nasfet nedir? Bilen söylesin...

Asr'a yemîn edilmiş, insân ziyânda
Sabredenler kurtulur, yazar beyânda
Hakk'ı tavsiye eden, rûhu şâyânda
Ömür ziyân edilir, Arş'ın neylesin?
Asr nedir ki? Yâ sır nedir? Bilen söylesin...

Şüphesiz ki Yâradan, verir nasîhat
İyiliği emreder, illâ adâlet
Zorbalığı nehyeder, ister Fussılet
Fahşâyı yayar insân, öğüt neylesin?
Öğüt nedir? Ölçüt nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 15 –

Özgür şiirler oku, bayramlar olsun
Yıldızlar gökte dursun, analar duysun
Bedel ödemek bana, bir hayâl kalsın
Yûsuf derdine yandı, yangın neylesin?
Başkan nedir? Ozan nedir? Bilen söylesin.

Savaş yılları olsun, gelecek barış
Düvel-i muazzama, tanısın yarış
Gezdi dünyâyı devrân, hep karış karış
Gül kızıla dönüştü, pembe neylesin?
Yedi nedir? Yetmiş nedir? Bilen söylesin.

Kuru soğan yedirdi, mert boynu bükük
Berçenek'te söyledi, ceketi sökük
Âşıklar onun derdi, gönlünde yüklük
Mahsûnî söyler durur, Emrah neylesin?
Papur kimdir? Erdal kimdir? Bilen söylesin...

Cihân ateş yeridir, onun telinde
Mezar yeri sinede, yâri gönlünde
Taşsız, topraksız gömdü, susmadı yine
Gönül dağı taş döker, Neş'et neylesin?
Gönül nedir? Bozkır nedir? Bilen söylesin...

Sâdece hüzün söyler, akbaş dertlidir
Baba olmak onunla, gerçek bilinir
Muhteremdir sevdiği, beşik kertmesi
Garîb olan yetîmdir, meşhûr neylesin?
Müslüm nedir? Meşhûr nedir? Bilen söylesin.

Kuyularda kervânı, beklesin Yûsuf
Secde edenler attı, oluştu küsûf
Bir hasretlik şiiri, Ya'kûb'un vasıf
Züleyhâ ol güzele, hayrân neylesin?
Zindân nedir? Rüyâ nedir? Bilen söylesin...

Âşık mâşûkunu arar, gurbet sinede
Tâif'e gitti Resûl, Yûnus biline
Ken'an elinde sürgün, acı sözlerle
Yûnus karanlıklarda, maphus neylesin?
Maphus nedir? Mâkûs nedir? Bilen söylesin...

Sezgi bende bulunur
içimde ateş, Ömrüm geçti de gitti
gönlümde telaş, Darlandık gel imdâda
nerdesin gardaş? Duyup da gelmeyene, gardaş neylesin?
Gardaş nedir? Berdûş nedir? Bilen söylesin...

Gözler olmazsa besâr, anlamaz ki yâr
Bir hicrânın ardında, ağlayan kullar
Gönül coğrafyamızın, vicdânı sızlar
Ayrı düşürülene, gurbet neylesin?
Gurbet nedir? Nîkbet nedir? Bilen söylesin...

Geceye gelsin diye yazarız yazı
Ayak'la belirlendi
terk etmez tarzı, Helâli bilmez hâlde
neylesin farzı? Seyr ü sefer üzeri, masûm neylesin?
Masûm nedir? Meş'ûm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 16 –

Yıkık dökük gönlüme, döküyor harcı
Sevmek mi? Güldürmeyin, değil ki harcı
Ateş düşmüş yürekte, harlıyor harcı
Söndürme diyenlere, ateş neylesin?
Hâr nedir ki? Ya Hârc nedir? Bilen söylesin...

Ezber ettim gönlüme, akseder yüzün
Dilime düşse adın, dilimi yüzün
Doksan dokuz esmâsı, affettir yüzün
Yüzsüzce yaşayana, yüzün neylesin?
Yüz nedir ki? Yüzsüz nedir? Bilen söylesin...

Kavuşmak nasîb değil, beklenen bir düş
Geçmiş, derin bir kuyu, en dibine düş
Bir heyûlâ sûreti, edilirken düş
İçine düşenleri, gerçek neylesin?
Gerçek nedir? Asıl nedir? Bilen söylesin...

Çâre bekliyor çâre, çâresiz elden
Bîtâb her bir hücresi, düşünce elden
Gün gelir düşer insân, ayaktan elden
Bir başına kalınca, eller neylesin?
El nedir ki? Evvel nedir? Bilen söylesin...

Terk edenin mîrâsı, kederi derdi
Vîrân etti mahsûlü, hepsini derdi
Bir zamanlar bîçâre, "gelirim" derdi
Göçüp gitti sevdâlar, derdî neylesin?
Dert nedir ki? Keder nedir? Bilen söylesin...

Çerçi malı bu sevdân
kaç dirhem eder? Geçmişi bir kalemde
târumâr eder, Saymadım ihaneti
bir asır eder, Ederî kadar sevdâ, seven neylesin?
Seven nedir? Güven nedir? Bilen söylesin...

Âdemoğlu ziyânda, şüphesiz nankör,
İblîslere mihmândâr, ederken meşkür,
Bitmeyecek mîrâsı, savurur cemşür,
Sermâyesi ziyânda, günâh neylesin?
Günâh nedir? Eyvâh nedir? Bilen söylesin..

Ebedî değil hayât, bulur nihâyet
Gözü doymaz ki ister, eder şikâyet
Ne Hak tanır ne Resûl, bilmez ki âyet
Alaya alan ömrü, Sakar neylesin?
Sakar nedir? İnkâr nedir? Bilen söylesin...

İstiyorsan hançerle, hep bağrım açık
Sırtımda yer kalmadı, bak göğsüm açık
Hesâbın kapanmıyor, veriyor açık
Mahşere kaldı hesâb, kâtib neylesin?
Kâtib nedir? Tertîb nedir? Bilen söylesin...

Sürgüne gönderdiler
görünmez kâra, Mecnûn mu eylediler
ey bâht-ı kâra? Rengimi kör ettiler
siyâhtan kâra, Bâhtı kârâ gelecek, Nûr'un neylesin?
Nûr nedir ki? Dumûr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 17 –

Dosdoğru gidiyorum, ötme çil horoz
Bu sabah uyandırma, çıksın istavroz
Yaşanmamış inanca, olur aforoz
Karıştı birbirine, inanç neylesin?
Îmân nedir? İsyân nedir? Bilen söylesin...

Bir kelâm yazdırdılar, doldu defterim
Kalem beri olundu, dilim neşterim
Acının şiltesinde, kalmışım mükrîm
Bir ömür misâfire, azâb neylesin?
Azâb nedir? Gazâb nedir? Bilen söylesin...

Gece karanlığında, yitik cesâret
Dünyâ gözüyle şimdi, yaşar âhiret
Düşkün olunca insân, kaybolur kesret
Yolda bırakılana, haydût neylesin?
Haydût nedir? Mahdût nedir? Bilen söylesin...

Gâyesi beğenilmek, çaba boşuna
Şiirler yazılıyor, bunun uğruna
Hissiyât ıssız elde, yoktur itinâ
Kelimeler ard arda, nesîr neylesin?
Nazım nedir? Nesîr nedir? Bilen söylesin...

Eşkıyâ dergâhında, açılır menü
Çepeçevre sarılmış, ardı ve önü
İnkâr edenler görür, o mâhşer günü
Gerçeğe kör olana, ür'yân neylesin?
Ür'yân nedir? Ziyân nedir? Bilen söylesin...

Dâr olunca bu hayât, yok olur rüyâ
Yaşamak diyoruz biz, acıya güyâ
Kalacak zannedilir, yalancı dünyâ
Kanan var gerçeğine, bu son neylesin?
Son nedir ki? Oyun nedir? Bilen söylesin...

Derin bir uyku sanki, garîb yaşamak
Rüyâda gerçek gibi, onu aramak
Yazgıya isyân edip, yeniden yazmak
İsteyen kadersize, yazgı neylesin?
Yazgı nedir? Yargı nedir? Bilen söylesin...

Dudağından dökülür, garîb senfoni
Dile düşmeden yalan, sarar zihnini
Bir bir binâ ederken, alır ecrini
Ecri heder edene, mücîr neylesin?
Ecir nedir? Mücîr nedir? Bilen söylesin...

Gereği düşünülür
hiç düşünmeden, Aç bir mezar hemen göm
vicdân ölmeden, Yaşanmamış mutluluk
sebepsiz neden? Dert çektiriyor hâlâ, sabır neylesin?
Sabır nedir? Tedbîr nedir? Bilen söylesin...

Sanki nefret okkada, yürekten damlar
Salık veriyor şimdi, dertliye hamlar
Hâinler adam olur, idâm adamlar
Devran olmuş beldeye, anlam neylesin?
Adam nedir? Anlam nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 18 –

Canı bıraktı ölüm, bugün nadasa
Mesele değil ölüm, ölmek hadîse
Ölümü kimse etmez, neden vesvese
Bir gün uğrayacaktır, ölüm neylesin?
Ölüm nedir? Doyum nedir? Bilen söylesin...

Sürç-i lisân ediyor, ölüm, yaşama
Belki gündüz ölürsün, belki akşama
Ölmek, ölene değil, vââz kalana
Anlamayan kalana, vâ'iz neylesin?
Vâ'iz nedir? Vââz nedir? Bilen söylesin...

İsimsiz bir dilekçe, yazılmış dünden
Ben kaybettim yarını, belki bugünden
Öğüt verir musallâ, yine yeniden
Acıyı şerbet sunan, sâkî neylesin?
Sâkî nedir? Bâkî nedir? Bilen söylesin...

Nâsır tutmuşsa fikir, aynı söylemde
Ölmemek için yaşar, ölüm âsûde
Gün gelir gelir, birden, sırlar içinde
Beklemeyen canlara, vâde neylesin?
Vâde nedir? Ukde nedir? Bilen söylesin...

Hüzünle sarmaş dolaş
yüreği tutan, Akla geldikçe şimdi
cânı unutan, Her doğan ölümlüdür
var mı ki kalan? "Kaldım" diyen nefsine, kabir neylesin?
Kabir nedir? Kibir nedir? Bilen söylesin...

Yarım kalmış hayâlin, sonu heyûlâ
Şavkına düşen gölge, ediyor duâ
Sorgu ârifesinde, titriyor şû'â
Sorgusuz fikredene, tâbir neylesin?
Tâbir nedir? Haşir nedir? Bilen söylesin...

Ocağı sönmüş neden? Kısır düşünce
İnkâra kalkar fikir, sırra erince
Fikir çilesindedir, biraz derince
Ölüm kıyımda şimdi, selâ neylesin?
Selâ nedir? Sılâ nedir? Bilen söylesin...

Tüm sermâye tükenir, olunur müflîs
Bîçâre olur ömür, ederken tahlîs
Geriye kalan sâdık, refîk bir muhlîs
Vicdân sürgün edilir, sâdık neylesin?
Sâdık nedir? Fâsık nedir? Bilen söylesin...

Deli gibi dövünse, yine ölünür
Dolu geçer ümîdi, boşa dolunur
Sanılır ki her günde, edilir mezkûr
Unutulur gidenler, bâkî neylesin?
Bâkî nedir? Eskî nedir? Bilen söylesin...

Fikir şimdi ediyor, ruhla sergüzeşt
Umut ediliyor mu? Umutsuz behişt
Ateşe râzı olmuş, sanırsın Zerdüşt
Fikrî cân pazarında, ateş neylesin?
Ateş nedir? Bitiş nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 19 –

Ne günlere kalındı, gelmez böylesi
Ar etmiyor işlenir, en son raddesi
Melekler lânet eder, cümle cümlesi
Günâha gark olana, Cehîm neylesin?
Cehîm nedir? Vehîm nedir? Bilen söylesin...

Afişe olmuş ür'yân, ahlâk muammâ
Bugünleri görseydi, şaşar kudemâ
Gün gelir gelecektir, büyük içtimâ
İnkâr eden dillere, Nâfih neylesin?
Nâfih nedir? Sefîh nedir? Bilen söylesin...

Yeter diyene değin, vurun sırtına
Başa gelen her şeyi, koydum ardına
İstemezse de bile, sonu inhinâ
"Olmaz" diyen kibrine, vâde neylesin?
Vâde nedir? Vedâ nedir? Bilen söylesin...

Uğrayacak kapına, bil Kabz-ı Ervâh
Toplanırlar mahşerde, bil cümle ervâh
Bugün dile düşmeyen, geçersiz eyvâh
Yarına merhem olmaz, Maşer neylesin?
Maşer nedir? Mahşer nedir? Bilen söylesin...

Yalnızlık bana râmdır, ben ona esîr
Ben onda gizliyimdir, o bende bir sır
Geriye dertler yüklü, koca bir asîr
Bıraktılar vesselâm, memûl neylesin?
Memûl nedir? Mes'ûl nedir? Bilen söylesin...

Şimdi artık yitiğim, sâde sendeyim
Geçmişim yerle yeksân, anım mülâyim
Dert banadır münhasır, kalıcı dâim
Dedi "kabul edene", semer neylesin?
Semer nedir? Katmer nedir? Bilen söylesin...

Güneş batacak elbet, düşünme sakın
Fazla vakit kalmadı, yakın firâkın
Gidince anlayacak, biter merâkın
Merâk etmeyenlere, durak neylesin?
Merâk nedir? Durak nedir? Bilen söylesin...

Kırk tilkinin mekânı, karışmaz kuyruk
Kuyruk ne ki; habersiz, başına buyruk
Otuz beş yıl taksitle, alınmış metrûk
Müflîs olmuş müste'cir, icâr neylesin?
İcâr nedir? Medâr nedir? Bilen söylesin...

Ezber ettim künyeni, heder hâfıza
Dilde tüy mü? Kalmadı, verdi arıza
Terk etti mi? Sükûnet, harlı harâza
Geçmiş âtîme aktı, huzûr neylesin?
Huzûr nedir? Mahzûr nedir? Bilen söylesin...

Her kelâm bir kurşundur, deler, kanatır
Bin yıllık bir masaldır, durur, anlatır
İşliyor yüreğine, hep satır satır
Duyurmayan sîneye, fehîm neylesin?
Fehîm nedir? Vehîm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 20 –

Geçmişim geçmişimden, âtî muammâ
Ey gâfil zan'netme, garantin yârına
Güvenme dünyanın, hiç kıyl ü kâline
Konarlar, göçerler, mekânı neylesin?
Âhir nedir? Âhiret ne? Bilen söylesin...

Âhiri kaybetmişse, bîçâre çaba
Gaflete düşmüş nefis, istiyor caba
Yığın üstüne yığın, âhireti hebâ
Eden göçebelere, kalan neylesin?
Bâkî nedir? Fânî nedir? Bilen söylesin...

Âhirim var niceden, giderim yâre
Sevgim sinemde sâre, kaldım âvâre
Güvenirim elbette, yâr olan Rabb'e
Gölgelikmiş bu dünya, dervîş neylesin?
Emîn nedir? Âdem kimdir? Bilen söylesin...

Emîn olanlar şimdi
terk edip gitti, Âvâre akıl neden
Hakk'ı terketti? Rabb'in verdiği mühlet, az kaldı
bitti, Demkeş ömrüne şimdi, serkeş neylesin?
Serkeş nedir? Demkeş nedir? Bilen söylesin...

Âdem yoklukta kaldı, Âdem izinde
Emîn olan Hâbîbi, Rahmân nezdinde
Kulluğun zerresinde, gülmez hüzünle
Tefekkür yolunda o, dervîş neylesin?
Hattâb kimdir? Bekci kimdir? Bilen söylesin...

Hattâb, gâfil yaşıyor
dinliyor sözü, Rûhsuz olanlar neden
diler bî-özü? Unutulmuş adâlet
nâçar Hakk sözü, Aklâ gelecek bir gün, mefût neylesin?
Mefût nedir? Müfît nedir? Bilen söylesin...

Ser'inde bulunmaz, us gitmiş başından
Pişmanlık yok ise, faydasız yaşından
Gülü incitir yârin, düşman taşından
İz'ânsız, vicdânsız, adâlet neylesin?
Yasâ nedir? Kânûn nedir? Bilen söylesin...

Kânûn nedir? Ey refîk, şimdi oyuncak
Arsız şimdi arıyor, kime kıyacak? Mücâzât
gariplere, edilir ancak
Mahşere kalmış te'dîp, ikâb neylesin?
İkâb nedir? Gazâb nedir? Bilen söylesin...

Oduncu var beklenir, hammâllık için
Gurbet olmuş sînesi, sılâdan geçin
Bir kubledir yazması, mihmânlık seçim
Çetinbaş seyre dalmış, kefen neylesin?
Kefen nedir? Cilbâb nedir? Bilen söylesin...

Son libâs bir kefendir
olur mu azık? Yaşamak tevdi eder
bize hammâlık, Son âna kadar isyân
eder insânlık, Kulak tıkayanlara, teblîğ neylesin?
Teblîğ nedir? Teklîf nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 21 –

Uykuya yenik gözler, dinler mi sözler? Dost dediğin
dostun gafletini gizler
Seyre dalmış ki, ruhum, acıdan sızlar
Girince yer altına, kefen neylesin?
Gaflet nedir? Uzlet nedir? Bilen söylesin...

Gaflet uykusu derin, boynunu büken
Dost dediğin nedir ki? Sorgusuz yâren
Yolda bırakır şimdi, önce söz veren
Yolcu garip kendinde, şâkî neylesin?
Şâkî nedir? Bâkî nedir? Bilen söylesin...

Hiç'lik makamındadır
bilmez nedir ki? Sırra sahip olunca
kendi gelir ki, Dertler bize yoldaş
kim bilebilir ki? Aza kânâat etmez, dirhem neylesin?
Dirhem nedir? Melhem nedir? Bilen söylesin...

Kânâat etmeyenin
gözü doyar mı? Kırk bana bir sanadır
hasîs ikrâmı, Çoktan haber ver müflis
vicdân azdan mı? Az veren nasipsize, bahîl neylesin?
Bahîl nedir? Muhîl nedir? Bilen söylesin...

Kurşun değdi sessizce, benim yarama
Kimse girmesin sakın, yârla arama
Ne zaman dönerim bilemem sılamâ
Herkesin başındadır, sakın kınama
Tekdîr nedir? Takdîr nedir? Bilen söylesin.

Kınama kimseleri, başla kendinle
Başa gelen bâdire, başlar seninle
Ayıp, necis ve günah, kurmuşsa rahle
Kabul eden nefsime, nâsih neylesin?
Nâsih nedir? Fesîh nedir? Bilen söylesin...

Hiçlik âlemindeki, sır olur âşık
Minnet eylemezler ki, sabreder mâşuk
Sînesinde gizler, dert ile barışık
Emî istemez ki, merhemi neylesin?
Çâre nedir, derman nedir, bilen söylesin...

Derman arıyor sine, yitik beldede
Mâşuk derdine düşmüş, âşık zübde'de
Gizlilerin gizlisi, en gizli yerde
Merhem çâre olmaz ki, hekim neylesin?
Hekim nedir? Sâkim nedir? Bilen söylesin...

Geçmiş geçmişte kalmaz
us mu? Unutmaz... Kemlik edene kemlik
iyilik bulmaz, Secdeye varan alın
hiç nûru solmaz, Geçen giden günlere, mâzi neylesin?
Mâzi nedir? Fânî nedir? Bilen söylesin...

Geri gelen olmadı, gidenler bilir
Bâkî olan kalmadı, uslanmaz kibir
Nûru nasîp bizlere, beklenen fecir
Umursamaz neslime, mahrûm neylesin?
Mahrûm nedir? Mazhâr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 22 –

Ateşi unuttuk biz, basit belledik
İki kelâmın biri, günah söyledik
Hak uğruna nefisten, asla geçmedik.Dünya garip
ne tatlı; müflis neylesin?
İflâs nedir? Müflis nedir? Bilen söylesin...

Müflis gönül arıyor, nâçâr hemâyâr
Binbir umut âtî'de, bulmaz ihtiyâr
Zâhirî berbat olmuş, âhirde gab'yâr
Nefsinden geçmeyene, bîdâr neylesin?
Bîdâr nedir? Medâr nedir? Bilen söylesin...

Unuttuk Hakk'a gidip, teslim olmayı
Bir tebessüm edip de, gönül almayı
Yüce dîvân önünde, mahzûn kalmayı
Mâsivâda boğulmuş, bir kul neylesin?
Kul nedir ki? Mâkus nedir? Bilen söylesin...

Mâkus tâlih perîşân, ağlar hâline
Yerle yeksân olunur, şaşâlı sahne
Dîvânına hâm düşer, ameller köhne
Mahzûn kalmış nefsine, ifhâm neylesin?
İfhâm nedir? İhâm nedir? Bilen söylesin...

Kibrine yenilen, gönül eyler maraz
Terk-i edep söyler, eylemez hiç niyâz
Nasîhat fâydasız, eder hep itirâz
Almıyorsa öğüt, himmeti neylesin?
İsyân nedir? Nisyân nedir? Bilen söylesin...

Nisyân etmek ne çâre, bil gary-i mensî
İsyân ediyor insan, öyle bir sînsî
Niyâzı beşer rüknü, İblîs'ten vâsî
Âhiri berbat eder, hasîr neylesin?
Hasîr nedir? Taksîr nedir? Bilen söylesin...

"Elestü bi Rabbiküm? " sor, cevâbıdır
"Kün fe yekûn" diyen ol, Bârî Hudâ'dır
Âdemoğlu ruh taşır, yaşar meftâdır
Rûhsuz cesedi taşır, ezel neylesin?
Ezel nedir? Ebed nedir? Bilen söylesin...

Ezelde verilmişti, cevâbı "Belâ"
Ol dese olur elbet, Kâdîr'dir Mevlâ
Âdemoğlu unutkan, işliyor hâlâ
Günahlar üryân olmuş, mahfûz neylesin?
Mahfûz nedir? Marûz nedir? Bilen söylesin...

Gökten ne gelmiştir ki, yer inkâr etmiş
Ümmânlar kabarıp da, rüzgâr esmemiş
Tabîat coş edip de, nebât bitmemiş
Kökünden kesilmişe, tomruk neylesin?
Filiz nedir? Öz'ü nedir? Bilen söylesin...

Filiz çölde biterse
olur mu nâçiz? Özünden ayrılana
gelirmiş hâciz, Kaybedip de kökünü
kaybolur hâiz, Yitiren bilmiyorsa, zâyi neylesin?
Zâyi nedir? Teşyî nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 23 –

Unutur, yanılırsak, Yâr bağışlasın
Gönüllere rahm-i Rahmânî aşlasın
İnkâr edeni rahmetinden dışlasın
Cennetü'l-a'lâ münafıkı neylesin?
Firdevs nedir? Kevser nedir? Bilen söylesin...

Kevser'e nasip gerek, budur gâile
Rahmân'ı bilir isen, nasip nâile
Münafık tâatiyle, yaparken hîle
Firdevs arzulanıyor, hesap neylesin?
Hesap nedir? Miktâr nedir? Bilen söylesin...

Âşikâr olan görmek, gönül işidir
Hakk'ın emrini tebliğ eden Nebî'dir
O'na uymayan deli, ya dîvânedir
Dîvâne olan nâdan kimlik neylesin?
İsim nedir? Cisim nedir? Bilen söylesin...

Cism'inin hayâlini umar geceden
Nebî'yi nâzım eyler, düşer heceden
Dîvâne olmuş vîrân, ağlar inceden
Derman olmaz gönüle, tâkat neylesin?
Tâkat nedir? Hasât nedir? Bilen söylesin...

Miktâr nedir
nerden bilecek kitâpsız? Cehennem nârı da değildir sebepsiz
İyilik edersen ecri var hesapsız
Gönülden veren tüccar, kârı neylesin?
Zarâr nedir? Kazanç nedir? Bilen söylesin...

Kazancını yüklemiş, müflis sırtına,
Nâr'ı çağırır yazar, o hesâbına,
Ecrini heder eder, kibri adına,
Ticâret ziyândadır, simsâr neylesin?
Simsâr nedir? Gaddâr nedir? Bilen söylesin?

Aşkın sırrını bilen, saklar kendine
Âşık olan hisslenir, ağlar derdine
Hakk yolunda cânını aşkla verene
Vâkıf olmaz îzâna, vahdet neylesin?
Vahdet nedir? Avdet nedir? Bilen söylesin...

Dünya bir rüya bilin, gölge misâli
Gerçek olanı şimdi, puslar ahâlî
Sır perdesi açılır, görür ahvâlî
Bâkî olan bilinmez, bâriz neylesin?
Bâriz nedir? Ârız nedir? Bilen söylesin...

Can cânânın aşkına
neden mi yanar? İçin için ağlaşır
içine kanar, Ne cân durur ne cism'den
alevlenir nâr, Nârı söndüremeyen, sâkî neylesin?
Sâkî nedir? Vâkî nedir? Bilen söylesin...

Bîçâre bırakmaz ki; sebebi âmîl
Terk etmez hiç derdini
derdine hâmîl, İnkârı slogandır
tanır mı kâmil? İçine düşmüş nârın? Şâmil neylesin?
Kâmil nedir? Şâmil nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 24 –

Mâsumdur gül âşikâr, yazıklar olsun
Ağlatır sezâ nâhak, bî-karâr dursun
Gül için şâkır bülbül, cân-fedâ olsun
Kendini bilmezlere, derviş neylesin?
Fuzûlî kim? Fuzûlî kimdir? Bilen söylesin...

Kânûnî okuyor mu? Rûznâme âyân
İmâm Ali makâmı, eyledik beyân
Yıllarca bekler mâaş, gelir sıradan
Ulûfenin hayrı yok, bekçi neylesin?
Bâkî kimdir? Nef'î kimdir? Bilen söylesin...

Gülüm bülbülden aldı
mihenk yerine, Budaktan sezâ buldu
geldi gönlüne, Sezgine kurbânım ben
üzdüm mü yine? Karagül toprağına, hasret neylesin?
Halfetî ne? Yıldız kimdir? Bilen söylesin...

Ben de seni bilmezdim, bülbül anlattı
Budak diken sivriydi, bağrın kanattı
Hem feverân eyledi, hem de ağlattı
Şâkıyan bülbül susmuş, gülüm neylesin?
Bülbül nedir? Ya Gül nedir? Bilen söylesin...

Çölde yağan yağmurun sebebi sensin
Gönlümdeki gülşenim, aşkım bilensin
Sevdânın menbâı sen, cihân sebepsin
Bahçıvan gül kokarmış, gülşen neylesin?
Eyvân nedir? Râiha ne? Bilen söylesin...

Aşk sinede olur ey, makâmı Arş'tır
Arama, aracı cân, yolu verâ'dır
Bilmez gurbette olan, devâ hazândır
Gurbetler sığınakmış, sıla neylesin?
Sevgi nedir? Saygı nedir? Bilen söylesin...

Estirir sabâ böyle
yazar kalemler, Garîb olan çilede
nereye giderler? İzmir'de sevdikleri
şiir dizerler, Satırlarda kayıpmış, şâir neylesin?
Şâir nedir? Derviş nedir? Bilen söylesin...

Şâir mezardadır, üstü karaçalı
Saray var, içi hazân, camlar sırçalı
Gönlüm hüzünle ağyâr, bıraktım cânı
Çeşm tadında yandı mı, sâhir neylesin?
Şevk nedir ki? Şerha nedir? Bilen söylesin...

Şerha şerha akıyor, damarda kanlar
Bülbül aşkla şâkıyor, dinlesin cânlar
Çemenzâr harâb olmuş, sızlar çınarlar
Begonya nevhî küsmüş, çınar neylesin?
Gülşen nedir? Gülzar nedir? Bilen söylesin...

Bigâne kalmış hisler, karardı gözler
Âhretlik anar acı, mahşere gider
Kızıl lâ'l, safîr mavi, göğsünde işler
Kırıldı kehribârım, usta neylesin?
Usta nedir? Nâdan nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 25 –

Bülbül bekliyor nâçâr, doğar Âfitâb
Gülün umrunda değil, ederken bîtâb
Açılır gül goncası, düşerken nikâb
Gülşen oldum diyene, zerdîd neylesin?
Zerdîd nedir? Mürîd nedir? Bilen söylesin...

Gönül dert yongasında, olur sergeşte
Surûr bîzârâ döner, hâli dilgeşte
Dirhem olsa taşacak, sanki pürgeşte
Derdi unuttum diyor, mekdûr neylesin?
Mekdûr nedir? Mağdûr nedir? Bilen söylesin...

Gönle düşünce nârın, söner kevâkib
Başa gelir bâdire, harlı evâkib
Gel kurtar zindanlardan, olmadan münsib
Bırakan insafsıza, mühmel neylesin?
Mühmel nedir? Mücmel nedir? Bilen söylesin...

Dil-i meçhûr olana, sorulmaz izbe
Cân ateşte harlanıp, ederken cezbe
Bir bir edilir cefâ, gönlüne hîbe
Hâli anlamayana, şâdmân neylesin?
Şâdmân nedir? Emân nedir? Bilen söylesin...

İzbesinde taşıyor, ânı hüveydâ
Ne kadar saklasan da, belli süveydâ
Avâz avâz sükûnet, olurken peydâ
Cevher-i dem akıyor, bî-his neylesin?
Bî-his nedir? Bî-gam nedir? Bilen söylesin...

Âşık mı? Mâşuk mudur? Seç ehven-i şer
Bilmez gönle düşeni, nasîpsiz mâşer
Harcar bitmez sanılır, geliyor mahşer
Hesâbını bilmeyene, defter neylesin?
Defter nedir? Seter nedir? Bilen söylesin...

Şâh olsan ne yazar ki? Vardır ferişţah
Nasîpsiz dertli olur, edemez siftah
Dünyaları verseler, kalmaz ki iştah
Dünya nîmeti heder, müsrif neylesin?
Müsrif nedir? Serâf nedir? Bilen söylesin...

Sofra kurulmuş yine
hayli berceste, Çağırırlar mı acep
kulağım seste? Doymuyor işkembeler
yerken âheste, Haram ile pişiyor, tâbîh neylesin?
Tâbîh nedir? Sarîh nedir? Bilen söylesin...

Dile düşüyor kelâm, öyle efsunkâr
Kelâm katledilirken, ağlar vefâkâr
Kalem kırılır şimdi, olur isyânkâr
Kelâm katlediliyor, hatîb neylesin?
Hatîb nedir? Kâtib nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 26 –

Secdegâhta başlar, dünyâlık imtihân
Gönül âleminden, anlamaz her insân
Ârifin kelâmından, dökülür mercân
Cevheri tanımaz, sarrafı neylesin?
Pâhâ nedir? Değer nedir? Bilen söylesin...

Pâhâ biçilmez metâ, baş tâcı cevher
Kimi dert eder ekmek, kimi mücevher
Dünyâ malı gözlerde, ışıldar cüşher
Mâlı yığın üstüne, cem'dâr neylesin?
Cem'dâr nedir? Bîdâr nedir? Bilen söylesin...

Şükürle secde edip, olduk Müslümân
Dost anlıyor sâdece, dost emânından
Ârifin kalemine, edilir bühtân
Dost bilene ne gerek, cevher neylesin?
Tâhâ nedir? Yâsîn nedir? Bilen söylesin...

Ey Tâhir, ümmetine bir hâller oldu
Dost dediğin yârenler, yâd eller oldu
Bu dünyânın nârına, bî-cevher oldu
Dünyâ dâim mi şimdi? Zâil neylesin?
Zâil nedir? Nâil nedir? Bilen söylesin...

Nûr'unda gizlidir ki, Celâl ve İkrâm
Rehberimiz Ahmed, kitâbımız Kur'ân
Üryân gelmişiz yine, gidecek üryân
Müptezel münâfıklar, inkâr eylesin
Ezan nedir? Sâlâ nedir? Bilen söylesin...

Sâlâsı okunuyor, paslı firâset
Kulaklar tıkalıdır, duymaz firâset
Eskinin özlemine, hisli meksâset
Edilir durur nâçâr, kerhen neylesin?
Kerhen nedir? Nâhen nedir? Bilen söylesin...

Ezelde rûh verildi, özün ahdine
Mevlâ buyurdu secde, olur hazine
Riyâsız âşık gerek, izbe ve köhne
Saklanan gönüllere, özü neylesin?
Söz nedir ki? Yâ naz nedir? Bilen söylesin...

Kalem kırıldı şimdi, yazmaz Nazîfî
Köşe bucak saklanır, bilmez Nâfizî
Hakkı ardına atar, İblîs müdâfî
Af ile aldatana, merîd neylesin?
Merîd nedir? Mürîd nedir? Bilen söylesin...

Nûr getirdi öteden, edilir ikrâm
Rehber ararsan eğer, Resûl-i Ekrem
Üryân gelindi dünden, isterken kaftân
Müptezel fikre şaşkın, tâbût neylesin?
Müptezel ne? Şaşkın nedir? Bilen söylesin...

Müptezele bir bakın, harlıyor şirki,
Yol üstüne kuruyor, şaşâlı sirki,
Liyâkati katleder, bekliyor mevki,
Yol veren ahmaklara, müfsid neylesin?
Müfsid nedir? Fâsid nedir? Bilen söylesin?

Bilen Söylesin

– 27 –

Beşer nefse mahkûmsa, unutur Hakk'ı
Ecel yaklaştığında, daralır ufku
Kimse kurtulamaz ki, ecel-i vâkî
Cehennem hâr-ı oddur, inkâr neylesin?
İnkâr nedir? Halîl kimdir? Bilen söylesin...

Âsîlik edenlerde, bitmez gam, keder
Yüzüne hayâdan bir perde mi iner? Aşktan pervâne olup yüreğe siner
Mansûr olana şimdi, minel neylesin?
Enel nedir? Minel nedir? Bilen söylesin...

Minel-ezel'den beri, verilmiş sözü
Hallâc'ı sürgün eder, o gün Hak gözü
Bilmeyen bedduâda, bilen lütfüzü
Perdeyi kapatana, haddâd neylesin?
Haddâd nedir? Cellâd nedir? Bilen söylesin...

Âsî olan yüreğe huzûr iner mi? Huzûr olmayan sine
celâl siner mi? Aşka tâlip olana
mâşûk güler mi? Güldürmeyen mâşûku
teskin neylesin?
Teskin nedir? Yâ kin nedir? Bilen söylesin...

Muhabbet bezm'i, sevda
şarabı ister, Var mı böyle peymâne
bir bana göster? Döndürmekle yüz olmaz
astârı ister, Kefenlik giyen atlas, libâs neylesin?
Cilbâb nedir? Eşvâb nedir? Bilen söylesin...

Sevdanın şarabından, muhabbet seçer
O kâdehi tutarlar, kendinden geçer
Astârsız gömlek giyen, kıymeti biçer
Eskimişi bilmeyen, yeni neylesin?
Eski nedir? Yeni nedir? Bilen söylesin...

Eskiyen mâden elbet, olur ya cevher
Hâfızın lafzındadır, mutlaktır ezber
İspât arayanlara, lisân şaheser
Ahrâz olan meclisi, sohbet neylesin?
Hatîb nedir? Kitâb nedir? Bilen söylesin...

Cevher, ârif elinde olur mücevher
Hâfız kurrâ olsa da, ediyor ezber
İspâtı lisân değil, yaşanmış izler
Gönül ehli olana, ahrâz neylesin?
Ahrâz nedir? Yâ söz nedir? Bilen söylesin...

Kârûnlar olmaz iflâh, versen nasîhat
İster yığılsın yığın, serveti kat kat
Bitip tükenmez ömür, hem de saltanat
Harâbât ehli vîrân, mevki neylesin?
Hiç'lik nedir? Âlem nedir? Bilen söylesin...

Hiç'lik âlemi rü'yâ
hiçlik heyyûlâ, Yığınlar elden gitse
şaşar pusulâ, Saltanatı bir ömür
ömür mü sıla? Gaflet uykusundadır, bedâr neylesin?
Bedâr nedir? Bîdâr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 28 –

Vaktiyle yaşıyormuş, dillere destân
Bir kıtlık ki ne kıtlık, ahvâl perîşân
Yerden nûr ile çıktı, oldu zerefşân
Yeksân olan beldeye, ihsân neylesin?
İhsân nedir? Yeksân nedir? Bilen söylesin...

Ardına saklanıyor, gönülde ifrâs
Vuslatına ermeye, çöl olur ifrâz
Kays'ın serzenişidir, Leylâ'ya va'az
Mezârı ölüm olur, vuslat neylesin?
Vuslat nedir? Hasret nedir? Bilen söylesin...

Bilmezler ki Selmân'ı, asıl muhannet
Sâdık efendi verir, az buçuk nîmet
Heder ederken rızkı, olur ya nâmert
Yazık olur i'timâd, Sâdık neylesin?
Sâdık nedir? Yazık nedir? Bilen söylesin...

Vicdânı olanlara, katre-i mâtem
Hakk'tan gelmişse emir, etmez ki sitem
Sâdık kalır son güne, ettiği kasem
Yemin bozan sefîre, kâzib neylesin?
Kâzib nedir? Temîz nedir? Bilen söylesin...

Geçen ömür perîşân, zorlar beyhûde
Sanır mı ki bırakır? Öyle serhûde
Dün bâkî kaldım diyen, bugün nâbûde
Verilen öğüt ziyân, bîgüş neylesin?
Bîgüş nedir? Hûşgüş nedir? Bilen söylesin...

Şems'inden nûr isterken, olundu hâmûş
Sükût altındır derler, söz ise gümüş
Kelâm kaleme düşer, heceler nâmûş
Kelâmı katledene, sükût neylesin?
Sükût nedir? Sukût nedir? Bilen söylesin...

Ufku yorarken gece, keskin nefahî
Dert içinde dert çeker, nâmütenâhî
Yaşamak diyorlarmış, garîb şifâhî
Dile düşmüşse dünüm, şâyi neylesin?
Şâyi nedir? Zâtî nedir? Bilen söylesin...

Dile düşmüş geçmişim, olmuşum dilhûn
Dert banadır münhasır, derdime merhûn
Acı şerbeti sunar, öyle bir memnûn
Kabuk tutmaz yaraya, merhem neylesin?
Merhem nedir? Dilhâm nedir? Bilen söylesin...

Perîşân ömrün kesbi, pâyidâr gamgîn
Ötelerden haber var, yüreğim bîngîn
Ölmeye bile tâkat, öyle bir yorgun
Bırakıp gidenlere, cüdâ neylesin?
Cüdâ nedir? Vedâ nedir? Bilen söylesin...

Herkes bir bir terk etti, kaldım münzevî
Yeryüzünde bir benim, abdâl bedevî
Diyâr diyâr ararım, yitik dil-zevî
Bulurum zannedene, nâlân neylesin?
Nâlân nedir? Vîrân nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 29 –

Aşkla tutuşunca can,küle döndü hâl,
Sandım ki yaşadığım, bir güzel hayâl,
Gönlümden çözüldü hal, dünyada melâl.
Varlığından yoksuna, âşık neylesin?
Aşk nedir ki ? Ya Sen nedir? Bilen söylesin...

Yandım demek yetmez ki, yanan ateşle,
Kıvılcımken büyüyüp, yanar ki öyle,
Perde perde düşerken aşk neş'esiyle.
Kendini unutana âşık neylesin?
Neşe nedir? Perde nedir? Bilen söylesin...

Sevda sırdır gönülde saklı bir özdür,
Gönül dolunca taşar dilde bir sözdür,
Her harfi gözyaşıdır yanar hep küldür.
Sözde susan dilini âşık neylesin?
Sükût nedir? Lâl nedir ki? Bilen söylesin...

Ne vuslatı isterim, ne de hasreti,
Bir bakışı yeterdi aşkın hikmeti,
Nakşolmuş sinemdedir, an hakîkati.
Görmeden bilenlere âşık neylesin?
Bakış nedir? Marifet ne? Bilen söylesin...

Adını her andıkça titrer yüreğim,
Ne gam kalır ne keder, başka dileğim,
Yalnız Sensin gönlümde özüm bildiğim.
Sevgisiz yaşanırken âşık neylesin?
Zikir nedir? Varlık nedir? Bilen söylesin...

Tenhadan geçilince duyulur sesin,
Kalabalık susturur içteki hisin,
Kalbinle yürürsen ey! yükselir sesin.
Kalbi kilitlenenlere aşık neylesin?
His nedir ki? Gizli nedir? Bilen söylesin...

Sevgide fanî olup, razıyım hâle,
Adın anınca susar ,döner tecale
Aşk biterken başlarmış arz-ı visâle.
Bitmeden doğurana aşık neylesin?
Evvel nedir ? Ezel nedir? Bilen söylesin..

Ezeli bekler umut, evvel mi nekes?
Nefes nefese ömür , kesilir nefes ,
Gönlüne nasip olan, ararken herkes,
Gaib olunmuş sevda, aşık neylesin?
Gaip nedir? Garip nedir? Bilen söylesin...

Gaipten gelen sufle, gönle düşüyor,
Gönle düşen her fikir, hemen üşüyor,
Ne garip , garip olan , derde düşüyor,
Derde düşen garipse , aşık neylesin?
Dert nedir? Derman nedir? Bilen söylesin...

Dertli olan gönüllü, derdiyle susar,
Derdini dert edinip, içine pusar,
Gün gelir derdinden, derdine kusar,
Susan dertli gönüle aşık neylesin?
Söz nedir ki? Ya öz nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 30 –

Getirdi kutlu müjde, Cibrîl-i Emîn
Mübârek ay mutmain eyler mi nefsin? Mahzûn olan bu gönlü eylesin teskin
Serkeş olan dimâğı, oruç neylesin?
Sahûr nedir? İftâr nedir? Bilen söylesin...

Hoş geldi, safâ geldi, Sultan-ı Şuhûr
Huzur bekleyen gönle, sunuyor huzûr
Affolmayan günâh yok, cümlesi ma'zûr
Affı istemeyene, gufrân neylesin?
Gufrân nedir? Hüsrân nedir? Bilen söylesin...

Gaflette olan insân, uyur gezerler
Kârûn gibi serveti, yığıp dizerler
Ne anı yaşar, ne de âlem sezerler
Ya bitâb olanlara, gönül neylesin?
Bitâb nedir? Mahzûn nedir? Bilen söylesin...

Bitâb gönlün hevâsı, kendine zarar
Dünyâ olsa servetin, kesesi mezar
Âlemi sezen akla, âlem işgüzâr
Mahzûn değilse îmân, servet neylesin?
Servet nedir? Şehvet nedir? Bilen söylesin...

Diller sussun, kelâmlar, kalem konuşsun
Âlem tefekkürdedir, evren konuşsun
Nazâri ilâhiyye, îhzâr konuşsun
Îhzâr etmeyen kulu, Rabb'i neylesin?
İdrâk nedir? Tasdîk nedir? Bilen söylesin...

Tasdîk edilmiş günâh, işlenir âyân
Tefekkür etmez fikir, bilmiyor beyân
Îhzâr etmemiş akıl, tümüyle ziyân
Ziyân etmiş ömrüne, fayda neylesin?
Fayda nedir? Peydâ nedir? Bilen söylesin...

Çok şükür nefes varken açık o kapı
Almak istersen eğer, gerçek bir tapu
Servet üç-beş metredir, bez hepi topu
Atlas libâs bilmeyen, ipek neylesin?
Giyîm nedir? Kuşâm nedir? Bilen söylesin...

Giymiş sanıyor garîb, atlas libâsı
Burası harman yeri, anbar orası
Üç metre bezin bile vardır hesâbı
Sorulmaz diyenlere, suâl neylesin?
Suâl nedir? Sâil nedir? Bilen söylesin...

Nefes aldırandır Hak, şükürler olsun
Kalbimiz tevbe ile şifâlar bulsun
Üç metre bezin içi, nûrlarla dolsun
İpek giyen bedene, kefen neylesin?
Urbâ nedir? Torbâ nedir? Bilen söylesin...

Gönül hânümânımız, vîrân olalı
Lisânım yabandadır, nâlân olalı
Sükût ehline varıp, ahvâl soralı
Söz kalemden ayrılır, sükût neylesin?
Söz nedir ki? Sükût nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 31 –

Söz varsa söylenir ki, sükût neyime
Bir bir ezber edilmiş, meşhûr kelime
Ölüm döşeği sanki, sırlı meşîme
Son nefestedir fânî, âlem neylesin?
Âlem nedir? Elem nedir? Bilen söylesin...

Vîrân olmuş bu gönül, harç karılmıyor
Neylerse neylesinler, yâr darılmıyor
Ateş düşse de gönle, yâr ayrılmıyor
Başka bir yâr mı gelse, gönül neylesin?
Yâr kimdir ki? Yâren kimdir? Bilen söylesin...

Yâr olur mu yâr bana, yârı kararken
Bana yâr olur o yâr, yârı geçerken
Düşünce yâr içine, yârdan geçerken
Yâr'i yârdan geçirir, yâ yâr neylesin?
Yâr nedir ki? Ağyâr nedir? Bilen söylesin...

Bizim elde karakış, dâra kalmışız
Sevdâ türkülerini, seyre dalmışız
Yüreğe hasretliğin, yükü almışız
Yâban eli yurt eden, bizi neylesin?
Gurbet nedir? Sılâ nedir? Bilen söylesin...

Sılâdan haber mi var? Nâme yazıla
Gelen haberler mühîm, olur fâzıla
Habersiz kalan garîb, derdi irtılâ
Yaban elde sürgünde, garîb neylesin?
Garîb nedir? Takrîb nedir? Bilen söylesin...

Pişmânlık sonu tevbe ise suç mudur?
Tevbe etmek bu kadar söyle güç müdür?
Taş bağra olan selâm, bile boş mudur?
Dost hatırı sorulmaz, cefâ neylesin?
Dost nedir ki? Hatır nedir? Bilen söylesin...

Hatrına içtirdiğin, kahve telvesi
Mülhem olur fikrine, alır hissesi
Tevbe dile düşmeden, âbilir kuvvesi
Bağrı taş olanlara, neşûr neylesin?
Neşûr nedir? Harşûr nedir? Bilen söylesin...

Rûhum bir emânetti, düşer ya yola
Unuttum ben özümü, daldım sefâya
Yol uzun, menzil uzak, sırlı bir rüyâ
Yolu rüyâ edene, sırrın neylesin?
Sır nedir ki? Yâ yol nedir? Bilen söylesin...

Sırra düştü hayâlim, uzak yol menzil
Rüyâsını düşledim, uykudan azîl
Nasîpsizce bekledim, olmadı nâzil
Sırrına varamayan, bühtân neylesin?
Bühtân nedir? Şebtân nedir? Bilen söylesin...

Bildim hata nedir, doğrusun bilmedim
Bildim hasta nedir, şifâsın bilmedim
Bildim gurbet nedir, hasretin bilmedim
Cânda Cânân bilmeyen, teni neylesin?
Cüdâ nedir? Fenâ nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 32 –

Bilmedim hata nedir? Düşünce bildim...
Bilmedim hasta nedir? Olunca bildim...
Bilmedim gurbet nedir? Göçünce bildim...
Ten, tenden uzak oldu, Cânân neylesin?
Cân nedir ki? Cânân nedir? Bilen söylesin...

Münker, Nekîr gelince
başlar suâller, Ne de yaman gündür o
ne yaman hâller! Anbâr doldurdunsa, cevap verir diller
Boş dimâğa, sorgu suâller neylesin?
Cevap nedir? Sevap nedir? Bilen söylesin...

Sevâbını sayıyor, bilmeden hesâb
Hesâba çekiliyor, gönülsüz nisâb
Anbârı boş, nâfile, Cânân'dan nikâb
Suâller redde olur? Hitâb neylesin?
Redde nedir? Hitâb nedir? Bilen söylesin...

Canlar Cânân'ı, zikir eder anarlar
Üryân olur da, bâhre dalar kanarlar
Mestânedir, peymânedir, hep yanarlar
Feymâne olmayan, pervâne neylesin?
Pervâz nedir? Dönen nedir? Bilen söylesin...

Pervâzında seyreder, gönlü perîşân
Nârında serinliyor, sanırsın Gerdşân
Başu başu derdine, olur alışan
Fehmini kör edene, nazar neylesin?
Nazar nedir? Pürzâr nedir? Bilen söylesin...

Nazâr kıl şehr-i gönül, olmasın berbad
Bir ömür sürecek, sanma biter cihâd
Tasdîk ederler, "Kulhuvallâhü Ehad"
İhlâs olmayana, es-Samed neylesin?
Yelîd nedir? Yûled nedir? Bilen söylesin...

Doğmamıştır elbette, ezel ve bâkî
Anlamaz, isyân eder, aslını şâkî
İnkâr eden rûhlara, gelince vâkî
Eyvâh diyen ömrüne, mülgâ neylesin?
Mülgâ nedir? Sıyga nedir? Bilen söylesin...

Cevher var, gözler anlar, sinede giryân
Cüdâ eylemiş kader, merhamet Mevlâm
Gezer âvâre gülâb, fenâdır siyâm
Hâtime eylemiş müslim, hoca neylesin?
Müslim kimdir? Hoca kimdir? Bilen söylesin...

Ne garîb devirdir ki, herkes allâme
Vâkıf olanlar vâkıf, olur âleme
İlimsîz yaşanırken, çöker ilîme
İlmi heder edenler, câhil neylesin?
Câhil nedir? Mühil nedir? Bilen söylesin...

Yelîd olan fânîdir, yûled çok ırak
Kulluk borcumuz dâim, mâsivâ bırak
Sahâ bizimdir diyen, toprak altındâ
Esas olan ihlâstır, Tebbet neylesin?
Tebbet nedir? İhlâs nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 33 –

İhlâsa eremeyen, nasîb muzârî,
İçine düşmüş nârın, hâl âhuzârî,
Yârını düşünene, gerek îhzârî,
Îhzâr edemeyene, mâ-fât neylesin?
Mâ-fât nedir? Ahfât nedir? Bilen söylesin...

Sûre-i Tebbet indi, o devirlere,
Hutâme hak olur, kalbi kibirlere,
Cennet, ihlâslı îmanlı mü'minlere,
Fesât, fenâ baştâcı, ölü neylesin?
Ölü nedir? Diri nedir? Bilen söylesin...

Ölüm gelecek elbet, "Kün" ve de kesin,
Vâkıf olan nefisler, sırrına tahsîn,
Çâre diye belleyip, eder mi münsîn?
Çâre bilmeyenlere, muhsin neylesin?
Muhsin nedir? Muksin nedir? Bilen söylesin...

Yiğitlik eskidendi, hisli hikâye,
Şimdilerde nâmerdler, alır ya pâye,
Ozan, şâir kelâmı, eder himâye,
Kelâmı katledene, bî-fikr neylesin?
Bî-fikr nedir? Bî-fakr nedir? Bilen söylesin...

Bî-karâr olmalıdır, fakr u zarûret,
Nâmertler ve hâinler, etse cesâret,
Şâir yazacak elbet, ozandan ibret,
Koçaklama çalmayan, teli neylesin?
Mızrâb nedir? Tekne nedir? Bilen söylesin...

Kelimeleri ziyân, şaşar mızrâbı,
Bâm teli ayâr tutmaz, olur zehâbı,
Bîçâre dizelere, düşerken hûnâbı,
Derdest edilir kelâm, ilgâ neylesin?
İlgâ nedir? Mülgâ nedir? Bilen söylesin...

Ne sılâdan haber var, ne de vuslattan,
Gurbet türküsü gelir, dağlar ardından,
Yâd ellerde kaldık biz, nân dâvâsından,
Ekmek zorda kalmışsa, garîb neylesin?
Geçim nedir? Maîşet ne? Bilen söylesin...

Maîşeti derdiyse, harâm lâ yekûn,
Helâli talep eder, olmasın meşkûn,
Zeytin'e ve incire, beyânla mazkûn,
Heder eden hırslara, harâm neylesin?
Harâm nedir? İkrâm nedir? Bilen söylesin...

Her doğan ölümlüdür, bilenler pür-râm,
Bilmeyenler inkârda, öyle bir nâ-râm,
Hesapsız kâtib olmuş, olurken düşrâm,
Hesâbı bilmeyene, sefîh neylesin?
Sefîh nedir? Terfîh nedir? Bilen söylesin...

Dervîşin derdi aşka olup dönerler,
Bülbül misâl cân dile gelip yanarlar,
Mâşûk aşkında gönül, hep mi kanarlar?
Aşk ile dolmayana, Kevser neylesin?
Kevser nedir?, Haber nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 34 –

Fırıldak misalidir, döner de döner,
Ardına atmak mıdır? Maharet, hüner,
Karanlıklar içinde, karanlık fener,
Aslına dönenleri, Âlem neylesin?
Asıl nedir? Âlem nedir? Bilen söylesin...

Aşkın deryasındadır, bir garip saki,
Sanır payidar alem, hep kalır baki,
Nefsi kendine olur, hırlı bir şaki,
Aldanan zihinlere, Nar'ı neylesin?
Nar nedir ki? Ağyar nedir? Bilen söylesin...

Puslu gecenin rengi, ferinde yalnız,
Raks ediyor birlikte, güneş ve yıldız,
Bir çığlık ötelerden, duyulmaz cılız,
Çalıyor ömrümüzden, hırsız neylesin?
Hırsız nedir? Gamsız nedir? Bilen söylesin...

Bir kelam ki denilmez, zehirli baldan,
Bir kalem ki, dökülmez, hali nüktedan,
Çok değil gidiverdi, az evvel burdan,
Geri gelecek diyen, gözler neylesin?
Göz nedir ki? Ya söz nedir? Bilen söylesin...

Harami misalidir, yürek hırsızı,
Mısralara düşüyor, en ince sızı,
Kimi hizaya sokar, ipsiz arsızı,
İpe çekilen bahtsız, bahtı neylesin?
Baht nedir ki? Ya ceht nedir? Bilen söylesin...

Hissemend olmak, âkil kişi işidir
Bakar kör olmamak, bir vicdan işidir
Nasip kısmet, kâm almak niyet işidir
Bermurad olanlara, Arzu neylesin
Arzu nedir, istek nedir, bilen söylesin...

Arzuları, arzular, yitik kesafet,
Payesi mi? Bu kadar, nasırlı külfet,
Bermurad olan fikir, isterse nasfet,
Ber-mücib eylemezse, fütur neylesin?
Fütur nedir? Mestur nedir? Bilen söylesin...

Yâradan nur'undan üfledi âdemin
Cinâna düşünce, bastı her kâdemin
Yeniden başladı, dönülmez seferin
Hubdan huba düşen sefiller neylesin
Berâ nedir, berrâ nedir, bilen söylesin

Berrâsından bekliyor, onaylı Taltîf,
Bir vermişti hülasa, eyliyor hâtif,
Maişeti şüpheli, ederken istif,
Berâ oldum hevese, yeksan neylesin?
Yeksan nedir? Noksan nedir? Bilen söylesin...

Dünü pazarda sattım, elli kuruşa,
Yarına sermayedir, olur mu inşa,
Bugüne sancı kaldı, garip temaşa,
Sermaye ziyandadır, Nâ-sûd neylesin?
Nâ-sûd nedir? Bî-sûd nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 35 –

Cevr-ü cefasın çeken gelsin feleğin,
Bir erbain taşısın sırtında derdin,
Sabrı bilmeyen Eyyüb'ü de ne bilsin,
Mele-i âla'nın ol yoldaş neylesin?
Tarik nedir? Rafik kimdir? Bilen söylesin...

Edeble eğ başını pir huzurunda,
Nefsine uyma olsa ip boğazında,
Pir Kelami Baba'ya bir selam sal da,
Canı canana kurban canan neylesin?
Kurban nedir? Canan kimdir? Bilen söylesin...

Leyl çöktü deyü ardın bakan namerttir,
Sakınma ha yiğidim, yağan rahmettir,
Sanma, seni beni yok eder, eritir,
Rahmetten kana kana içen neylesin?
Rahmet nedir? Kanmak nedir? Bilen söylesin...

Aşiyan evini de tuz buz etmeden,
Bâd-ı Sabâ ılıkça tenim öpmeden,
Beşeriyetimizin hakkın vermeden,
Hâk kelamını penah bulan neylesin?
İnsan nedir? Âdem nedir? Bilen söylesin...

Lalezarın kalbinde bir hûşu ile,
Deruni bir nefes çek, kalp bayram ede,
Huzur-u risalette Hak Nebi ile,
Diz çöküp bağdaş kuran yiğit neylesin?
Huz'r nedir? Risalet nedir? Bilen söylesin...

Ettiğin iyiliği kendin de unut,
Keşim gelir mi diye olmasın umut,
Kendini Hâk yoluna infak et yahut,
Vecdle kendinden geçen eren neylesin?
İnfak nedir? Vecid nedir? Bilen söylesin...

Tarumar gönülleri imar eyleyen,
Bilinmedik sırları ifşa eyleyen,
İlâhi kelam için serden de geçen,
Tatlı canını feda eden neylesin?
Şahit nedir? Şehit kimdir? Bilen söylesin...

Tin; " Men rabbüke" Duyar turâb altında,
Efgan olmaz ol aziz bu imtihanda,
Dünyanın sığdığı bir metre çukurda,
Korku nedir bilmeyen yiğit neylesin?
Yiğit nedir? Mümbit nedir? Bilen söylesin...

İncecik bir köprünün üstündekiler,
Kimi yalpalar, kimi şavk gibi geçer,
Kimini de melekler hakkına iter,
Yüzümüze nur ol'cak dua neylesin?
Dua nedir? Sırat nedir? Bilen söylesin...

Nasıl da geçti zaman, bilmez Celali,
Erbain geldi çattı, ara hikmeti,
Ardından yola çıkan ki; seni geçti,
Emsizliğimi yüze vuran neylesin?
Hikmet nedir? Vuslat nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 36 –

Ezilir hayalinde , geceye düşer,
Uykusuz kalır fikir, hali Hâlişer,
Sebebi sorulunca, habersiz beşer,
Haber gelmişti lakin, Mefşer neylesin?
Mefşer nedir? Bîşer nedir? Bilen söylesin...

Dem alır yüreğinde, derdi yudumlar,
Az kalır mı dertleri? Derdi Nasîbdâr,
Gece, gündüz durmadan, derdi adımlar,
Menzil uzak diyene, Hâdî neylesin_
Hâdî nedir? Müdhil nedir? Bilen söylesin...

Gözyaşı katık olur, kara geceye,
Kalem dile gelip de, düşer heceye,
Bin bir nasırlı küfür, Zâil Ati'ye
Bel bağlayan yolcuya, Mefkūd neylesin?
Mefkūd nedir? Mevcūd nedir? Bilen söylesin...

Hesap derin alacak, olmuş ayyuka,
Yalanlar başucunda, bekler sanduka,
Giden ömür perişan, bitab Hâlûka
Yalan dolan ömrüne, Kâzib neylesin?
Kâzib nedir? Nâ-zib nedir? Bilen söylesin...

Boşa koysa dolmuyor, ağlar derdine,
Dolu olsa almıyor, Bî-kederine,
Söndüren çıkar mı ki; dost bir Mü'îne
Bekleyip duranlara, Nâfi neylesin?
Nâfi nedir? Kâfi nedir? Bilen söylesin...

Gafil insan, ebedi kalacam sandı.
Oysa dünya üçbeş gün, koca yalandı.
Oyunu, eğlencesi hoş geldi kandı.
Ölüm aklından çıktı, ukba neylesin.
Berzah nedir ? Ervah nedir ? Bilen söylesin....

Ervaha karışmadan, gelir mi eyvah,
Bizar olmuş ruhları, beklerken berzah,
Az buçuk eğlenceye, harlı İntizâh,
Unuttum diyen "Bela" Tezkîr neylesin?
Tezkîr nedir? Tenzîr nedir? Bilen söylesin...

Mübah esrar da nâhak, kazandı dava?
Şeref ler satlık ahyâr, oldu berhevâ,
Tamah eyleyen gitti, gelmez bir daha,
Söyler! kendi alırmı, dersi neylesin,
Vicahi ne? Vera nedir? Bilen söylesin...

Dersini unutandan , olur mu Vera,
Unuttum diyenlere , verilmez Berâ,
Dün unuttum diyenler, beklerken sıra,
Sırayı unutana , tembih neylesin?
Tembih nedir? Tevbîh nedir? Bilen söylesin...

Nefis perde perdedir, olur Pûşîde.
Unuttu faniliği, Hükm-ü Keşîde
Bir karış toprak olur, düşer ceride
Azığı hazır olan, ölüm neylesin.
Amel nedir? Ecir nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 37 –

Ecrini heba etmiş , heder müseddit,
Paye alır mı acep , eder Müreddit,
Yekünü harap olmuş, ahir Mülevvit,
Temize çıkarım derler, Fütûr neylesin?
Fütûr nedir? Zühûr nedir? Bilen söylesin...

Kârhane dünyası var, âmâ sanırlar,
Dünde geçenler fludur, bundan kanarlar,
Kapılar kapandı mı, çeksin sabırlar,
Dünkü paşalar bekler, berzah neylesin,
Kabir nedir? Kebir kim? Bilen söylesin.

Issız çölde çığırtkan bir garip saki
çağırır dervişini, öyle bir tevki,
İns-cin öldüler hepten, kendisi baki,
Yazarlar Kârhanesine, Mefkûd neylesin?
Mefkûd nedir? Matkûd nedir? Bilen söylesin...

Ervâhi ezelden, o kâlu beladan,
İkrarı verenler kurtuldu hep nardan,
Çün âlemindir yâri olan Settar'dan,
Cüdâ düşen fâni, alemi neylesin?
Tevil nedir, tevhid nedir, bilen söylesin..

Tevlît düşmüş kelama, edilmez rağbet,
Tevhid nedir bihaber, bilmez Hüccetbet,
Uyan, uyaran cümle, alır İzzetbet,
Tevhide tevlit katar, şüphe neylesin?
Şüphe nedir? Mahve nedir? Bilen söylesin...

Beş alemdi ezelde, Hakk'ın nizamı,
Elesten düştü yeri anadır rahmi,
Dünya tamahın neden? Hîle makamı,
Berzah var ey kabir var, ölüm neylesin,
Ervah nedir? Ebdan nedir Bilen söylesin....

Ebdanın nedir söyle? Çamurdan sülbü,
Düşmez ise şehadet , ne gerek lebbi,
Serşeş olur hayatı, bilmezse Rabb'i,
Başa gelir badire, Mazbû neylesin?
Mazbû nedir? Muazzib ne? Bilen söylesin...

Cân'ı, candandan ayrı, koyan müşküle,
Ateş cana düşünce, döner mi küle,
Yükle derdini viran, dönmüş hamküle
Kevseri uman candır, heder neylesin?
Kevser nedir? Heder nedir? Bilen söylesin....

Bırak geçsin geçenler, ilerle hızla!
Yol alanlar varırlar, maksûda niyazla!
Gönülden iste sana, verilsin nazla!
İstemem diyenlere, Mevlân neylesin?
İhlas nedir? Halas nedir? Bilen söylesin!?

Bîkem eylerken gönle, halim Sergerdân,
Çekilecek çileme, olur Müşkildan,
Ne haldeyim bilmiyor, öyle Nâdândan,
Nâdân olan dertsize, Zindan neylesin?
Nâdân nedir?, Zindan nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 38 –

Mescidin önü mekan, bekliyor ashab,
Ta Yemen'den gelmişti, ediyor merak,
Veysel Karani oldur, hasret kalarak,
Ana sözünü dinler, nasip neylesin,
Kâbe nedir? Kıble nedir? Bilen söylesin...

Kıblesine hürmetkar, aslına Tebrîm,
Bilenler sükut eyler, ediyor Tekrîm
Ta ezelden öğrenmiş, bilince Takrîm
Bilmeyenler biçare, Tazrîm neylesin?
Tazrîm nedir? Kerim nedir? Bilen söylesin...

Viran ettiler gönül köşkünü heyhat,
Kırdılar yürek otağı kalmadı taht,
Ömür böyle geçip gitti, bitti hayat,
Kuru bir can kaldı,yaşamak neylesin?
Hay nedir ki ? Meyyit nedir ? Bilen söylesin...

Külli zâikat'in , mevt'i düşünmeli,
En büyük düşmanı, nefsini bilmeli,
Mühletin yetişmeden, tövbe kılmalı,
Hakkın divânımahsun , sürgün neylesin?
Divan nedir? Kebir nedir? Bilen söylesin...

Var mı ölümü bilen, iyilik etsin,
Başkasını değil de, kendini bilsin,
Kul innel mevtellezî, sırrına ersin,
Dertli ihsan yanıyor, gören neylesin,
Meal nedir? Kadim ne? Bilen söylesin...

Gidip ustasında, eyler isen talim,
Saygı bilir, olursan ahlakta hâlim,
Mektebi okumakla, olunmaz âlim,
Zalim ilim irfan, ahlâkı neylesin?
Yahşi nedir, vahşi nedir, bilen söylesin...

Sipas'tı ol Sebaste, bilmez bu gençler,
Dayanışma kültürün, kelime gizler,
Ardınca baktık matem, hüzünlü yüzler,
Kadı Burhanettin var, Vahşi neylesin?
Sipas nedir? Sebast ne? Bilen söylesin...

Gönül köşk olmaz ser'siz, olsa saraydan,
Otağlar çöktü fersiz, gel altaylardan,
Bizdik cahil kimsesiz, amil Otrar'dan,
İvazpaşa şimşek ti, Molla neylesin?
Fenari kim? İvaz kimdir? Bilen söylesin...

Geçmişim ben geçmişten, Ati muamma,
Ey gafil zan'netme ki, necat yarına,
Güvenme dünyanın, hiç kıy'lü kaline,
Konarlar göçerler, mekanı neylesin?
Ahir nedir, ahret nedir, bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 39 –

Kalemin yazdığına, eder eyvallah,
Secde ederken kullar, dilde bir günah,
Son nefeste edilir, geçersiz eyvah,
Hakkı ardına atar, Asi neylesin?
Asi nedir? Tevsi nedir? Bilen söylesin...

Unutur yanılırsak, Yâr bağışlasın,
Gönüllere Râhmi Râhmani aşlasın,
İnkâr edeni Rahmetinden dışlaşın,
Cennetü âlâ münafık'ı neylesin,
Firdevs nedir? Kevser nedir? Bilen söylesin...

Kevsere nasip gerek, budur gaile,
Rahman'ı bilir isen, nasip naile,
Münafık taatiyle, yaparken hile,
Firdevs arzulanıyor, hesap neylesin?
Hesap nedir? Miktar nedir? Bilen söylesin...

Seyrettim Nur dağından, gördüm âlemi,
Arşa baktım ayyuk yok, zühre aleni,
Garp ellerinde Venüs, yıldız medeni,
Otacı boyun bükmüş, Cabir neylesin?
Otacı ne? Cabir kimdir? Bilen söylesin...

Ahirim var niceden, giderim yâre,
Sevgim sinemde sâre, kaldım avare,
Güvenirim elbette, yâr olan Rabb'e,
Gölgelikmiş bu dünya, derviş neylesin?
Emin nedir? Âdem kimdir? Bilen söylesin...

O Ferhat külünk vurup kaya inleten,
Şirin mâni dizdirip, türkü söyleten,
Aşık maşuka ikrar, verip bekleyen,
Dünyada cemal sevmeyen, mâh neylesin?
Leyla nedir, Mecnun nedir, bilen söylesin...

Yetimler boynu bükük, bekler çaresiz,
Çareler gelsin şeksiz, şüphe çare siz,
Bir umut coğrafyası, bekler mihnetsiz,
Türküm, şarkım yetimdir, ozan neylesin?
Ozan kimdir? Şair kimdir? Bilen söylesin...

Ozan Hâk'tan alır sözünü, Hâk söyler,
Hakkı konuşan halkta olur muhteber,
Bazen de heceli şiirler nakleder,
Akledenler başka izahı neylesin?
Akıl nedir, âkil nedir bilen söylesin...

Aşıkın derdi gamdır, olanlar bilsin,
Dertsiz kul var mdır ki? Hele bir desin,
Haramdan uzak durup, helalden yesin,
Huzur olsun atisi, hüzün neylesin?
Elem nedir? Keder nedir? Bilen söylesin...

Şüheda vuslattadır,, gördü güzeller,
Hayali gerçek oldu ,köşk oldu yerler,
Küffâr ne bilsin bunu, ferah gönüller,
Ahireti dert eden , dünya neylesin?
Şüheda ne? Vuslat nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 40 –

Tesbihatım Esma ül Hüsna iledir,
Hevayi hevesim yok, dünya çiledir,
Müminin ihyasıdır, umut ahrettir,
Rüya aleminde, derbeder neylesin?
Besar nedir, beşer nedir bilen söylesin...

Beşer , gerçeğe âmâ, oluken Lecâc,
Çilesine hisedar, ararken ilaç,
Ahirini katleder, olur mu hıraç,
Derbeder olur heder? Kallâş neylesin?
Kallâş nedir? Telaş nedir? Bilen söylesin...

Şirazesi kaymışsa, tutmaz ki gönye,
İmanına kem katar, olur ya fünye,
Benim derken hakikat, istiyor cizye,
İmanı heder eder, Hulûl neylesin?
Hulûl nedir? Menhûl nedir? Bilen söylesin...

Bakılmaz ne şanına, ne şöhretine,
Kim arab, kim acem, tabiiyetine,
Üç buçuk metre olan , mülkiyetine,
Son slogan atılır, niyet neylesin?
Niyet nedir? Diyet nedir? Bilen söylesin...

Peltek dilli kevaşe, sözü kamustan,
Namus firar bünyeden, lafı namustan,
İhanet gölgelenir, mededi pustan,
Razı olanlar mı var? Bühtan neylesin?
Bühtan nedir? Şeytan nedir? Bilen söylesin...

Kevgir ile taşıyor, aslı huşunet,
Heybesinde dağıtır, boca necaset,
Kavganın goygoycusu, hırlı ihanet,
Ateş taşıyanlara, ikrah neylesin?
İkrah nedir? Itrah nedir? Bilen söylesin...

İpini koparmış it, korkma ısırmaz,
Ar kaçıyor arsızdan, kella arlanmaz,
Kaidesi bozulmuş, tamir olunmaz,
Olur diyen fikrine, Rast'ı neylesin?
Rast nedir ki? Ya dost nedir? Bilen söylesin...

İnfitâr derdim âyan, Şubat ayında,
Sevilen kaldı dârda, enkaz altında,
Bosna da, Gazze de gör, çocuk ne hâlda,
Ol HaTTaB dertlenir mi, Âdem neylesin,
Zalim kimdir? Hayın nedir? Bilen söylesin...

Zülmun önünde asla eğilmez başım,
Hakkı ararım Hakk'ta, kutlu savaşım,
Korkmam yolum pir Sultan, budur telaşım,
Adalet diyen gönle, Nâhak neylesin?
Nâhak nedir? Bîhak nedir ? Bilen söylesin...

Kendini bilmeyenler, ömrüne heder,
Kibir, hırs, enaniyet, boynuna biner,
Tevazu, zikir, kalbin, kurtuluş beher,
Kulluk buna gerektir, Başka neylesin?
Kulluk nedir? Uzluk nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 41 –

Masivanın içinde, olurken bedbin,
Îmân-ı kâmil ise, olunur nurbin,
Bin ah dokunsa bile, olursun nikbin,
Şükretmeyen Bî-ru'yet, Nâ-gâh neylesin?
Nâ-gâh nedir? Agâh nedir? Bilen söylesin...

Cümle cihanı sanır, olmuş tevafuk,
Zerre miskaldır izan, kapalı ufuk,
Gündüzü karalarken, saçıyor meşkûk,
Yalanlayan küfrüne, meşfûk neylesin?
Meşfûk nedir? Meşkûk nedir? Bilen söylesin...

Ezelde işlediğin, ol Mütehassir,
Hissesinden düşüyor, olmamış taksir,
Ne dert eder ne keder, olmaz müessir,
Kitaplar sol yanında, Bî-hûd neylesin?
Bî-hûd nedir? Öğüt nedir? Bilen söylesin....

Yitiğim ben gönlünde, nazlı Bî-mecâl,
Ölüm arzular beni, öyle İstical,
Beklemeye takat yok, istiyor Mecâl,
Ölsem işime baksam, Ecel neylesin?
Ecel nedir? Müeccel ne? Bilen söylesin...

Acının en haz yeri, gönül Kesret-gâh,
Dert mekanı olmuşum, öyle Şevket-gâh,
Zevkü-sefa derdime, olurken Dergâh,
Derdim yok diyenlere, Mihnet neylesin?
Mihnet nedir? Külfet nedir? Bilen söylesin...

Uzletinde kararır, olur Sühtegi,
Âteş-i sûzân düşer, yanar döşeği,
Sabrına taş çatlatır, viran Rûzegî ,
Umursamaz insana, Bî-dan neylesin?
Bî-dan nedir? Nâ-dân nedir? Bilen söylesin...

Gözü bağlı amadan, alınmış güfte,
Ard arda sıralanır, döner girifte,
Akıl baştan firari, olmuş Firîfte,
Akilim der ne garip, Ser-mest neylesin?
Ser-mest nedir? Serkeş nedir? Bilen söylesin...

Gayri huzur veriyor, derdine tertip,
Bir bir kaleme döker, derdini katip,
Yazan mı bozan mıdır? Edilen tahrip,
Bozan, yazanı suçlar, Kader neylesin?
Kader nedir? Heder nedir? Bilen söylesin...

Ne hayat yaşamışız, öyle Pür-gîrân,
Sanılır ki kalınır, öylece Bîran,
Hesabı hatalıysa, bekliyor Nîran,
Hesapsız yaşayana, bedbaht neylesin?
Bedbaht nedir? Bi-baht nedir? Bilen söylesin...

Mahzûn düşsen ne çıkar, payesi Rencîş,
Ezelden gönderilen, sırlı bir hamiş,
İzbelerde saklanır, saklı bir keşfiş,
İfşa etmek isteyen, Tehîş neylesin?
Tehîş nedir? Tahrîş nedir? Bilen söylesin....

Bilen Söylesin

– 42 –

Göğsümde var bir sızı, anlatamam ki,
Kader yolunda oldum, itham susmam ki,
Bir hiçliğe gelsin de, zayi olmam ki,
Yetmiyor kelimeler, satır neylesin?
Sadır nedir? Satır nedir? Bilen söylesin...

Sadra şifamı sözler, ol kelimeler,
Gül yüzlüm bakmaz neden? Nerde dideler,
Kapı kapandı nadan, yürekte izler,
Mızrak parçalar yakar, Vahşi neylesin?
Vahşi nedir? Satır nedir? Bilen söylesin...

Yaş kemaldedir heyhat, boş geçti hayat,
Dertlerim mühür vurdu, göründü memat,
Bilmemek bazen evlâ, derdime azad,
Sadr göründü hiçlikte, gönül neylesin?
Ümame kim? Ya Hind kimdir? Bilen söylesin...

Uygun gördü El_Gaffar, kulluk tadında,
Bekler firdevs makamı, gelsin Mustafa,
Biz ararız ümmetiz, şefaatinde,
Hayırsızdır ümmeti, Resul neylesin?
Sarhoş nedir? Şarap nedir? Bilen söylesin...

Mest serhoş çıkmış aya, eyledi_sayha,
Cahilin dilindedir, kelime ihva,
Ahvalına ağlar fakr, sergüzeşt câna,
Düzeni bozdu maznun, Emrah neylesin?
Bâri nedir? Uygun nedir? Bilen söylesin...

Yâ Rabb sendendir, gelen, El Muin sensin,
Biz biçare kullarız, beşer bilinsin,
Bildik gurbetmiş dünya, geçip giderdik,
Sahiplendi fani kul, bizar neylesin?
Muhsin nedir? Bizar nedir? Bilen söylesin...

Olduk piştik ervahta, eyledi muhsin,
Kendinde varlık gördü, cahildi nefsi,
El_Müsavvir den geldi, emr başım üzre,
Kul eliyle bozulmuş, ressam neylesin?
Ressam nedir? Neşve nedir? Bilen söylesin...

Rahmet dokundu gönle, yürek bilir mi?
Menzile giden dönmez, haber gelir mi?
Umudum asr'a sığmaz, ircîi döner mi?
El Hafıd emin olan , kullar neylesin?
Fasık kimdir? Fücur nedir? Bilen söylesin...

Bilme kendinde izzet, ârifan güler,
Tilki ahkâmı fani, aslanlar kükrer,
Dünya nizamat ister, Muiz hükmeder,
Aşık olan seyretti, şirin neylesin?
Ferhat kimdir? Şirin kimdir? Bilen söylesin...

İnfitâr derdim âyan, Şubat ayında,
Sevilen kaldı dârda, enkaz altında,
Bosna da, Gazze de gör, çocuk ne hâlda,
HaTTaB olan dertlenir, Âdem neylesin?
Zalim kimdir? Hain nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 43 –

El_Kaviy'sin arzuhal, derdim aleni,
Cihan kirlendi Yâ RABB, nur'i_alemi,
Dilekçem göynümdedir, derdim âlemi,
Şehidlik kalmış lafta, Gâm-nâk neylesin?
Gâm-nâk nedir? Fütûr-nâk ne? Bilen söylesin...

Baktım yoklukta Ed Dâr, varlık En Nâfi,
Münezzehsin El Bedî, alem mucidi,
Varlığının sonu olmaz, iman El Baki,
Kemter kul kıtmir olsun, bekçi neylesin?
Kıtmir nedir? Bekçi nedir? Bilen söylesin...

Seyrettim Nur dağından, gördüm âlemi,
Arşa baktım ayyuk yok, zühre aleni,
Garp ellerinde Venüs, yıldız medeni,
Otacı boyun bükmüş, Cabir neylesin?
Farabi kim? Cezir kimdir? Bilen söylesin...

Bir aydınlık lazımdı, karardı zaman,
Hukuk vardır dediler, eylendi kirman,
Sandı şahımdır rida, bitmez bu devran,
Kalesi var germenli, Şahi neylesin,
Şamil nedir? Kamil nedir? Bilen söylesin.

Uzaktan gözler içten, garip ve bizden,
Elinde gamlı tığı, hayat işleyen,
Dilinde türkü söyler, eşinden gülden,
Söyle yoktur umudu, ozan neylesin?
Gazi nedir? Şehit nedir? Bilen söylesin...

Ağuyu bal saydın mı, ömrünce yansın,
Ulaşılmazı andın, çorak tan yandın,
Umut boşta kaldı mı, gülleri ansın,
Berzah ta kalmış gelmez, Gazi neylesin,
Irmak nedir? Venüs nedir? Bilen söylesin.

İzinsiz çıkmış yola, kapattı boran,
Gemi sallanır gitmez, ümit yok yardan,
Ayrı kalır vatandan, gölge karkasdan,
Yuttu yunus kolinos, söyle neylesin?
Balık nedir? Addas nedir? Bilen söylesin...

Acemiyim tutmadı, yürek hesabı,
Bilemedim deryayı, bildim hisabı,
Öğrendim özlem ucuz, şaştı nisabı,
Sevmek ateş pahası, Sayha neylesin?
Ahlas nedir? Pusat nedir? Bilen söylesin...

Sözler sadr olur vurur, beşer yürekten,
Gönlü geniş olana, icazetinden,
Ya gönlü dâr da olan, neyler kederden,
Sevmek bir sanat imiş, çırak neylesin?
Halfe nedir? Çırak nedir? Bilen söylesin...

Ustam yönlendir beni, olayım tikap,
Kaldım harabât elde, gönlüm mü? bi'tab.
Bu mevsimde geçecek, kaybolur hicap,
Evlatlar isyandadır, Savmın neylesin?
Sahur nedir? İftar nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 44 –

Vicdan mutmain ise, kederden mühür,
Adalet terazisi, olur ki mamur,
Ahlaklı cemiyete, el verir Gaffur,
Bozan nasipsizlere , Hızır neylesin?
Hızır nedir? Huzur nedir? Bilen söylesin...

Ömrünü adamıştı, vatana, dine,
Hayatını vakfetti, kaldı rehine,
Baş eğmedi ömründe, yaralı sine,
Muhsin'e kıyıyorlar, dağlar neylesin?
Muhsin nedir? Mümin nedir? Bilen söylesin...

Dayanışma adındır, gurbet sinede,
Mahzunluk mu vardır) kibar isminde,
Ben de bilirim seni, saklı gönlümde,
Üstadlar arz edildi, ozan neylesin?
Gardaş kimdir? Ya Alp kimdir? Bilen söylesin...

Çöplüğe dönmüş medya, kirli sokaklar,
Kalem elinde yazan, dünkü cellatlar,
Bugün methiyeler var, gelsin paralar,
Alıştı kalpazanlar, matbaa neylesin?
Heba nedir? Şeba nedir? Bilen söylesin...

Birde Nesimi kaldı, söyler vicahi,
Atlılar gitti gelmez, kaldı sipahi,
Biz paşalık bilmezdik, Faruk misali,
Ömer büktü boynunu, halef neylesin,
Halef nedir? Selef nedir? Bilen söylesin...

Ateş yakar susuzdur, gönüller hârda,
Arar kalmaz gariban, yalan dünyada,
Feriştah bekler gelmez, arş'ı âlada,
Göz kapandı açıldı, Rıdvan neylesin?
Melek nedir? Azazil ne? Bilen söylesin.

Ülkü uğruna geçer, can serdeninden,
Türküsüyle yad eder, öyle derinden,
İsyan şikayet değil, har-ı gönülden,
Avazı feda eden , Bîsem neylesin?
Bîsem nedir? Besem nedir? Bilen söylesin...

Bisem olmuşsa maşuk, biçare gönül,
Avaz avaz sessizce , ağlıyor melül,
Duyurmaz bi-histir, menzili Nâbül ,
Duyup da ses vermeyen, Fuâd neylesin?
Fuâd nedir? Feryad nedir? Bilen söylesin...

Feryad-ı figanında , geçmiş meçmişin,
Diyar diyar dolaşır, biçare işin,
Bulunmaz çaresini, çare bilmişim,
Çaresiz çaresize, derman neylesin?
Derman nedir? Eman nedir? Bilen söylesin...

Dermansız derde düşen, derdi yudumlar,
Her yudumda dertlenir, Ahir tarumar,
Nekes gönlün hissesi, Bahtıyla kumar,
Oynayan geleceğe, Mahrûm neylesin?
Mahrûm nedir? Mahkûm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 45 –

Herkes kendi götürür, od'un oraya,
Bana ne diyip kaçmak yoktur kolaya,
Hesap için gir, mahkeme'i Kübra'ya,
Heybesi boş olanlar, azık neylesin?
Dava nedir, hüküm nedir, bilen söylesin...

Derdin neyse davandır, budur bildiğim,
Hükmünü heder eden, nâr'adır takdim,
Gamsıza kar etmez ki; şeddeli tefhim,
Heybesi Nâr dolana, Zünüb neylesin?
Zünüb nedir? Mahsub nedir? Bilen söylesin...

Menzil ırak, gidilmez, vazgeçer yolcu,
Derdi dert etmeyenin, tuzları kuru,
Çaresiz kalanlarda, heder beş duyu,
Duyurmam diyenlere, tellâl neylesin?
Tellâl nedir? Bi-Lâl nedir? Bilen söylesin...

Pusulasız yollara, dizilmez kervan,
Rehberin yıldız ise, edilir peyman,
Omuzunda yük ile, gelirse ferman,
Gecenin nihanında, Rüşen neylesin?
Rüşen nedir? Günşen nedir? Bilen söylesin...

Zülal olup aktın mı? kirli bir çağdan,
Gülşen hüznü bülbüle, olurken candan,
Rüveyda tarikinde, gülerken handan,
Karalayan mısraya, zehra neylesin?
Zehra nedir? Mısra nedir? Bilen söylesin...

Zehrası süzülürken, atiden güne,
Gülşen açıp duruyor, bülbül sürgüne,
Tam ulaşır vuslata, yıkılır sahne,
Mısralar yarım kalır, Hattat neylesin?
Hattat nedir? Bitab nedir? Bilen söylesin...

Ahiri kaybetmişse, biçare çaba,
Gaflete düşmüş nefis, istiyor caba,
Yığın üstüne yığın, ahreti heba,
Eden göçebelere, kalan neylesin?
Baki nedir? Fani nedir? Bilen söylesin...

Hiç'lik alemi ruya, hiçlik heyyula,
Yığınlar elden gitse, şaşar pusula,
Saltanatı bir ömür, Ömür mü sıla,
Gaflet uykusundadır, Bedar neylesin?
Bedar nedir? Bidar nedir? Bilen söylesin...

Ezelde verilmişti, cevabı Bela,
Ol dese olur elbet, Kadirdir mevla,
Ademoğlu unutkan, işliyor hala,
Günahlar üryan olmuş, Mahfuz neylesin?
Mahfuz nedir? Maruz nedir? Bilen söylesin...

Yanacak olan biziz, Garip narıyla,
Dilde muhteşem iman, bi-var, haliyle,
Yakub'un hissesini , harcar sürürle,
Ortak olan bizleri, Musa neylesin?
Musa nedir? Kıssa nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 46 –

Neden kanadın kırık, ey telli turnam,
Haber gelmez anladım, sensiz sıladan,
Aşk sözleri duyuldu, çıkan ilandan,
Vuran zalimdir eyvah, Kerim neylesin?
Bedrin nedir? Ulak nedir? Bilen söylesin...

Yirmidörtbin Ulaktan, geliyor haber,
Habersiz yaşarım der, şaşkın bihaber,
Sanıryor ki cümlesi, verecek Hûşber,
Haberden habersize, İhbâr neylesin?
Haber nedir? İhbâr nedir? Bilen söylesin...

Bir yol vardır, ömür denilir adına,
Dönen olmadı ,gidip son durağına,
Düşünce kır'lar, sezersin çerağına,
Aydınlık bilmeyen, ışığı neylesin?
Yolu nedir, rehber nedir, bilen söylesin...

Yoldan dönen yolsuza, rehber ne gerek,
Mühim olan yolunda, samimi yürek,
Samimi olanlarla, sağlamdır direk,
Direği yıkanlara, müdhin neylesin?
Müdhin nedir? Şekîn nedir? Bilen söylesin...

Rehberim müdhin değil, savmım baştacı,
Bozulmuş olandan kaç, salad ilacı,
Bir yoksunluk kapısı, sahur aracı,
Yoldan çıkmış beşere, iman neylesin,
Savm nedir ki? Sahur nedir? Bilen söylesin...

Bilirse eğer insan, Savmın sırrını,
Salat nedir? Sahur ne? Asıl kadrini,
Erince manasına, alır ecrini,
Ecir nedir bilmeyen , Hasbî neylesin?
Hasbî nedir? Kalbî nedir? Bilen söylesin...

Menzilimiz bellidir, uzak olsa da,
Yürürüz toz dikeni, bağra batsa da,
Yönümüz belli bizim, yolda kalsak da,
Yürüyenler yorulmaz, Refik neylesin?
Tarik nedir? Refik nedir? Bilen söylesin...

Refik olarak seçer, Hakkın yolunu,
Irak olsa da menzil, çeker yükünü,
Bilenler müstakimdir, ister sonunu,
Bilmeyen yitiklere, hedef neylesin?
Hedef nedir? Tarif nedir? Bilen söylesin...

Yola revan olmaktan başka çare yok
İnsan olmaktan daha büyük pâye yok
Mağrurlanma, Rıza'dan başka gaye yok
Var'ı bilmez ,yok bilmez bedbaht neylesin?
Müşfik nedir, muhib nedir bilen söylesin...

Muhibbin yoldaşındır, Menzil-i Tarîk,
Gönüller bir atarsa, olunur Müdrik,
Yolunu yol bilirler, kalınca sadık,
Sadakati katleden, dürüst neylesin?
Dürüst ne? Râst nedir ki? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 47 –

Ne verirsen elbette, yazar hissene,
İyilik yapan alır, yazar ecrine,
Ol cihana padişah, amel edene,
Soytarı kalanlara, saray neylesin?
Saray nedir? Hanray nedir? Bilen söylesin...

Aşıklar meclisini, kurmuş ozanlar,
Divan minderine de durmuş yazanlar,
Kelâm edip Kalem, bilmiş lerzanlar,
Divanı bitmez ozan, hece neylesin?
Hece nedir? Nice nedir? Bilen söylesin...

Muhabbetler deminden, dem aldığında,.
Yürekler gam kedere, gem vurduğunda,
Canlar cananlarına, can olduğunda
Derdin olsa ne çıkar, şifa neylesin?
Şifa nedir ? İstişfâ ne? Bilen söylesin.

Yazdık dizdik ayarsız, önden gidenler,
Çokmu bilir vefasız, sıfat görürler,
Tebbetten sonra ihlas, MEVLÂ'yı över,
Nüzul da mukabele, tasnif neylesin,
Önder nedir? Lider kim? Bilen söylesin.

Anlamak ister izan, gayret elimde,
Altmışüç anlayana, haddi yerinde,
Ben de veya kölelik, tam mihenginde,
İstediğin alamaz, ozan neylesin,
Üstad kim? Kalfa kimdir? Bilen söylesin.

İki yokluktan çıkmış, koca Pir Nâbi,
Haddin bilmeyi öğren, olursun kâni,
Elbet bilenler söyler, tahfif irfani,
Anladı Rıdvan odda, ateş neylesin,
Kefensiz kim? Evrâd ne? Bilen söylesin.

Unuttuk lehçeleri, pas tuttu akıl,
Kara çaldı müfteri, korkmadan nasıl?
İnkarından terliyor, suç serde asıl,
Dilini katledene, Lügat neylesin?
Lügat nedir? Ya katl nedir? Bilen söylesin...

Gözlerinin mahyası, yazıyor hüzün,
Güz düşer çehresine, gece gündüzün,
Gözlerinde titriyor ,beklerken müzün,
Geçmişine ağlayan , Ati neylesin?
Ati nedir? Mazi nedir? Bilen söylesin...

Ve fikrimde akseder, başka bir fikir,
Seslenir sessizcene,fikrine tezkir,
Unuttem der hissice, haykırır tekrir,
Gayya kuyusu fikir, pür gam neylesin?
Pür gam nedir? Gâh-gam nedir? Bilen söylesin...

Ruh zifire düşmüşse, can olur ceset,
Yüzssüzce yaşayana, yüzsüzce suret,
İbret almayanlara , en güzel ibret,
Ölüm kapıda şimdi, ceset neylesin?
Ceset nedir? İbret nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 48 –

Hasbiyallah dedim ben, bildim tek vekil,
Ecrine binler oldu, ömrüne Teskil,
Lütfeyler minennâr'da, nefsine tevkil,
Keremden umut kesen, İfsad neylesin
İfsad nedir, iflas nedir, bilen söylesin...

İfsad edilmiş ömrün, sonu iflastır,
Ecri bekliyor facir, nice zamandır,
Kıblesini şaşırmış, kem'e meylastır,
Kem içinde geçmişe, Ebrâr neylesin?
Ebrâr nedir? Medar nedir? Bilen söylesin...

Tut evvela dilini, düşmesin yalan,
Bir aya sığdırılır, gayrısı talan,
Affı istiyor gafil, ederken tuğyan
Ayları hiç edene, Safer neylesin?
Safer nedir? Şevval nedir? Bilen söylesin...

Miadı dolmayana, miladı safer,
Onbir ay eğlencede, bir ayı zafer,
Affolunur inşaallah, tevbe bu sefer,
Saferi ziyan eden, Avf'ı neylesin?
Avf nedir ki? Telâf nedir? Bilen söylesin...

Ramazan açtı dergah, kimler girecek,
Safer ile ayyukta, yıldız sönecek,
Tohma da kaldı akıl, torun gelecek,
Dervişlik zormuş meğer, talib neylesin?
Hulusi kim? Seyyid kimdir? Bilen söylesin...

Kimi bekler sevabı, garip meyyitten,
Kimi takmaz cevabı,alsa takyitten,
Kimi sayar silsile, medet seyyiten,
Kurtulurum diyene, Mağrur neylesin?
Mağrur nedir? Meğrûr nedir? Bilen söylesin...

Tüm Ümmet-i Muhammed, Ramazan bekler,
Ademler secde ile nura nur ekler,
Namazlar, ibadetler, binbir zikirler,
Müminler iftar bekler, nefis neylesin?
Oruç nedir, nefis nedir? Bilen söylesin....

Nefsine ram olana, ikaz geçersiz,
Secdeden ve zikirden , olmuş habersiz,
Yaşar umursamadan, öyle bir Hûşsuz,
Kurtulur ümidine, Büşrâ neylesin?
Büşrâ nedir? Kübra nedir? Bilen söylesin...

Sahur bereketlidir, rahmet doludur,
Oruç, nefsin kalkanı, Hakk'ın yoludur,
İslam'ın beş şartının oruç koludur,
Kulluk nefsi ezerken, arzu neylesin?
Arzu nedir, nefes nedir? Bilen söylesin...

Nefsin arzularına, olurken ramdar,
İşlenmemiş sevaptan, istiyor medar,
Sıyâm ederken güya, bekler Müjdedâr
Nasip diyen nasipsiz, müşta neylesin?
Müşta nedir? Müjde nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 49 –

Bi-çare avazına, etmesen feryat,
Bezzâz olsan ne-çare, veremez fiyat,
Hakk'a ulaşmak için, kelama Hilyat,
Gaflet uykusundadır, Tembih neylesin?
Tembih nedir? Tevbih nedir? Bilen söylesin...

Geçmişi siliverir, eyler Bînisyan,
Issıza sürgün eder, yıkar Âşiyân,
Bir tek refik o kaldı, dertli Âbidân,
Derdime serkeş olan Dildûz neylesin?
Dildûz nedir? Gam-dûz nedir? Bilen söylesin...

Gam değil yaralarım, yara Dîl-rûba,
Son nefeste dileğim, gelsin Rûh-rûba,
Bir kez nefes alayayım, olsun Şevkrûba,
Son nefesi çok gören, Müthîr neylesin?
Müthîr nedir? Şâd-hîr nedir? Bilen söylesin...

Geçiverse hayalin, bende Mevcûde,
Hayalin güze döner, olur Mefcûde,
Güz gününde ezberim, dilde, Merğûbe,
Unutmam diyenlere, Mansî neylesin?
Mansî nedir? Münsî nedir? Bilen söylesin...

Sekiz'e arzum vardır, yedi tekrarım,
Altı'ya âmenna, beştir ikrarım,
Dörde iman ettik, üçte sebatım,
İki Şule bilmeyen, nimet neylesin,
Yâ Bir nedir, Ya hiç nedir bilen söylesin...

Hiç'liğe varmak için, medet Birr'inden,
İki kişilik dünya, maraz üçünden,
Dört kitabın hükmüne, ikrar beşinden,
Altı günde haşroldu, ebced neylesin?
Sayı nedir? Ebced nedir? Bilen söylesin...

Kün deyip var etti âlemi Yezdân,
Ademoğlu dünyayı kıldı mı mekân?
Nebi'lerle gönderdi, apaçık ferman,
İncil Zebur bilmeyen, Kur'an neylesin?
Ayet nedir, tebliğ nedir, bilen söylesin...

Ayet, ayet inkarda,, nasipsiz mücrim,
Dünyayı mekan kılan, zavallı mükrim,
Gelen fermana nekes, dünyaya harim,
Dördüne de isyankar, Tashih neylesin?
Tashih nedir? Sahih nedir? Bilen söylesin...

Avazınla didâra etmesen biat,
Yazıp ta okuduğun, boşa külliyat,
Gafil geldin, gafil mi gidersin heyhat,
Müsrif olan kulllar ömür neylesin?
Tesbih nedir, tevdil nedir bilen söylesin...

Tesbih tanesi hayat, biter mi Bî-tûl?
Berheva bir talebe, kelamı Maktûl,
Basireti olanlar, ilmine Mebtûl ,
Okudum diyenlere, ihya neylesin?
İhya nedir? Rü'ya nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 50 –

Deveyi güdemeyen, kalmış diyarda,
Refik yad el mi olmuş? Medet ağyarda,
Hakkı gözeten fikir, öyle bir darda,
Telef edilir güven, Hufyan neylesin?
Hufyan nedir? Nifyan nedir? Bilen söylesin...

Gamsız olanlar şimdi alırken paye,
Dünyayı elde etmek, aslolan gaye,
Dillerde muhteşem övgü, halde hikaye,
Yaşayıp duranlara, Mahşer neylesin?
Mahşer nedir? Haber nedir? Bilen söylesin...

Sanıyor mu kalacak, dünya payidar,
Süleyman'a kalmadı, sanki hissedar,
Namı olmayan şimdi, oluyor namdar,
Namı beşer olanı, Ebdal neylesin?
Ebdal nedir? Aptal nedir? Bilen söylesin...

İffet sürgün edilmiş, ahlak üryanda,
Susuz kalır biçare, sonsuz ummanda,
Yemin bozucu sefir, aklı gümanda,
Yemini hatırlatır, Takbih neylesin?
Takbih nedir? Tevbih nedir? Bilen söylesin...

Akıl akıldan üstün, veriyor akıl,
Akıllılar sütliman, konuşur sakil,
Eskilerden haber var, ediyor nakil,
Aslolanı saklayan, Zuhur neylesin?
Zuhur nedir? Mazur nedir? Bilen söylesin...

Sopası görünüyor, yırtılmış aba,
Afiyetle yenilir, şimdiler riba,
Makam, mevki verilir, etmeden çaba,
Tersine dönmüş dünya, Ukba neylesin?
Ukba nedir ? Caba nedir? Bilen söylesin...

Samimi olan şimdi, kendini saklar,
Dertsiz olanlar derdi, mazluma yükler,
Gerçek olan habere, yalanı ekler,
Samimiyet sürgünde, Riya neylesin?
Riya nedir? Haya nedir? Bilen söylesin...

Eskidendi adalet, mülkün temeli,
Şimdilerde adavet, asli emeli,
Boca ederken nifak, bilmez ahali,
Terazi ölçemiyor, Tartı neylesin?
Tartı nedir? Ölçü nedir? Bilen söylesin...

Mazlumun ahı şimdi, azdırır şahı,
Ezber eder tuğyanı, över günahı,
Bilmez mi ki kin diri? Mazlumun ahı,
Bugün olmaz vesselam, Tefrik neylesin?
Tefrik nedir? Tevfik nedir? Bilen söylesin...

Vicdansız olanların, rahat döşeği,
Sağlam olana kadar, sürer gevşeği,
Üleş edilmiş taam, saklar ekmeği,
Eli titrer vermeye, Kusur neylesin?
Kusur nedir? Küsur nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 51 –

Körpe ana kuzular şefkati bekler,
Her doğuran ana mı, cevabı bekler
Bebekler evde açken, analar gezer,
Ne hayatlar geçiyor, ibre neylesin?
İbre nedir? Çare nedir? Bilen söylesin...

Çaresiz bekleniyor, aslına saygı,
Ne dert ediliyor ki, firari kaygı,
Erkek, kadın rolünde, Kadınsa sangı,
Tahammül tek edilir, Kaygı neylesin?
Kaygı nedir? Saygı nedir? Bilen söylesin...

Doğurduğun evlatlar merhamet ister,
Sevgin ile büyüt sen, ilgini göster.
Analık etmezlere, babalar pes der,
Aile yerle yeksan, şefkat neylesin?
Şefkat nedir? Firkat nedir? Bilen söylesin...

Geceleri uyumaz, ağlar, duymazsın,
Gündüzleri yatarsın, yemek koymazsın.
Ocağın tütmez eğer, büyük saymazsın,
Hanım olamayana, hadim neylesin?
Hanım nedir? Hadim nedir? Bilen söylesin...

Ailenin köküne, dök kibrit suyu,
Al elinden her şeyi, olsun maktu-yu,
Nesiller karışırken, yitik beş duyu,
Aile yok olurken, nesil neylesin?
Nesil nedir? Hasıl nedir? Bilen söylesin...

Bilir misin çocuğun ne dertler çeker?
Tacizle, korkularla ahlaklar çöker.
Kederlidir her günü, kaygılı geçer,
Dert etmeyen bünyeye, Emek neylesin?
Emek nedir? Erek nedir? Bilen söylesin...

Vallahi hesap çetin, soracak Mevla'm,
Sorumluluktan kaçmış, geziyor Leyla'm,
Şikâyetçi olacak, kopar vaveylam,
Suskun kalan dillere, Hasım neylesin?
Hasım nedir? Hışım nedir? Bilen söylesin...

Eskidenmiş masumluk, yitik şeceaat,
Tekkeyi bekleyene , olur ziyafat,
Aile bir olursa, alır mükafat,
Afat girmiş biçare, ülfet neylesin?
Ülfet nedir? Külfet nedir? Bilen söylesin...

Ana, baba ve evlat, olunca yekün,
Anlaşılır manası, olunur hakkün,
Mutluluğa hisedar, birlikle mümkün,
Birliği bozanlara, göçkün neylesin?
Göçkün nedir? Çökkün nedir? Bilen söylesin...

Bekliyor bu zamanlar, belki keramet,
Birlik olmak gerekir, çekip de zahmet,
O vakit nesillere, verilir servet,
Serveti heder olur, fıtrat neylesin?
Fıtrat nedir? İzzet nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 52 –

İlk emir oku olan , bir din düşünün,
Kelamı katlediyor, öyle bir fitnün,
Geçmişi yok sayıpta, ederken rükün,
El yazması sunana, ilim neylesin?
İlim nedir? Alim nedir? Bilen söylesin...

Dünya malı kalır ki, nesline miras,
Akledenler kıyamda, ederken firas,
Nefsine kul köledir, imanı nefras,
Kul olmaya niyetsiz, Maksûd neylesin?
Maksûd nedir? Hüsût nedir? Bilen söylesin...

Kervan yolda düzülür, neylesin yolcu,
Rahata erince kul, unutur borcu,
Her insanın değildir, iyilik harcı,
İyi olan insana, Kötü neylesin?
Kötü nedir? Örtü nedir? Bilen söylesin...

Makam ve mevki ile, olunmaz adam,
Tevbe ettikten sonra, pak oldu Adem,
Geldik, gidiyoruz bak, ölüm var madem,
Adem olmak isteyen, Efsus neylesin?
Efsus nedir? Meysu nedir? Bilen söylesin...

İnsan nankördür elbet, Aslolan tevbe,
Hakk'a uymayanların, hakkıdır zehbe,
İblisin mihmandarı, vururken darbe,
Tevbeye muhtaç olan, Tâzîr neylesin?
Tâzîr nedir? Esir nedir? Bilen söylesin...

Nur iner sessiz arza, öyle lütufla,
Gönüller arınırken, bir gece aşkla.
Bereket yağar gökten, belki ilhamla,
İlham bekleyenlere, irfan neylesin?
İrfan nedir? İlham nedir? Bilen söylesin...

İlhamı nerden gelir? Bugünü yitik,
Eskidendi haberler, ahal müstektik,
Şimdidler de haberler, öyle muhalik,
Haberi zayi eder, Düruğ neylesin?
Düruğ nedir? Füruğ nedir? Bilen söylesin...

Yalancının mumunu, yaktı haraza,
Yatsı ne ki tüttürür, şimdi sonsuza,
Kendi bile inanır, şaşar hafıza,
Gerçeği karalayan, Mürai neylesin?
Mürai ne? Hürai ne? Bilen söylesin...

Yön gösterir iblise, derdi dalalet,
Umarsızca harcanır, sapar delalet,
Fark edenler fark eder, sessizce uzlet,
Farkı gözetmeyenler, Şûrî neylesin?
Şûrî nedir? Âsî nedir? Bilen söylesin...

Cehalet deryasının, sözde alimi,
Hakk'a isyan ederken, süsler zalimi,
Meramı anlatamaz, zerkeder zehmi,
Alim olan sürgünde, Gavîn neylesin?
Gavîn nedir? Cehlin nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 53 –

Ervahi ezelden mi almak ilamı?
Hak bahşeylemiş duru, akla kelamı,
Galudan tabi iken, cümle alemi,
Vahdeti Vucud bil'hakk, feza neylesin?
Yer nedir ki? Ya gün nedir? Bilen söylesin...

Arasattan kayıp zan, vuslata vardı,
İzinname ömrüne, yeryüzü kârdı,
El değmemiş turabı, azlara dardı,
Dağlar denizi yarmış, Adem neylesin?
Adem Kimdir? Havva kimdir? Bilen söylesin...

Fersah fersah hatırat yazdı tarihler,
Masum öldü, kardeşi, arttı katiller,
Kabri bilinmez adem, vakti vakitler,
Kargadan ders alınmış, Habil neylesin?
Habil kimdir? Kabil kimdir? Bilen söylesin...

Ol Tevhidin imanı beriden haktır,
Sapan oldu nicesi nispet günahtır,
Cebeller ateş kustu, Nuh'tan tufandır,
Rabbine uyanlara, Gümrah neylesin?
Tufan nedir? Rahmet nedir? Bilen söylesin...

Her damarda kan akar durmaz dolanır,
Hak üstüne yol alan hep bahtiyardır,
Kuyudan gaybe menzil, Mısr'a sultandır,
Zindana düştü Yusnus, bühtan neylesin?
Yusuf kimdir? Züleyha kim? Bilen söylesin...

Kendi elleri ile , kendi büyüttü,
Dört yaşında gelince, dili sürüttü,
Hitap ehli değildi Harun'u yetti,
Şuayb'a yaren olan, Musa neylesin?
Asa nedir? Musa kimdir? Bilen söylesin...

Hay vahyetti, pak olan gitti uzağa,
Önüne Melek çıktı, düştü tuzağa,
Rab emriyle yüklüdür, bir oğulluğa,
Kundakta vaaz eder, Mesih neylesin?
Meryem kimdir? İsa kimdir? Bilen söylesin...

Diri gömülür kızlar, kavim azmıştı,
Kalem Sahibi Nebi, haber almıştı,
Yetim doğdu, kimsesiz öksüz kalmıştı,
Alemlere rahmettir, müşrik neylesin?
Resul kimdir? El Emin kim? Bilen söylesin...

Sözü tamam eylemek, kamilin işi,
Ar, edep ve sekine, susmak er işi,
Ahde vefalı, iman, müminin işi
Mushaf darda kalana, Ecel neylesin?
Ecel nedir Menzil nedir bilen söylesin,

Yüz yirmi beş bin Elçi, Ol mihrabım var,
Mihrabımda yüz on dört Ol yıldızım var,
Ayet ayet haykıran, Ol Hakk burcu var,
Şifa veren burcuna, Tefrik neylesin?
Ayet nedir? Sure nedir? Bilen söylesin,

Bilen Söylesin

– 54 –

Sekiz kapının birinden, Yedi semadan,
Altı şartlı imandan, ve beş farzından,
Dört hak meleğ-i ala Hayr üç aylardan,
İki yürek birleşir, duyan neylesin?
Riyazi ne? Hendese ne? Bilen söylesin...

Yunus, Bektaş, Fenari söyler özünü,
Yalan, dolan siyaset asmaz yüzünü,
Korkmadan doyururken, haram gözünü,
Asıl makam cennettir, beşer neylesin?
Koltuk nedir? Taht nedir ki ?Bilen söylesin....

Kabir ne söyler bize, derdi duyana,
Mutlu olur dünyada, Rabbe uyana,
Dünya ahiret denge, bilip tutana,
Gaflete dalanlara ,hesap neylesin?
Mizan nedir? Terazi ne? Bilen söylesin...

Dedem Korkut adları, koymadı bize,
Cengaverlik olmadan, gösterdi size,
Yiğitlik destanları bak dize dize,
Hedefim Kızıl elmadır, yollar neylesin?
Menzil nedir? Hedef nedir Bilen söylesin....

Kendini bilen bir kul yanlıştan döner,
Kibir, hırs, enaniyet, sırtına biner,
Tevazu, zikir, kalbi ancak temizler,
Kulluk buna gerektir, Abid neylesin?
Abid kimdir? Mabud kimdir? Bilen söylesin...

Onbir ayın sultanı teşrif eder mi?
Açgözlülük yok olur, sona erer mi?
Ömür sermayesine, rücu eder mi?
Savma sevinen kullar, Bayram neylesin?
Günah nedir? Sevap nedir? Bilen söylesin...

Bildim aşk nedir miş ki, sevda bilmedim,
Bildim gönül nedir ki, kalbi bilmedim,
Bildim us nedirmiş ki, aklı bilmedim,
Bilmeyen bilmiyor ki, Anlam neylesin?
Cahil kimdir? Alim kimdir? Bilen söylesin...

Kul olduk menfaate, makam uğruna,
Merhameti yitirdik, çıkar uğruna,
Menfaat tükenince bitermiş dostluk,
Hakiki dost olana çıkar neylesin?
Menfaat be ne? Merhamet ne? Bilen söylesin..

Aşk-ı didar olsam da, yarin gözünde,
Ağyar değil ben olsam yar yüreğinde,
Dua etsem her sabah gün seherinde,
Aşkı suzana düştü gönül neylesin?
Uşşak ne? Maşuk ne? Bilen söylesin...

Yakmaz hak harında dide-i giryanı,
Vazgeç kem sözden okuyalım nevanı,
Diliyoruz makamı, cennet mihmanı,
Kemi-i maya olana, maya neylesin?
Maya nedir? Mana nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 55 –

Onuncu köyden bile, kovulur haklı,
Binbir dert yüklediler, ettiler zanlı,
Haksıza yol veriyor, öyle hünerli,
Sonunu bilmeyene, Bî-mûd neylesin?
Bî-mûd nedir? Umut nedir? Bilen söylesin...

Şimdilerde ektiğin, yanına paye,
Biçtiği mazlumundur, eder sermaye,
Afiyet ile yenir, etmez vikaye,
Ateşe nasip olmuş, Bela neylesin?
Bela nedir? İzla nedir? Bilen söylesin...

Ağaç yaşken eğilir, unuttuk bunu,
Zifir döktük köküne, bilmedik sonu,
Neslini katledene, edilmez Münnu,
Heder edilmiş nesil, Evlat neylesin?
Evlat nedir? Cellat nedir? Bilen söylesin...

Yanlış hesap yapılır, şimdi Bağdat'ta,
Hakk olan ötelenir, medet bidatte,
Necip olan saklanır, necis avdette,
Pür-i pak lekelenir, Nedîf neylesin?
Nedîf nedir? Dânîf nedir? Bilen söylesin...

Şeytan şimdi şen şakrak, susar dilimiz,
Helal yaşama neden , yetmez ilmimiz,
Hayırda yarışanlar, kalınca aciz,
Karunlar hüküm sürer, Harun neylesin?
Karun nedir? Harun nedir? Bilen söylesin...

Ahiri düşünen yok, abaddır zalim,
Berbat olmuş ahiri, ederken mübrim,
İfşa edilir harem, gasp olur harim,
Halinden memnun olan, Bîrîh neylesin?
Bîrîh nedir? Kerih nedir? Bilen söylesin...

Ta Ervah-ı ezelden, levh-i mahfuzda,
Takdir Ol ki Kadirdir, mutlak olanda,
Gafiller çok geç anlar hayli zamanla,
Arif meclisindeki, cahil neylesin?
Kalem nedir? Kelam nedir? bilen söylesin...

Vicdanı kör olmuşa, sorulmaz adres,
Hayat bir medresedir, alır mı ki ders?
İsterken her şeyleri, verirken nekes,
Vicdan bir sırlı paye, Bîcân neylesin?
Bîcân nedir? Bîirfan ne? Bilen söylesin...

Ahlak ıssız çöllerde, tutmuş histeri,
İblislere mihmandar, arar müşteri,
Bela diyen kulları, şimdi müfteri,
Bela olan kullara, Mefkûr neylesin?
Mefkûr nedir? Nâkûr nedir? Bilen söylesin...

Şimdilerde ekilir, törenle nifak,
Ektiğini biçecek, göçerken afak,
Eskidendi yad olur, hisli irtifak,
Yeni yetme düzene, fitne neylesin?
Fitne nedir? Fesad nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 56 –

Gönül han mı olmuş? vah ki hancıya,
Kim olmak ister ki yar? bu yalancıya,
Dönmüşüm ben de artık, bir kiracıya,
Şeker, şerbet, bal olsan, sancı neylesin?
Şeker nedir, şerbet nedir? Bilen söylesin....

Cahil hallinde kelam, kamil ağlıyor,
Mühil mahsun uzakta, kara bağlıyor,
Sinemiz ataş sarmış, dergâh yanıyor,
Hasankale virane, Dadaş neylesin,
Dadaş Nedir? Gakkoş Nedir? Bilen söylesin...

Kopuz bizim özümüz, Aşık Veysel'den,
Esirgenmez sözümüz, ne gelir elden,
Pir Sultan Abdal ile, Talibi dilden,
Sazın teli kopana, Türkü neylesin?
Türkü nedir? Ezgi nedir? Bilen söylesin...

Bilenler var arada, misali mektep,
İlmiyle amil agâh, emsali talep,
Şehriyâr dan cihana, Yahşidir küttab,
Nafile okuyana, Merkep neylesin?
Merkep nedir? Mektep nedir? Bilen söylesin...

Var mı ölümü bilen? İyilik etsin,
Başkasını değil de, kendini bilsin,
Kul innel mevtellezî, sırrına ersin,
Dertli ihsan yanıyor, gören neylesin?
Meal nedir? Kadim nedir? Bilen söylesin...

Açtım kapıyı dersin, semâ sayhası,
Beklesem gelir anca, vardır sırası,
Cahilliğin oldur mu? Düşün çaresi,
Usta kırmış kalemi, çırak neylesin?
Bahis nedir? Konu nedir? Bilen söylesin...

Madem ki ben insanım, gelirim ayan,
Biliriz hüccet gerek, Hakka uymayan,
Değilse bu cihanda, kapı kabristan,
Kul kefensiz derdinde, garip neylesin,
Garip nedir? Takrip nedir? Bilen söylesin...

Mübah esrar da nâhak, kazandı dava,
Şeref satıldı ahyâr, oldu berhevâ,
Tamah eyleyen gitti, gelmez bir daha,
Söyler kendi alır mı? Dersi neylesin,
Ders nedir ki? Ya Hırs nedir? Bilen söylesin...

Kınalar yakıldı mı? Onbeşlilere,
Silahlar takıldı mı? İnce beline,
Gidenler gelmedi mi? Ağıt diline,
Peygamber müjdesine, Şahit neylesin?
Şehit nedir? Şahit nedir? Bilen söylesin...

Onbeşliler düştü mü cephe yoluna?
Şimdi saydırıyolar, sağ ve soluna,
Şairler ne yazdılar, beytin sonuna,
Bedrin arslanlarına , şanı neylesin?
Şan nedir ki? Şayan nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 57 –

Kelam katledilirken, hisli mısrada,
Maktül mana mı olur? Kalem firarda,
Ozan olanlar şimdi, en arkalarda,
Kelamı katledenler, Bed-ḫaṭṭ neylesin?
Bed-ḫaṭṭ nedir? Heyhat nedir? Bilen söylesin...

Nefeslerin nefs ile yarışır dünya,
Bedenlerin acıya alışır dünyada,
Her ezanın selâya ulaşır dünyada,
İnkâr eden dilensin idrak neylesin?
İnkâr nedir idrak nedir? Bilen söylesin...

İdrak eden şükürde, durur duaya,
Dualar Kabul olur, erer şuaya,
İnkar edeninderdi, kalır dünyaya,
Dünyaya kaldım diyen, Dua neylesin?
Dua nedir? Şua nedir? Bilen söylesin...

Bir imtihan bu dünya, sevmeye değmez,
Kine nefret ve Hırsa, tamah mı etmez?
Hakkı dert edenlere, çileler bitmez,
Üçgünlük ömür için, yalan neylesin?
Yalan nedir? Gerçek nedir? Bilen söylesin...

Vatanın uğruna ,canım verilir,
Bir parça ekmek bile, üleş edilir,
Şanlı bayrak semada, ebed görülür,
Vatan yoksa biçare, millet neylesin?
Bayrak nedir? sancak nedir? Bilen söylesin...

Gönül gözüyle gören, Hakkı saklamaz,
Yusuf'u Rabb'den başka kimse anlamaz,
Züleyha büyülendi, onu aklamaz,
Kusursuz güzelliğe, gönül neylesin?
Meftun nedir? Tutkun nedir? Bilen söylesin...

Hakikat saklanamaz, bir sır değildi,
Yusuf Rabb huzurda bildi eğildi,
O burhan olmasaydı, belki zelildi,
Burhanı görmeyene, güzel neylesin?
Güzel nedir? Çirkin nedir ? Bilen söylesin...

Kuyu kimi misafir , etti bilmedi,
Ağıd dolandı dile, kervan gelmedi,
Çekmedi kimse çile, dile gelmedi,
Gömlek yırtılmış naçar, Yusuf neylesin?
Zindan nedir? Taht nedir ki? Bilen söylesin...

Kardeşleri kuyuya, atarken niye,
Zindan tahta çıkmaya oldu vesile,
Züleyha sevdasından, düşünce dile,
Saçı ağarmış, canı, yanmış neylesin?
Aşık nedir, maşuk nedir? Bilen söylesin...

Aşık yüreği yanar, aşkla doludur,
Yanan yerini sorar, sağı soludur,
Mazlum olanın yolu, elbet yoludur,
Merhamet şiâr olmuş, yönü neylesin?
Sağ nedir ki ? Ya Sol nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 58 –

Mahrum olanlar ister, öyle bir Harîs,
Geçmişin gölgesine, olunmuş varis,
İçine düşmüş fikrin, kelamla kapris,
Yapan yazan bahtsıza, hece neylesin?
Hece nedir? Hat nedir ki? Bilen söylesin...

Heceden hüzne düşen, kelamı derin,
Üst üste gelir hüzün, gönlüne temrin,
Maşuğun sillesini, görünce şirin,
Ah etmeyen Aşığa, Mübrih neylesin?
Mübrih nedir? Teşrih nedir? Bilen söylesin...

Gam-ı Cânsûz derdini, ederken boca,
Derd-i Ezelden beri , çeker mi toyca,
Sûg-ı Sengîn eylemiş, ömrüne bolca,
Şikayet etmeyene, Kaygı neylesin?
Kaygı nedir? Sancı nedir? Bilen söylesin...

Bîpervâ gönlün neden, veriyor Mu'lim,
Derd-i âver ömrüne, ekiyor Elîm,
Bir yerlerden gülüyor, sessizce zalim,
Muazzib olanlara, Sâbir neylesin?
Sâbir nedir? Tedbir nedir? Bilen söylesin...

Düşünce, uçurumda düştü düşecek,
Dünü ziyanda olan, Ziyânkâr emek,
Zemanat almış sanki, bir gün görecek,
O günü unutanlar, Sâika neylesin?
Sâika ne? Azâb nedir? Bilen söylesin...

Anlamı anlamayan, eder Muğayyir,
Anlamı ters düz eder, oluşur tasgir,
Cümle hakikatine, kör kütük sağır,
Yaşayıp duranlara, haber neylesin?
Haber nedir? Habir nedir? Bilen söylesin...

Di'li geçmiş zamanda, kararır şafak,
El titrer, gönülsüzce, edilir infak,
Boca edilir şimdi, geçmişten nifak,
Ateş taşıyan eller, teskin neylesin?
Teskin nedir? Kin nedir ki ? Bilen söylesin...

Kaybolmuşsa imanda velev ki afak,
Bir olamaz gönüller, olmaz muvaffak,
Hakk karşısında durur, eder ittifak,
Hak yolunda kalanlar, nankör neylesin?
Nankör nedir? Kör nedir ki? Bilen söylesin...

Birr olanlar azapta, kırk parça ümmet,
Geçmişi anlamazlar, çekerler zahmet,
Bibaht olanlar ister, bibahttan himmet,
Bibaht olan fikrine, Talep neylesin?
Talep nedir? Sebep nedir? Bilen söylesin...

Verilen nimetlere, olunca nankör,
Nâ-şikar olan hep mi? Nimetlere kör,
Heder edilmiş ömre, düşer mi ki kor?
Kordan korkmayanları, Nasîr neylesin?
Nasîr nedir? Basir nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 59 –

Ana rahmi mezârdır, günahkâr bebek
Tüm çâbâsı pâyidâr, dünyâyı görmek
Bir hengâme bu dünyâ, verilen emek
Kâim oldu sanılır, dünyâ neylesin?
Dünyâ nedir? Mânâ nedir? Bilen söylesin...

Âlemi keşfetmek mi olan ihtiyâç? Belki de dert emişti
bunu da Hallâc! Derdi veren bırakmaz
elbet bî-ilâç
Yanan hep âşıktır ey, mâşûk neylesin?
Âşık nedir? Mâşûk nedir? Bilen söylesin...

Ateş canda harlandı, yandı evvelâ
Dün esîr sinedeki, bugün vükelâ
Cân ateşe od oldu, tümden müptelâ
Yûnus olsan ne yazar, dergâh neylesin?
Ateş nedir? Od nedir? Bilen söylesin...

Kiminin derdi zâhir, kiminin bâtın
Zemherî sînesine, kor düşen aşkın
Daha ermemiş verir, ermişe talkın
Eğriyi düz ederler, mîzân neylesin?
Eğri nedir? Doğru nedir? Bilen söylesin...

Zerre nasîb olsa da, peşinde beşer
Geçersiz münhâline, ağlıyor mahşer
Verseler dünyaları, doymaz ki mâşer
Memât sorgusundadır, kürsî neylesin?
Kürsî nedir? Mîzân nedir? Bilen söylesin...

Âdem secdeye durur, âdem hiçlikte
Mehâbın zikri nâhak, arar çiğlikte
Araf'a düşen fikir, nasîb ilmikte
Vakti bekleyen ömür, ömrü neylesin?
Vakit nedir? İmsâk nedir? Bilen söylesin...

Nefsine râm oluyor, her bir ölümlü
Dili istemem diyor, hâli gönüllü
Günah ayân-beyândır, ar mı
gömülü? Günahlar arınırken, edep neylesin?
Günah nedir? Eyvâh nedir? Bilen söylesin...

Adâlet terazisi, tutmuyor ayâr
Vicdânın yörüngesi, vicdâna ağyâr
Dert kapı komşusudur, her güne uğrar
Derman karaborsada, ilâç neylesin?
Dert nedir? Derman nedir? Bilen söylesin...

Son slogan atılır, duyana ibret
Her kişi niyetine, hakîkî hicret
Musallâda yatıyor, buz gibi ceset
Anlaşılmaz cihete, kalan neylesin?
Kalan nedir? Giden nedir? Bilen söylesin...

Son söz nasîb alır mı
haberi bensiz? Nisâb sufl e verende
bir de kefensiz, Zikri ezber edip de
düşüp de dipsiz, Kuyuya atılana, yolcu neylesin?
Nasîb nedir? Nisâb nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 60 –

Kelamın derdi derin, İçine düştük,
Eminoğlu , kefensiz, derdi bölüştük,
Emrah verdi nisabı, Haddi mi aştık,
Çetinbaş derde durdu, Hattab neylesin?
Hattab nedir? Hitap nedir? Bilen söylesin...

Döner mi ki vadinden, ahde sadıklar,
Aşk bedelini bilir, aşka aşıklar,
Maşukundan ayrı düşen, onu sayıklar,
Himmet bulamayana, Bahri neylesin?
Dalmak nedir, bulmak nedir, bilen söylesin...

Atalet içindedir, buldum mu diyor?
Bir ummandır kelime, daldım mı diyor?
Maşukun sevdasına, kandım mı diyor?
Keşke düşen diline, Tevbe neylesin?
Tevbe nedir? Mecbube ne? Bilen söylesin...

Himmet bekliyor aşık, susuyor maşuk,
Lal olur diller neden? Tutulur mu nutk?
İçine döker derdi, mutluluk mestruk,
Dert yudumlayanlara, Tahruk neylesin?
Tahruk nedir? Mazruk nedir? Bilen söylesin...

Geceyi yorgan gibi, üstüme sersem,
Dalsam geçmişe yine, atiyi versem,
Ölüm gelmeden bana, ben ölüversem,
Anlar mıyım diyene, udhuk neylesin?
Udhuk nedir? Utmak nedir? Bilen söylesin...

Bir ömür uyudum ben, bütün imsakta,
Nefessiz kaldım yine, az bir tümsekte,
Nasip ararken naçar, nasipler sahte,
Nasipsiz olanlara, Mahrum neylesin?
Mahrum nedir? Mağmum nedir? Bilen söylesin...

Mahsup edilmeden, helallik mi olur,
Kim neylerse, misliyle karşılık bulur,
Hazırlıksız yola çıkan, yolda kalır,
Haberci ulak, buna çare neylesin?
Menzil nedir, durak nedir, bilen söylesin...

Saklanırken beyazlar, görünmez izbe
Rengarenk ayrıldılar, belki bin hizbe
Nefes nefese sanki, kör kütük cezbe
Narı içine düşen, suyu neylesin?
Su nedir ki? Südur nedir? Bilen söylesin...

Kor düştü bu sineye, gönül is duman
Aman dilerken aman, vermiyor aman
Binbir renkli bir zaman, düşülen bir an
Gel çıkar diyenlere, Lal'ler neylesin?
Lal nedir ki? Hayal nedir? Bilen söylesin...

Bir renk düştü aklıma, yerer ahengi
Sanki her yer karardı bozdu mihengi
Kör olan seçemez ki aşikar rengi
Beyaz karalanırken, rengi neylesin?
Renk nedir ki? Ahenk nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 61 –

Bir varmış bir de yokmuş, başlarken masal,
En son hikayededir, başrolde Gassal,
Misalden ders almayan, verirken missal,
Ders almayan ömrüne, Masal neylesin?
Masal nedir? Gassal nedir? Bilen söylesin...

Masal buy a inanır, O ademoğlu,
Kaf dağında dolaşır, öyle bir mutlu,
zümrüd-ü anka mıdır? Bir tek umudu,
Umudu boşa çıkan, Fütûr neylesin?
Fütûr nedir? Mahur nedir? Bilen söylesin...

Gecenin en zifiri, anında kaldım,
Kiralık bir masalın , sonuna kandım,
Sırlar içinde sırlar, sırrına daldım,
Çıkamayan dimağa, Ağrık neylesin?
Ağrık nedir? Maşrık nedir? Bilen söylesin...

Hayat kapalı durak, bekliyor in, cin,
Herkes uykuda şimdi, derin mi derin,
Uyanıklar sersefil, atisi hazin,
Kaybolmuş rüyalarda, Ma'lûm neylesin?
Ma'lûm nedir? Durum nedir? Bilen söylesin...

İhanet pusu gezer, arar yatağı,
Sadık olanlar sürgün, derdi otağı,
Bilenler sükut eder, kelam dumağı,
Bilmeyenler dil döker, Sâmit neylesin?
Sâmit nedir? Hamit nedir? Bilen söylesin...

İki kere ikinin, dört ettiği gün,
Şimdi kaç eder acep, çıkmıyor yekün,
Hesaplar karışınca, bozulur rükün,
Hesabım tuttu diyen, Zellet neylesin?
Zellet nedir? Galat nedir? Bilen söylesin...

Selası okunuyor, kayıp künyesi,
Mezarı dünden hazır, eksik kıyyesi,
Geçersiz olur neden? Vermis cizyesi,
Köle olan fikrine, Mankurt neylesin?
Mankurt nedir? Şuhut nedir? Bilen söylesin...

Zemheri düşmüş fikre, yanaşır hüzün,
Dudaklar küskünlükle, olmuş mühtezün,
Gözlerinde ürperti, öyle bir mahzün,
Olmuş kederlilere, Bîmâr neylesin?
Bîmâr nedir? Umar nedir? Bilen söylesin...

Gözyaşları galeyan, olurken Feyzân,
Gelen geçen derdine, eder Hüsnizan,
Akıl başta var mı ki? Kaybolur izan,
Akıl baştadır diyen, Hodkâm neylesin?
Hodkâm nedir? Ahkam nedir? Bilen söylesin...

Can bedenden çekilir, Son an istiğfar,
Son anda anlaşılır, o Yüce Gaffar,
Ol cihanda aranır , kalmamış Müşfâr,
Bulurum diyenlere, Bî-sûd neylesin?
Bî-sûd nedir? Nâ-şüd nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 62 –

Eminoğlu, muhabbetin bahçesinde,
Dost ile coşar olduk, aşk deryasında,
Ömür! İşte, iki nefes arasında,
İdrak etmeyen şu zalim nefs neylesin?
Zulüm nedir, felah nedir, bilen söylesin...

Dost bahçesinde arar, HattaB bir ilham,
Dost kaleminde döker, hisli bir kelam,
Eminoğlu kardeşe, bin kere selam,
Ettim elhamdulillah, Küldeş neylesin?
Küldeş nedir? Kardaş nedir? Bilen söylesin...

Muhabbet bahçesine, gel Eminoğlu,
Aslını sorarsanız ustanın oğlu,
Bir nefeslik ömürden, al insanoğlu,
Kendini bilenlere , Emin neylesin?
Emin nedir? Bilen nedir? Bilen söylesin...

Emin olanlar elbet, bulacak felah,
Nefesi yeter ise , olacak iflah,
Çetinbaş'ın ömrüne , olsun İftilah,
Şad olsun ömrü uzun, Tazim neylesin?
Tazim nedir? Taksim nedir? Bilen söylesin...

Dost bahçesine varıp, gül mü derelim?
İki türkü bir şiir, meşk mi edelim?
Yüreği yaralıya ah mı edelim?
Yari olan maşuğu , dostu neylesin?
Muhabbet ne? Ya Meclis ne? Bilen söylesin...

Muhabbet bahçesinde, alınca ayak,
Davasından döner mi? Şaşar mı Mîyak,
Kelamın daim olsun, kavi iştiyak,
Eden gönüldaşlara, Nusret neylesin?
Nusret nedir? Himmet nedir? Bilen söylesin...

Dosttan emin olanlar bulurlar felah,
Nefesi yeter olur, nasibi iflah,
Dostunu bulanlara, olmaz itilâf,
Dostlar ile geçmeyen, ömür neylesin?
Şad nedir ki? Ya Tad nedir? Bilen söylesin...

Yalağuz gidersiniz, hesap vermeye,
Kin ve nefret olmasın, defter dürmeye,
Ol Didar'dan beraat, sefa sürmeye,
Ya biçare, beratsız, kalan neylesin?
Berat nedir? İrşat nedir? bilen söylesin...

Nusret yürekten kopar, Rabbim sıfatı,
Himmet ehlinin olur, dost futuratı,
Davası hak olanın zordur hayatı,
Derdi dert etmeyene, derman neylesin?
Dert nedir ki? Derman nedir? Bilen söylesin.

İlhamı verende, ol Bâri Hüda'dır,
Gönülden hissedene, yazan kalemdir,
Hattab üstadım kalem, nazar alemdir,
Ya nasipsiz kalana, sahip neylesin?
Nazar nedir? Yazar nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 63 –

Boynuzsuz bir keçinin, hakkı payidar,
Sıratta hüznü olmaz, kalsa Vefâdâr ,
Asil nesiller kuran, olur ki Nûrdâr ,
Aslını koruyana, İğva neylesin?
İğva nedir? Şekva nedir? Bilen söylesin...

Dili tutana elbet, örtülür ayıp,
Gözünü sakınırsa, alır ya nasip,
Hakkı yaşayana Hakk,Yazar murakıp,
Hakkı unutanlara, Bağı neylesin?
Bağı nedir? Baki nedir? Bilen söylesin...

Boca boca edilir, harlı adavet,
Köşe bucak saklanır, sırlı adalet,
Sınırlara tayindir, azgın şekavet,
Yolun sonu göründü, Helak neylesin?
Helak nedir? Zeval nedir? Bilen söylesin...

Bir nesil düşünün ki, geçirir cinnet,
Gırtlağa kadar ahı, medeti cennet,
Adil ol diyorlar ya, isterken senet,
Adalet firardadır, Gaspkâr neylesin?
Gaspkâr nedir? Gadrkâr nedir? Bilen söylesin...

Murdarı sunuyorlar, öyle Müttehî,
Afiyetle yudumlar, cümle Müştehî,
Hayret edilmez hayret, hiç mi Bîhîçhî,
Sonumuz bohem olmuş, hayret neylesin?
Hayret nedir? Bîdert nedir? Bilen söylesin...

Sabrı sürgün ettiler, hazzı ikame,
Tüm cahiller baştacı, tutsak allame,
Necabet hicret eder, küfür idame,
Firaset kör makamda, kasvet neylesin?
Kasvet nedir? Satvet nedir? Bilen söylesin...

Eskilerden haber var, şimdi mi yekün,
Günahlar işleniyor , sanki bir rükun,
Haram adı zaruret, yenilir öğün,
Haberi yalanlayan, İsmet neylesin?
İsmet nedir? Zahmet nedir? Bilen söylesin...

Hırsız hazinedardır, arsız mutemet,
Katiller kadı olmuş, Us'suza hürmet,
Fahişe döşeğinde, isterken himmet,
Necip dara çekilir, fesat neylesin?
Fesat nedir? İfsat nedir ? Bilen Söylesin...

Kadın erkek karıştı, garip bedahet,
Ana baba ve evlat , yitik mi işret?
Nesiller birbirine , olmuş muhriket,
Eyvah demek ne fayda, Avaz neylesin?
Avaz nedir? İvaz nedir? Bilen söylesin...

Gayri kelam tükendi, bakidir susmak,
Kelam bitmez gayemiz, haddi aşmamak,
Kaleme dökenleri, bin selamlamak,
Kalemin ilmi bitti, ömür neylesin?
Fatiha ne? Amin nedir? Bilen söylesin....

KÂMUS

Kelimelerin izi: köken ve anlam

Bu bölüm, divanda fiilen kullanılan eski, nadir, edebî, dinî ve açıklama gerektiren kelime ve kavramları içerir. Çekimli biçimler ana maddelerine bağlanmış; günlük dilde açıklama ihtiyacı taşımayan sözcükler ayıklanmıştır. Kaynak sözlüklerde bağımsız biçimi doğrulanamayan şiirsel türetimlerde özgün yazım veya etimoloji uydurulmamış, bu durum açıkça belirtilmiştir.

A

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Abad	*Farsça*	آباد	Bayındır, şen; mutlu.
Abdâl	*Arapça*	أبدال	Gezgin derviş; ermiş.
Abid	*Arapça*	عابد	İbadet eden kul.
Âbidân	*Farsça*	عابدان	İbadet edenler, kullar.
Acûn	*Türkçe*	acun	Dünya, âlem.
Adâvet	*Arapça*	عداوة	Düşmanlık, kin.
Addâs	*Arapça özel ad*	عدّاس	Ninevâlı Hristiyan köle; Tâif'te Hz. Peygamber'le karşılaşan kişi.
Âfâk	*Arapça*	آفاق	Ufuklar; görülen çevre.
Afat	*Arapça*	آفات	Belalar, felaketler.
Afîşe	*Fransızca*	affiche	İlan, duyuru; ifşa etme (mecaz).
Âfitâb	*Farsça*	آفتاب	Güneş.
Aforoz	*Yunanca*	ἀφορισμός	Dinden çıkarma, cemaatten atma.
Agâh	*Farsça*	آگاه	Bilen, uyanık, haberdar.

A

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Ağu	*Türkçe*	ağu	Zehir.
Ağyâr	*Arapça*	أغيار	Yabancılar, eller; rakipler.
Ahd	*Arapça*	عهد	Söz verme, antlaşma.
Âheste	*Farsça*	آهسته	Yavaş, ağır.
Ahfâd	*Arapça*	أحفاد	Torunlar; sonraki nesiller. Şiirde ‘Ahfât’ biçimiyle geçer.
Ahkam	*Arapça*	أحكام	Hükümler, kurallar.
Ahlas	*Arapça*	أخلص	En halis, en samimi.
Ahrâz	*Arapça*	أخرس	Dilsiz, konuşamayan.
Âhuzârî	*Farsça*	آه زاری و Ah	edip inleme, feryat.
Ahyâr	*Arapça*	أخيار	İyiler, hayırlı kişiler.
Âkîf	*Arapça*	عاكف	İbadete kapanan; bir işe kendini adayan.
Âkîl	*Arapça*	عاقل	Akıllı, aklını kullanan.
Albız	*Türkçe*	albız	Şeytan, kötü ruh (eski).
Aleni	*Arapça*	علني	Açık, herkesin gözü önünde.
Allâme	*Arapça*	علامة	Çok bilgin, derin âlim.
Âmîl	*Arapça*	عامل	İşleyen, uygulayan; vali.
Aptal	*Türkçe (Ar. abdâl’dan)*	أبدال (abdâl)	Akılsız, budala. Tarihî gelişimde ‘abdâl’ biçimiyle ilişkilidir.

A

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Arasat	*Arapça*	عرصات	Mahşer meydanı.
Ârız	*Arapça*	عارض	Sonradan olan, geçici; engel.
Ârifan	*Farsça*	عارفان	Ârifler, bilenler.
Âriyet	*Arapça*	عارية	Ödünç alınan/verilen şey, emanet.
Arzuhâl	*Farsça*	عرض حالDilekçe,	hâl arz etme.
Arz-ı visâl	*Arapça*	عرض وصالKavuşmayı	arz etme, kavuşma isteği.
Âsâ	*Arapça*	عصا	Değnek, baston (Hz. Musa'nın asası).
Âsân	*Farsça*	آسان	Kolay.
Asır	*Arapça*	عصر	Yüzyıl; çağ. Şiirde ‘asîr’ biçimiyle geçer.
Âsî	*Arapça*	عاصي	İsyan eden, başkaldıran.
Aşiyan	*Farsça*	آشيان	Yuva, kuş yuvası.
Aşk-ı didar	*Farsça*	عشق ديدارYüz	görme aşkı, cemal aşkı.
Astâr	*Arapça*	أستار	İç astar; perde.
Âsûde	*Farsça*	آسوده	Rahat, huzurlu, dingin.
Âsûmân	*Farsça*	آسمان	Gök, sema.
Atalet	*Arapça*	عطالة	Tembellik, durgunluk.
Âteş-i sûzân	*Farsça*	آتش سوزانYakıcı	ateş.

A

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Âtî	*Arapça*	آتي	Gelecek, gelecek zaman.
Avâne	*Arapça*	أعوان	Yardımcılar, destekçiler.
Avdet	*Arapça*	عودة	Dönüş, geri gelme.
Avf	*Arapça*	عفو	Af, bağışlama.
Ayân	*Arapça*	عيان	Açık, belli, göz önünde.
Ayân-beyân	*Arapça*	عيان بيانApaçık,	besbelli.
Ayyuk	*Arapça*	عيوق	Gökyüzünün en yüksek noktası.
Azâb	*Arapça*	عذاب	Büyük acı, işkence, ceza.
Azad	*Farsça*	آزاد	Özgür, serbest.
Azazil	*Arapça*	عزازيل	Şeytanın (İblis'in) adı.
Azîl	*Arapça*	عزل Dil Köken	Görevden alma; ayrılma. Anlam

B

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Bâdire	*Arapça*	بادرة	Ansızın gelen felaket, tehlikeli durum.
Bâdiye	*Arapça*	بادية	Çöl, ıssız kır.
Bâd-ı Sabâ	*Farsça*	Tanباد صبا	yeli, hafif sabah rüzgârı.
Bağî	*Arapça*	باغي	Azgın, haksızlık eden.
Bahîl	*Arapça*	بخيل	Cimri, eli sıkı.
Baht	*Farsça*	بخت	Talih, kader, şans.

B

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Bahtiyar	*Farsça*	بختیار	Talihli, mutlu.
Baki	*Arapça*	باقي	Kalıcı, ölümsüz, sonsuz.
Bâkiye	*Arapça*	باقية	Kalan, artan; kalıntı.
Bârî	*Arapça*	باري	Yaratan, Yaratıcı (Allah).
Bâriz	*Arapça*	بارز	Açık, belli, göze çarpan.
Bâri Hüda	*Farsça*	باری خداYaratıcı	Tanrı.
Basir	*Arapça*	بصير	Gören, iyi gören (Allah).
Basîret	*Arapça*	بصيرة	İç görüş, kavrayış, sezgi.
Bâtıl	*Arapça*	باطل	Boş, asılsız, gerçek dışı; hak olmayan.
Bedahet	*Arapça*	بداهة	Apaçıklık; ansızınlık.
Bedâr	*Farsça*	بیدار	Uyanık.
Bedbaht	*Farsça*	بدبخت	Talihsiz, mutsuz.
Bedbin	*Farsça*	بدبین	Karamsar, kötümser.
Bedevî	*Arapça*	بدوي	Çölde göçebe yaşayan.
Bedr	*Arapça*	بدر	Dolunay; Bedir savaşı.
Bed-hatt	*Farsça*	بدخط	Kötü yazan, çirkin yazılı.
Beher	*Arapça*	بهر	Her biri; kurtuluş (bağlama göre).

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Behişt	*Farsça*	بهشت	Cennet.
Beis	*Arapça*	بأس	Zarar, sakınca, kötülük.
Belâ	*Arapça*	بلى	'Evet' (ezel sözüne verilen cevap).
Benzeş	*Türkçe*	benzeş	Birbirine benzeyen; benzeşme.
Berâ	*Arapça*	براء	Uzak durma, temize çıkma.
Beraat	*Arapça*	براءة	Aklanma, suçsuz çıkma.
Berbad	*Farsça*	برباد	Perişan, mahvolmuş.
Berceste	*Farsça*	برجسته	Seçkin, güzel, akılda kalan (dize).
Berdûş	*Farsça*	بردوش	Serseri, avare, başıboş.
Berhevâ	*Farsça*	برهوا	Boşa giden, havaya karışan.
Bermurad	*Farsça*	برمراد	Muradına ermiş, dileğine kavuşmuş.
Berrâ	*Arapça*	براء	Çok temiz, arınmış.
Berzah	*Arapça*	برزخ	Ölümle diriliş arası âlem.
Ber-mücib	*Arapça*	بر موجبGereğince,	uyarınca.
Besâr	*Arapça*	بصر	Görme, göz.
Beşer	*Arapça*	بشر	İnsan, insanoğlu.
Beyân	*Arapça*	بيان	Açıklama, anlatım, bildirme.

B

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Beyhûde	*Farsça*	بیهوده	Boşuna, faydasız.
Bezirgân	*Farsça*	بازرگان	Tüccar, alışverişçi.
Bezm	*Farsça*	بزم	Meclis, içki/sohbet toplantısı.
Bezzâz	*Arapça*	بزاز	Kumaş satan, manifaturacı.
Biat	*Arapça*	بیعة	Bağlılık yemini.
Bîcân	*Farsça*	بیجان	Cansız, ruhsuz.
Bîçâre	*Farsça*	بیچاره	Çaresiz, zavallı.
Bîdâr	*Farsça*	بیدار	Uyanık, uykusuz.
Bidat	*Arapça*	بدعة	Sonradan uydurulan dinî yenilik.
Bîdert	*Farsça*	بیدرد	Dertsiz, kaygısız.
Bîgâne	*Farsça*	بیگانه	Yabancı, ilgisiz, kayıtsız.
Bîgüş	*Farsça*	بیگوش	Kulaksız; öğüt dinlemeyen.
Bîhaber	*Farsça*	بیخبر	Habersiz, gafil.
Bîhak	*Farsça*	بیحق	Haksız.
Bîhîçhî	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Hiçlik ve kayıtsızlık çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Bîirfan	*Farsça*	بیعرفان	İrfansız, bilgisiz.
Bîkem	*Farsça*	بیکم	Eksiksiz, kusursuz.

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Bîl'hakîkat	*Arapça*	بالحقيقة	Hakikatte, gerçekte.
Bîmâr	*Farsça*	بيمار	Hasta.
Bîngîn	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Bitkinlik, ağırlık ve tâkatsizlik çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Bînisyan	*Farsça*	بينسيان	Unutmayan; unutulmaz.
Bîpervâ	*Farsça*	بيپروا	Pervasız, korkusuz.
Bîran	*Farsça*	بيران	Kalıcı sanılan; harap (bağlama göre).
Birr	*Arapça*	بر	İyilik, hayır.
Bîsem	*Farsça*	بيسم	Sessiz, soluksuz.
Bîtâb	*Farsça*	بيتاب	Takatsiz, bitkin, hâlsiz.
Bîzâr	*Farsça*	بيزار	Bezmiş, usanmış, bıkkın.
Bi-baht	*Farsça*	بيبخت	Talihsiz, şanssız.
Bî-dan	*Farsça*	بيدان	Bilgisiz, cahil.
Bî-fakr	*Farsça*	بيفقر	Yoksulluğu olmayan; muhtaç olmayan.
Bî-fikr	*Farsça*	بيفكر	Düşüncesiz, akılsız.
Bî-gam	*Farsça*	بيغم	Kaygısız, tasasız.
Bî-his	*Farsça*	بيحس	Duygusuz, hissiz.
Bî-hûd	*Farsça*	بيهود	Kendinden geçmiş; boş, faydasız.

B

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Bi-Lâl	*Arapça*	بلال	Sessiz kılan; ilk müezzin Bilal.
Bî-mecâl	*Farsça*	بیمجال	Takatsiz, güçsüz, dermansız.
Bî-mûd	*Farsça*	بیمود	Umutsuz, çaresiz.
Bî-öz	*Farsça*	بیاوز	Özsüz, asılsız.
Bî-rîh	*Farsça + Arapça*	بی (bî-) + ریح (rîh)	Kokusuz; şiirde mecazen ruhsuz/cansız çağrışımıyla kullanılır. Şiirde ‘Bîrîh’ biçimindedir.
Bî-sûd	*Farsça*	بیسود	Faydasız, kârsız.
Bî-tûl	*Farsça*	بیطول	Kısa; süresiz.
Bi-var	*Farsça*	بیوار	Dayanaksız, güçsüz.
Bohem	*Fransızca*	bohème	Kuralsız, başıboş yaşayan.
Bonkör	*Fransızca*	bon cœur	Eli açık, cömert.
Bühtân	*Arapça*	بهتان	İftira, kara çalma.
Burc	*Arapça*	برج	Kule; gökteki yıldız kümesi.
Burhan	*Arapça*	برهان	Kesin delil, kanıt.
Büşrâ	*Arapça*	بشرى Dil Köken	Müjde. Anlam

C

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Cabir	*Arapça*	جابر	Zorlayan; onaran (bilgin Câbir).
Canan	*Farsça*	جانان	Sevgili, can gibi sevilen.
Cârî	*Arapça*	جاري	Akan, süregelen, geçerli olan.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Câzgır	*Türkçe*	câzgır	Güreşte pehlivanları tanıtan tellal; meydancı.
Cebel	*Arapça*	جبل	Dağ.
Cefâ	*Arapça*	جفاء	Eziyet, sıkıntı verme.
Cefâkâr	*Farsça*	جفاکار	Eziyet eden; eziyet çeken.
Cehîm	*Arapça*	جحيم	Cehennem, alevli ateş.
Ceht	*Arapça*	جهد	Çaba, gayret.
Celâl	*Arapça*	جلال	Ululuk, büyüklük, azamet.
Cellâd	*Arapça*	جلاد	İdam eden; zalim.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çemenzâr	*Farsça*	چمنزار	Çimenlik, yeşil alan.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Cemşür	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Savurma/savurganlık bağlamında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Cem'dâr	*Farsça*	جمعدار	Toplayıcı, biriktiren.
Cengaver	*Farsça*	جنگاور	Savaşçı, yiğit.
Cennetü'l-Âlâ	*Arapça*	En جنة الأعلى	yüce cennet.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çerağ	*Farsça*	چراغ	Kandil, ışık, meşale.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ceride	*Arapça*	جريدة	Defter, kayıt; gazete.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çeşm	*Farsça*	چشم	Göz.

C

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Cevher-i dem	*Farsça*	جوهر دمKanın	özü; can.
Cevr-ü cefa	*Arapça*	جور جفا وEziyet	ve haksızlık.
Cezbe	*Arapça*	جذبة	Kendinden geçme, coşku.
Cibrîl	*Arapça*	جبريل	Cebrail; vahiy getiren melek.
Cibrîl-i Emîn	*Arapça*	جبريل الأمينGüvenilir	Cebrail.
Cilbâb	*Arapça*	جلباب	Örtü, çarşaf; dış giysi.

Ç

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Çile	*Farsça*	چله	Çetin sınav, sıkıntı, riyazet.

C

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Cinnet	*Arapça*	جنة	Delilik, çılgınlık.

Ç

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Çirkef	*Farsça*	چرکاب	Pis, bulaşık su; iğrenç.

C

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Cizye	*Arapça*	جزية	Gayrimüslimlerden alınan vergi.

Ç

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Çökkün	*Türkçe*	çökkün	Çökmüş, bitkin, üzgün.

C

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Cüdâ	*Farsça*	جدا	Ayrı düşmüş, uzak.
Cüretkâr	*Farsça*	جرأتكار	Cesur, atılgan, küstahça davranan.
Cüşher	*Farsça*	Dil Köken	Coşkun, taşkın; parıltı (mecazi). Anlam

D

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Dadaş	*Türkçe*	dadaş	Yiğit delikanlı; Erzurumlu.
Dalalet	*Arapça*	ضلالة	Doğru yoldan sapma, sapkınlık.

D

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Defn	*Arapça*	دفن	Gömme; ölüyü toprağa verme. Şiirde ‘defnederken’ biçimiyle geçer.
Dehşet	*Arapça*	دهشة	Büyük korku, ürperti.
Delalet	*Arapça*	دلالة	İşaret etme, gösterme.
Demkeş	*Farsça*	دمکش	Soluğu tükenen; sabırlı.
Demkeşte	*Farsça*	دمکشته	Soluğu tükenmiş, nefesi kesilmiş; bitkin.
Denîf	*Arapça*	دنف	Ağır hasta; hastalıktan düşkün ve bitkin. Şiirde ‘Dânîf’ biçimiyle geçer.
Derbeder	*Farsça*	دربدر	Perişan, serseri, düzensiz.
Derdest	*Farsça*	دردست	Yakalama, ele geçirme.
Derd-i âver	*Farsça*	درد آورDert	getiren, acı veren.
Dergâh	*Farsça*	درگاه	Tekke; kapı, eşik.
Deruni	*Arapça*	دروني	İçten, içsel.
Devâ	*Arapça*	دواء	İlaç, çare.
Devrân	*Arapça*	دوران	Dönme, felek; zaman.
Didâr	*Farsça*	ديدار	Yüz, cemal; görüşme.
Dide	*Farsça*	ديده	Göz.
Dide-i giryan	*Farsça*	ديده گريانAğlayan	göz.

D

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Dildûz	*Farsça*	دلدوز	Gönül delen, yürek yakan.
Dilgeşte	*Farsça*	دلگشته	Gönlü dolaşan, gönlü kırık.
Dilhâm	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gönül yarası ve iç acısı bağlamında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Dilhûn	*Farsça*	دلخون	Gönlü kanlı, çok üzgün.
Dîl-rûba	*Farsça*	دلربا	Gönül çelen, alımlı.
Dil-sükût	*Farsça*	دلسکوت	Gönlü susmuş, sessizliğe bürünmüş.
Dil-zevî	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gönül sahibi/gönül ehli çağrışımıyla oluşturulmuş şiirsel terkip.
Dimâğ	*Arapça*	دماغ	Beyin, zihin.
Dirhem	*Arapça*	درهم	Küçük ağırlık/para birimi.
Dîvâne	*Farsça*	دیوانه	Deli, çılgın; tutkun.
Duhûl	*Arapça*	دخول	Girme, giriş.
Dumûr	*Arapça*	ضمور	Körelme, gelişmeme, sönme.
Düruğ	*Farsça*	دروغ	Yalan.
Düşrâm	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Düşkünlük ve perişanlık çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Düvel-i muazzama	*Arapça*	دول معظمةBüyük Dil Köken	devletler. Anlam

E

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ebced	*Arapça*	أبجد	Harflere sayı değeri veren dizge.

E

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ebdal	*Arapça*	أبدال	Gezgin ermiş; abdal.
Ebdan	*Arapça*	أبدان	Bedenler, cesetler.
Ebed	*Arapça*	أبد	Sonu olmayan gelecek.
Ebrâr	*Arapça*	أبرار	İyiler, hayır sahipleri.
Ecel-i vâkî	*Arapça*	أجل واقعGelmesi	kesin ölüm.
Ecir	*Arapça*	أجر	Sevap, karşılık, ödül.
Ed-Dâr	*Arapça*	الضار	Zarar veren (Allah'ın adı).
Efgan	*Farsça*	افغان	Feryat, inleme.
Efrâd	*Arapça*	أفراد	Fertler, bireyler.
Efsunkâr	*Farsça*	افسونکار	Büyüleyici, büyücü.
Efsus	*Farsça*	افسوس	Yazık, eyvah.
Ehven-i şer	*Arapça*	أهون الشرKötünün	daha az kötü olanı.
Elem	*Arapça*	ألم	Acı, keder.
Elest	*Arapça*	ألست	Ezeldeki 'Ben Rabbiniz değil miyim?' hitabı.
Elestü	*Arapça*	ألست	'Ben Rabbiniz değil miyim?' (ezel sözü).
Elîm	*Arapça*	أليم	Acı veren, ıstıraplı.

E

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
El-Baki	*Arapça*	الباقي	Kalıcı, ölümsüz (Allah).
El-Bedî	*Arapça*	البديع	Örneksiz yaratan (Allah).
El-Gaffar	*Arapça*	الغفار	Çok bağışlayan (Allah).
El-Hafıd	*Arapça*	الخافض	Alçaltan (Allah).
El-Kaviy	*Arapça*	القوي	Çok güçlü (Allah).
El-Muin	*Arapça*	المعين	Yardım eden (Allah).
El-Müsavvir	*Arapça*	المصور	Şekil veren, biçimlendiren (Allah).
Emân	*Arapça*	أمان	Güven, koruma; aman dileme.
Emsizlik	*Türkçe*	em + -siz + -lik	Acizlik; güç yetiremezlik, çâresizlik. Şiirde ‘emsizliğimi’ biçimiyle geçer.
Enaniyet	*Arapça*	أنانية	Benlik, bencillik.
Enel	*Arapça*	أنا	'Ben' (Enel-Hak: Ben Hakk'ım).
Enkaz	*Arapça*	أنقاض	Yıkıntı, döküntü.
En-Nâfi	*Arapça*	النافع	Fayda veren (Allah).
Erbain	*Arapça*	أربعين	Kırk gün süren çile/riyazet.
Erek	*Türkçe*	erek	Amaç, hedef.
Ermiş	*Türkçe*	ermiş	Manevi olgunluğa ulaşmış kişi, veli.

E

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Ervâh	*Arapça*	أرواح	Ruhlar.
Esef	*Arapça*	أسف	Üzüntü, acınma, hayıflanma.
Esîr	*Arapça*	أسير	Tutsak, köle.
Esmâ	*Arapça*	أسماء	İsimler; Allah'ın güzel isimleri.
Eşref	*Arapça*	أشرف	En şerefli, en soylu.
Eşvâb	*Arapça*	أثواب	Giysiler, elbiseler.
Es-Samed	*Arapça*	الصمد	Hiçbir şeye muhtaç olmayan (Allah).
Evâkib	*Arapça*	عواقب	Sonuçlar, akıbetler.
Evlâ	*Arapça*	أولى	Daha iyi, yeğ.
Evrâd	*Arapça*	أوراد	Düzenli okunan dualar, virdler.
Eyvân	*Farsça*	ایوان	Üç yanı kapalı büyük salon; köşk.
Eyyâm	*Arapça*	أيام	Günler.
Ezel	*Arapça*	أزل Dil Köken	Başlangıcı olmayan geçmiş. Anlam

F

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Facir	*Arapça*	فاجر	Günahkâr, sapkın.
Fahşâ	*Arapça*	فحشاء	Aşırı kötülük, hayâsızlık.
Fakr u zarûret	*Arapça*	فقر ضرورةYoksulluk و	ve zorunluluk.

F

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Fânî	*Arapça*	فاني	Gelip geçici, ölümlü.
Fârûk	*Arapça*	فاروق	Hak ile batılı ayıran (Hz. Ömer'in lakabı).
Fâsık	*Arapça*	فاسق	Günahkâr, doğru yoldan çıkmış.
Fâsıla	*Arapça*	فاصلة	Ara, aralık, kesinti.
Fâsid	*Arapça*	فاسد	Bozuk, kötü, geçersiz.
Fatiha	*Arapça*	فاتحة	Kur'an'ın ilk sûresi; açılış.
Fecir	*Arapça*	فجر	Tan yeri ağarması, şafak.
Fedâ	*Arapça*	فداء	Uğruna verme, kurban etme.
Fehîm	*Arapça*	فهيم	Anlayışlı, kavrayışı güçlü.
Fehm	*Arapça*	فهم	Anlayış, kavrayış.
Felah	*Arapça*	فلاح	Kurtuluş, mutluluk.
Felâk	*Arapça*	فلق	Sabah aydınlığı; yarılma (Felak sûresi).
Fenâ	*Arapça*	فناء	Yok olma; Hakk'ta erime.
Fenârî	*Özel ad / nisbe*	الفناري (nisbenin kökeni tartışmalıdır)	Molla Fenârî'ye ait nisbe/ad. Şiirde şahıs göndermesi olarak kullanılır.
Feraset	*Arapça*	فراسة	Sezgi, anlayış, keskin kavrayış.
Feriştah	*Farsça*	فرشته	Melek.

F

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Ferman	*Farsça*	فرمان	Buyruk, emir.
Fersah	*Arapça*	فرسخ	Uzunluk ölçüsü (yaklaşık 5 km).
Feryad	*Farsça*	فریاد	Bağırma, haykırış.
Fesad	*Arapça*	فساد	Bozgunculuk, karışıklık.
Fesât	*Arapça*	فساد	Bozgunculuk, karışıklık.
Fesîh	*Arapça*	فسیح	Geniş; açık, düzgün konuşan.
Feverân	*Arapça*	فوران	Coşup taşma, kaynama, fışkırma.
Feyzân	*Arapça*	فیضان	Taşma, coşma; bereket.
Feza	*Arapça*	فضاء	Uzay, boşluk, gök.
Fıtrat	*Arapça*	فطرة	Yaratılış, doğal hâl.
Figân	*Farsça*	فغان	Feryat, inleme, ağlama.
Figürân	*Fransızca*	figurant	Filmde/oyunda sözsüz rol; edilgen izleyici.
Firâk	*Arapça*	فراق	Ayrılık.
Firari	*Arapça*	فراري	Kaçak, kaçmış.
Firas	*Arapça*	فراسة	Sezgi, keskin görüş.
Firâset	*Arapça*	فراسة	Sezgi, keskin anlayış.

F

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Firdevs	*Arapça*	فردوس	Cennetin en yüksek makamı.
Firîfte	*Farsça*	فریفته	Aldanmış, kanmış.
Firkat	*Arapça*	فرقة	Ayrılık.
Fitne	*Arapça*	فتنة	Karışıklık, bozgunculuk.
Fuâd	*Arapça*	فؤاد	Kalp, gönül.
Fücur	*Arapça*	فجور	Günah, ahlaksızlık.
Fünye	*Arapça*	فتيلة	Fitil; bozan unsur (mecaz).
Füruğ	*Farsça*	فروغ	Işık, parıltı, aydınlık.
Fussılet	*Arapça*	فصلت	'Açıklandı' (Fussilet sûresi).
Fütûhât	*Arapça*	فتوحات	Açılışlar, fetihler; tasavvufta manevî açılımlar ve lütuflar. Şiirde ‘futuratı’ biçimiyle geçer.
Fütur	*Arapça*	فتور	Gevşeklik, bezginlik; usanç.
Fütûr-nâk	*Farsça*	فتورناک Dil Köken	Bezgin, usançlı. Anlam

G

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Gadrkâr	*Farsça*	غدرکار	Haksızlık eden, vefasız.
Gaffâr	*Arapça*	غفار	Çok bağışlayan (Allah'ın adı).
Gaffur	*Arapça*	غفور	Çok bağışlayan (Allah).
Gâfil	*Arapça*	غافل	Habersiz, dalgın, aymaz.

G

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Gaflet	*Arapça*	غفلة	Dalgınlık, aymazlık, habersizlik.
Gâh-gam	*Farsça*	گهغم	Kimi zaman gam, ara sıra keder.
Gaib	*Arapça*	غائب	Görünmeyen, kayıp.
Gâile	*Arapça*	غائلة	Dert, sıkıntı, uğraş.
Gakkoş	*Türkçe (ağız)*	Elazığ/Harput ağzı	Kardeş, ağabey; sevgi ve yakınlık bildiren hitap. Elazığ yöresiyle özdeşleşmiştir.
Galat	*Arapça*	غلط	Yanlış, hata.
Galu	*Arapça*	قالوا	'Dediler' (kalu bela'dan).
Gamgîn	*Farsça*	غمگین	Kederli, üzgün.
Gam-dûz	*Farsça*	غمدوز	Gam yükleyen, keder veren.
Gam-ı Cânsûz	*Farsça*	غم جانسوزCan	yakan keder.
Gâm-nâk	*Farsça*	غمناک	Kederli, hüzünlü.
Garez	*Arapça*	غرض	Kötü niyet, kin, maksat.
Gaspkâr	*Farsça*	غصبکار	Zorla alan, gasp eden.
Gassâl	*Arapça*	غسال	Ölü yıkayıcı.
Gavîn	*Arapça*	غاوين	Azgınlar, sapkınlar.
Gayya	*Arapça*	غيا	Cehennemde derin bir kuyu.

G

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Gazâb	*Arapça*	غضب	Öfke, hışım.
Gerdân	*Farsça*	گردان	Dönen, devreden. Şiirde ‘Gerdşân’ biçimiyle geçer.
Germen	*Türkçe (tarihî biçim)*	kermen/germen; kökeni tartışmalıdır	Kale, hisar; tarihî kullanım. Şiirde ‘germenli’ biçimindedir.
Girifte	*Farsça*	گرفته	Tutulmuş, kapalı, hüzünlü.
Giryân	*Farsça*	گریان	Ağlayan, gözü yaşlı.
Göçkün	*Türkçe*	göçkün	Göçmüş, çökmüş; yıkık.
Gönye	*Türkçe (Yunanca kökenli)*	Yunanca γωνία (gōnía)	Dik açı çizmeye ve denetlemeye yarayan araç; mecazen ölçü ve düzgünlük.
Gufrân	*Arapça*	غفران	Bağışlanma, af.
Güfte	*Farsça*	گفته	Beste için yazılmış söz.
Gülâb	*Farsça*	گلاب	Gül suyu.
Gülşen	*Farsça*	گلشن	Gül bahçesi.
Gülzar	*Farsça*	گلزار	Gül bahçesi.
Güman	*Farsça*	گمان	Şüphe, zan.
Gümrah	*Farsça*	گمراه	Yolunu şaşırmış, sapkın.
Günşen	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Aydınlık/gün ışığı çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Güzeşte	*Farsça*	گذشته Dil Köken	Geçmiş, geçip gitmiş, mâzi. Anlam

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Habbe	*Arapça*	حبة	Tane, tohum; en küçük parça.
Habîb	*Arapça*	حبيب	Sevgili, sevilen.
Habir	*Arapça*	خبير	Haberdar, bilen.
Hâciz	*Arapça*	حاجز	Engel; el koyma.
Haddâd	*Arapça*	حداد	Demirci; sert, katı.
Hâdî	*Arapça*	هادي	Doğru yola ileten, kılavuz.
Hâdim	*Arapça*	خادم	Hizmet eden, hizmetçi.
Hafıyye	*Arapça*	خفية	Gizlilik, saklılık; gizli olan.
Hâiz	*Arapça*	حائز	Sahip olan, taşıyan.
Hakîr	*Arapça*	حقير	Aşağı, değersiz, hor görülen.
Hakkün	*Arapça*	حق	Hak, gerçek olan.
Halas	*Arapça*	خلاص	Kurtuluş.
Halef	*Arapça*	خلف	Ardıl, yerine geçen.
Halfe	*Arapça*	خليفة	Çırak; yardımcı.
Halîl	*Arapça*	خليل	Samimi dost (Hz. İbrahim'in sıfatı).
Hallâc	*Arapça*	حلاج	'Enel-Hak' diyen ünlü mutasavvıf.

H

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Hâlûk	*Arapça*	حلوق	
Hâl-i şer	*Arapça unsurlar + Farsça izafet*	حال + شر	Kötü hâl, bozuk durum. Şiirde bitişik ‘Hâlişer’ biçimiyle geçer.
Hâmâl	*Arapça*	حمال	Yük taşıyan, hamal.
Hâmîl	*Arapça*	حامل	Taşıyan, yüklenen.
Hamiş	*Farsça*	حاشیه	Dipnot, ek not.
Hamit	*Arapça*	حامد	Şükreden, öven.
Hamküle	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kül, viranlık ve olgunlaşmamışlık çağrışımlarını birleştiren şiirsel türetim.
Hâmûş	*Farsça*	خاموش	Susmuş, sessiz.
Handan	*Farsça*	خندان	Gülen, sevinçli.
Hanray	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Saray/boşluk karşıtlığı içinde kullanılan şiirsel türetim.
Hânümân	*Farsça*	خانمان	Ev bark, ocak.
Hanzala	*Arapça*	حنظلة	Acı bir çöl bitkisi; acılığın simgesi.
Hâr	*Farsça*	خار	Diken; ateş, kor.
Harâbât	*Arapça*	خرابات	Meyhane; yıkıntılar.
Harâmî	*Arapça*	حرامي	Yol kesen, haydut, soyguncu.
Haraza	*Türkçe (ağız)*	Anadolu ağızları; kökeni kesin değildir	Kavga, gürültü, karışıklık; mecazen öfke ve sinir. Şiirde ‘Harâza’ biçimiyle geçer.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Harîm	*Arapça*	حريم	Kutsal ve dokunulmaz yer; mahremiyet.
Harîs	*Arapça*	حريص	Aç gözlü, hırslı.
Harşûr	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Dağınıklık/karışıklık çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Har-ı gönül	*Farsça*	خار دلGönül	dikeni, iç acısı.
Hasât	*Arapça*	حصاد	Ekin biçme, hasat.
Hasbî	*Arapça*	حسبي	Karşılıksız, gönüllü.
Hasbiyallah	*Arapça*	حسبي اللهAllah'	bana yeter'.
Haseb	*Arapça*	حسب	Soy, asalet; değer.
Hâsıl	*Arapça*	حاصل	Meydana gelen, elde edilen sonuç, ürün.
Hâsıla	*Arapça*	حاصلة	Elde edilen sonuç, ürün, kâr.
Hasım	*Arapça*	خصم	Düşman, karşı taraf.
Hasîr	*Arapça*	حسير	Yorgun, bitkin; şaşkın.
Haşir	*Arapça*	حشر	Mahşerde toplanma, dirilme.
Hasîs	*Arapça*	خسيس	Cimri; alçak, değersiz.
Haslet	*Arapça*	خصلة	Huy, karakter özelliği.
Haşyet	*Arapça*	خشية	Allah korkusu, saygıyla karışık korku.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hatırat	*Arapça*	خاطرات	Anılar, hatıralar.
Hatîb	*Arapça*	خطيب	Konuşma yapan, hutbe veren.
Hâtif	*Arapça*	هاتف	Gaipten seslenen ses.
Hâtime	*Arapça*	خاتمة	Son, bitiş, sonuç.
Hattab	*Arapça*	خطاب	Çok konuşan, hatip; odun toplayan.
Hattat	*Arapça*	خطاط	Güzel yazı sanatçısı.
Havsala	*Arapça*	حوصلة	Kavrama gücü, anlayış; sabır.
Hazân	*Farsça*	خزان	Sonbahar; solma, dökülme.
Hebâ	*Arapça*	هباء	Boşa gitme, ziyan.
Hedef	*Arapça*	هدف	Amaç, erişilmek istenen.
Heder	*Arapça*	هدر	Boşa gitme, ziyan olma.
Hekîm	*Arapça*	حكيم	Bilge, hikmet sahibi; hekim.
Helak	*Arapça*	هلاك	Yok olma, mahvolma.
Hemâyâr	*Farsça*	همیار	Yardımcı, yoldaş.
Hemhâl	*Farsça*	همحال	Aynı hâli paylaşan, dert ortağı.
Hendese	*Arapça*	هندسة	Geometri.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hengâme	*Farsça*	هنگامه	Gürültü, kalabalık, karışıklık.
Heyûlâ	*Arapça*	هيولى	Belirsiz korkunç hayal; ilk madde.
Heyyûlâ	*Arapça*	هيولى	Belirsiz korkunç hayal; ilk madde.
Hıraç	*Farsça*	خراج	Vergi; harç.
Hışım	*Farsça*	خشم	Öfke, gazap.
Hızır	*Arapça*	خضر	Darda kalana yardım eden ölümsüz kişi.
Hîbe	*Arapça*	هبة	Bağış, armağan.
Hicap	*Arapça*	حجاب	Perde, örtü; utanma.
Hicrân	*Arapça*	هجران	Ayrılık acısı, hasret.
Hilyat	*Arapça*	حلية	Süs, güzellik; nitelik.
Himmet	*Arapça*	همة	Gayret, yardım, manevî destek.
Hisab	*Arapça*	حساب	Hesap, sayışma.
Hissemend	*Farsça*	حصهمند	Pay sahibi, hisseli.
Histeri	*Fransızca*	hystérie	Aşırı sinir bunalımı.
Hitâb	*Arapça*	خطاب	Seslenme, konuşma.
Hitap	*Arapça*	خطاب	Seslenme, söz yöneltme.

H

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Hizb	*Arapça*	حزب	Grup, topluluk, fırka.
Hodkâm	*Farsça*	خودکام	Bencil, kendini düşünen.
Hüccet	*Arapça*	حجة	Delil, kanıt, belge.
Hüccetbet	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Hüccet/delil kavramı etrafında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Hudâ	*Farsça*	خدا	Allah, Tanrı.
Hufyan	*Arapça*	خفية	Gizlilik, saklılık.
Hükm-ü Keşîde	*Farsça*	حکم کشیدهVerilmiş	hüküm, çekilmiş karar.
Hulûl	*Arapça*	حلول	İçine girme, sızma.
Hûnâb	*Farsça*	خوناب	Kanlı su, gözyaşı.
Hûnhar	*Farsça*	خونخوار	Kan içen, zalim, gaddar.
Hûnrez	*Farsça*	خونریز	Kan döken, zalim.
Hürai	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Mürâî ile ses ilişkisi içinde kurulmuş şiirsel türetim.
Hûrûşân	*Farsça*	خروشان	Coşkun, taşkın, gürleyen.
Hûşber	*Farsça*	هوشبر	Akıl alan, büyüleyen.
Hûşgûş	*Farsça*	هوشگوش	Aklı ve kulağı açık, uyanık.
Hüsnizan	*Arapça*	حسن ظنİyi	niyetli düşünme.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hüsrân	*Arapça*	خسران	Ziyan, kayıp, umutsuzluk.
Hûşsuz	*Farsça*	هوشسز	Akılsız, şuursuz.
Hûşu	*Arapça*	خشوع	Saygıyla eğilme, huşû.
Huşûnet	*Arapça*	خشونة	Sertlik, kabalık, katılık.
Hüsût	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kıskançlık/yoksunluk çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim; standart lemma kesinleştirilememiştir.
Hutâme	*Arapça*	حطمة	Kırıp geçen cehennem ateşi.
Hüveydâ	*Farsça*	هویدا	Açık, belli, meydanda.
Hüzzâm	*Arapça*	حجاز Dil Köken	Klasik Türk müziğinde bir makam. Anlam

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İâne	*Arapça*	إعانة	Yardım, bağış.
İblîs	*Arapça*	إبليس	Şeytan; Allah'a isyan eden ve kovulan varlık.
İbre	*Arapça*	إبرة	Gösterge oku; iğne.
İcâr	*Arapça*	إيجار	Kira, kiralama.
İçkîn	*Türkçe*	içkin	İçe işlemiş, içten; içine kapanık.
İçtimâ	*Arapça*	اجتماع	Toplanma, bir araya gelme.
İdame	*Arapça*	إدامة	Sürdürme, devam ettirme.
İdlâl	*Arapça*	إضلال	Saptırma, yoldan çıkarma. Şiirde ‘İzla’ biçimiyle geçer.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İdrâk	*Arapça*	إدراك	Anlama, kavrama.
İffet	*Arapça*	عفة	Namus, iffetlilik, temizlik.
İfhâm	*Arapça*	إفهام	Anlatma, kavratma.
İflâs	*Arapça*	إفلاس	Batma, tümüyle yitirme.
İfrâs	*Arapça*	إفراس	Parçalama, avı kapma.
İfrâz	*Arapça*	إفراز	Ayırma, salgılama.
İfşa	*Arapça*	إفشاء	Açığa vurma, gizliyi söyleme.
İfsad	*Arapça*	إفساد	Bozma, fesada uğratma.
İfsat	*Arapça*	إفساد	Bozma, fesada uğratma.
İftâr	*Arapça*	إفطار	Orucu açma.
İftilah	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Felâh/iflâh anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiirsel türetim.
İğva	*Arapça*	إغواء	Ayartma, baştan çıkarma.
İhâm	*Arapça*	إيهام	İki anlama gelecek söz söyleme.
İhbâr	*Arapça*	إخبار	Haber verme, bildirme.
İhlâs	*Arapça*	إخلاص	İçtenlik, samimiyet; İhlas sûresi.
İhsân	*Arapça*	إحسان	İyilik, bağış, güzel davranış.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İhtâr	*Arapça*	إنذار	Uyarı, hatırlatma, tembih.
İhtiyâr	*Arapça*	اختيار	Seçme, dileme; yaşlı.
İhva	*Arapça*	إخفاء	Gizleme, saklama.
İhvân	*Arapça*	إخوان	Kardeşler, dostlar.
İhya	*Arapça*	إحياء	Diriltme, canlandırma.
Îhzâr	*Arapça*	إحضار	Hazırlama, hazır etme; huzura getirme.
Îhzârî	*Arapça*	إحضاري	Hazırlığa ait, huzura getirmeye dair.
İkâb	*Arapça*	عقاب	Ceza, azap.
İkame	*Arapça*	إقامة	Yerine koyma; namaza kalkma.
İkrâ	*Arapça*	اقرأ	'Oku!' emri (Alak sûresinin ilk emri).
İkrah	*Arapça*	إكراه	Zorlama; tiksinme, iğrenme.
İkrâm	*Arapça*	إكرام	Ağırlama, cömertlik; saygı.
İkrâr	*Arapça*	إقرار	Kabul etme, itiraf, dille onaylama.
İlgâ	*Arapça*	إلغاء	Kaldırma, geçersiz kılma.
İlham	*Arapça*	إلهام	Gönle doğan duygu/fikir; esin.
İlmik	*Türkçe*	ilmik	Düğüm, ilmek.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İlzâm	*Arapça*	إلزام	Zorunlu kılma, susturma, mecbur etme.
Îmân-ı kâmil	*Arapça*	إيمان كاملOlgun,	eksiksiz iman.
İmsâk	*Arapça*	إمساك	Oruca başlama vakti; tutma.
İnfak	*Arapça*	إنفاق	Allah yolunda harcama, verme.
İnfitâr	*Arapça*	انفطار	Yarılma, çatlama (İnfitar sûresi).
İnhinâ	*Arapça*	انحناء	Eğilme, boyun eğme.
İntiâd	*Arapça*	انتعاد	Uzaklaşma, kopma.
İntihâ	*Arapça*	انتهاء	Son, bitiş, nihayet.
İntizâh	*Arapça*	انتزاه	Eğlenme, gezinti, hoşça vakit.
İntizâr	*Arapça*	انتظار	Bekleme, gözleme.
İptilâ	*Arapça*	ابتلاء	Tutkunluk, düşkünlük; sınanma.
İrciî	*Arapça*	ارجعي	'Dön!' (rabbine dönüş emri).
İrfani	*Arapça*	عرفاني	İrfana, bilgeliğe ait.
İrşat	*Arapça*	إرشاد	Doğru yolu gösterme.
İrtılâ	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gurbet ve sıkıntı bağlamında kullanılan şiirsel türetim.
İrtifak	*Arapça*	ارتفاق	Dayanışma, yardımlaşma.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İşgüzâr	*Farsça*	کارگزار	Gereksiz yere işe karışan; becerikli.
İsmet	*Arapça*	عصمة	Günahsızlık, temizlik; namus.
İşret	*Arapça*	عشرة	İçki âlemi; birlikte yaşama.
İştah	*Arapça*	اشتها	Yeme isteği; arzu.
İstavroz	*Yunanca*	σταυρός	Haç, put.
İstical	*Arapça*	استعجال	Acele etme, ivedilik.
İstiğfar	*Arapça*	استغفار	Allah'tan bağışlanma dileme.
İstimrâr	*Arapça*	استمرار	Sürüp gitme, devam.
İstişfâ	*Arapça*	استشفاء	Şifa dileme, şifa arama.
İştiyak	*Arapça*	اشتياق	Özlem, şiddetli istek.
İsyânkâr	*Farsça*	عصیانکار	İsyancı, başkaldıran.
İtilâf	*Arapça*	ائتلاف	Anlaşma, uyuşma.

I

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Itrah	*Arapça*	إطراح Dil Köken	Atma, uzaklaştırma. Anlam

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İttifak	*Arapça*	اتفاق	Birleşme, uzlaşma.
İvaz	*Arapça*	عوض	Karşılık, bedel.
İzinname	*Farsça*	اذننامه	İzin belgesi.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İzzetbet	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	İzzet/şeref anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiirsel türetim.
İz'ân	*Arapça*	إذعان	Anlayış, kavrayış; boyun eğme.
İ'lâm	*Arapça*	إعلام	Bildirme, resmî tebliğ; mahkeme kararı.
İ'timâd	*Arapça*	اعتماد	Güven, güvenme.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Kabristan	*Farsça*	قبرستان	Mezarlık.
Kabz-ı ervâh	*Arapça*	قبض الأرواحRuhları	alma (Azrail'in görevi).
Kâdem	*Arapça*	قدم	Ayak, adım.
Kâdı	*Arapça*	قاضي	Yargıç, hâkim.
Kadim	*Arapça*	قديم	Eski, başlangıcı olmayan.
Kâdîr	*Arapça*	قادر	Gücü her şeye yeten (Allah).
Kâfi	*Arapça*	كافي	Yeterli.
Kaftân	*Farsça*	خفتان	Uzun, süslü üst giysi.
Kahîr	*Arapça*	قاهر	Kahreden, ezici, üstün gelen.
Kaide	*Arapça*	قاعدة	Kural, temel, esas.
Kâim	*Arapça*	قائم	Ayakta duran, sürekli olan.
Kalbî	*Arapça*	قلبي	Yürekten, içten.

K

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Kallâş	*Farsça*	قلاش	Hilekâr, dolandırıcı.
Kalpazan	*Farsça*	قلبزن	Sahte para basan; sahtekâr.
Kâlu belâ	*Arapça*	قالوا بلى'Evet	dediler' (ezel sözleşmesi).
Kâmil	*Arapça*	كامل	Olgun, eksiksiz, yetkin.
Kâmûs	*Arapça*	قاموس	Büyük sözlük; okyanus.
Kanâat	*Arapça*	قناعة	Yetinme, azla mutlu olma.
Kâni	*Arapça*	قانع	Kanaat eden, yetinen.
Kânûn	*Arapça*	قانون	Yasa, kural, düzen.
Kapris	*Fransızca*	caprice	Geçici heves, kapris.
Karaçalı	*Türkçe*	karaçalı	Dikenli bir çalı türü.
Kardaş	*Türkçe*	kardaş	Kardeş.
Kârhane	*Farsça*	کارخانه	İşyeri, atölye; kötü mekân (mecaz).
Karkas	*Fransızca*	carcasse	İskelet, çatı; leş.
Kasem	*Arapça*	قسم	Yemin, ant.
Kasvet	*Arapça*	قسوة	Katılık; iç sıkıntısı, karanlık.
Kâtib	*Arapça*	كاتب	Yazan, yazıcı.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Katre	*Arapça*	قطرة	Damla.
Kayyûm	*Arapça*	قيوم	Her şeyi ayakta tutan (Allah'ın adı).
Kâzib	*Arapça*	كاذب	Yalancı.
Kebîr	*Arapça*	كبير	Büyük, ulu.
Keder	*Arapça*	كدر	Üzüntü, tasa, gam.
Kefe	*Farsça*	كفه	Terazi gözü.
Kefîl	*Arapça*	كفيل	Güvence veren, birine kefil olan.
Kehribâr	*Farsça*	كهربا	Sarı reçine taşı, amber.
Kelâm	*Arapça*	كلام	Söz, konuşma; ilâhî söz.
Keleb	*Arapça*	كلب	Köpek.
Kella	*Arapça*	كلا	'Asla, hayır' (kesin ret).
Kemter	*Farsça*	كمتر	En aşağı, değersiz (tevazu sözü).
Keramet	*Arapça*	كرامة	Ermişlere verilen olağanüstü hâl.
Kerhen	*Arapça*	كرها	İstemeyerek, zorla.
Kerih	*Arapça*	كريه	İğrenç, çirkin.
Kerîm	*Arapça*	كريم	Cömert, eli açık; soylu.

K

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Kesafet	*Arapça*	كثافة	Yoğunluk, koyuluk; bulanıklık.
Kesb	*Arapça*	كسب	Kazanç, elde etme.
Keşfiş	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gizli keşif/sır çağrışımıyla oluşturulmuş şiirsel türetim.
Kesret	*Arapça*	كثرة	Çokluk, bolluk.
Kesret-gâh	*Farsça*	كثرتگاه	Çokluk yeri, kalabalık mekân.
Keşşâf	*Arapça*	كشاف	Keşfeden, açığa çıkaran.
Kevâkib	*Arapça*	كواكب	Yıldızlar.
Kevaşe	*Türkçe argo (Arapça kökenli)*	قوادة ile ilişkilidir	Kaba/argo kullanımda hayat kadını; şiirde aşağılayıcı niteleme olarak geçer.
Kevser	*Arapça*	كوثر	Cennette bir ırmak/havuz; bolluk.
Kevşeş	*Farsça*	كوشش	Çaba, gayret, uğraşma.
Kıssa	*Arapça*	قصة	Hikâye, ibretli anlatı.
Kıtmir	*Arapça*	قطمير	Ashab-ı Kehf'in köpeği; çok değersiz.
Kıyl ü kâl	*Arapça*	قيل قالDedikodu, و	boş söz.
Kıyye	*Türkçe*	kıyye	Eski ağırlık ölçüsü (okka).
Kızıl elma	*Türkçe*	kızıl elma	Ulaşılmak istenen büyük ülkü.
Kirman	*Farsça*	كرمان	Bir İran şehri; kale, hisar.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Koçaklama	*Türkçe*	koçaklama	Yiğitlik/savaş konulu halk şiiri.
Köhne	*Farsça*	کهنه	Eski, yıpranmış.
Kopuz	*Türkçe*	kopuz	Eski Türk telli çalgısı.
Kuble	*Arapça*	قبلة	Yönelinen yön, kıble.
Kübra	*Arapça*	کبری	En büyük.
Kudemâ	*Arapça*	قدماء	Eskiler, geçmişlekiler.
Küffâr	*Arapça*	کفار	Kâfirler, inkâr edenler.
Küldeş	*Türkçe*	küldeş	Aynı külden, kardeş (mecazi).
Külfet	*Arapça*	کلفة	Zahmet, sıkıntı, yük.
Kulhuvallâhü Ehad	*Arapça*	الله هو 'De'قل أحد	ki: O Allah birdir' (İhlas sûresi).
Külliyat	*Arapça*	کليات	Bütün eserler; toplu yapıt.
Külli zâikatin	*Arapça*	نفس 'Her'کل ذائقة	can ölümü tadar' (âyet).
Kün fe yekûn	*Arapça*	کن فيکون'Ol!'	der, o da oluverir.
Kurban	*Arapça*	قربان	Allah için adanan; feda edilen.
Kurrâ	*Arapça*	قراء	Kur'an'ı usulünce ezbere okuyanlar.
Kürsî	*Arapça*	كرسي	Taht; ilâhî kudret makamı.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Küsûf	*Arapça*	كسوف	Güneş tutulması.
Küsur	*Arapça*	كسور	Artan, geri kalan; kesirler.
Küttab	*Arapça*	كتاب Dil Köken	Yazıcılar; sıbyan mektebi. Anlam
Kuvve	*Arapça*	قوة	Güç, kuvvet; yeti.

L

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Lâhût	*Arapça*	لاهوت	İlâhî âlem, tanrısal olan.
Lâîn	*Arapça*	لعين	Lanetli, mel'un.
Lalezar	*Farsça*	لالهزار	Lale bahçesi.
Lâ yekûn	*Arapça*	لا يكونOlmayan,	olmaması gereken.
Lâ'l	*Arapça*	لعل	Kırmızı değerli taş; dudak (mecaz).
Lebbi	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Karşılık verme/kabul çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Lecâc	*Arapça*	لجاج	İnat, direnme.
Lerzan	*Farsça*	لرزان	Titreyen.
Levh-i mahfuz	*Arapça*	لوح محفوظHer	şeyin yazılı olduğu ilâhî levha.
Leyl	*Arapça*	ليل	Gece.
Libâs	*Arapça*	لباس	Giysi, elbise.
Liyâkat	*Arapça*	لياقة	Ehliyet, layık olma, hak ediş.

L

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Lûgat	*Arapça*	لغة Dil Köken	Sözlük; kelime, söz. Anlam

M

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Mabud	*Arapça*	معبود	Kendisine ibadet edilen (Allah).
Mâdûn	*Arapça*	مادون	Alt derecede olan, ast.
Mağdûr	*Arapça*	مغدور	Haksızlığa uğramış.
Mağmum	*Arapça*	مغموم	Kederli, tasalı.
Mâh	*Farsça*	ماه	Ay.
Mahdût	*Arapça*	محدود	Sınırlı, sınırlanmış.
Mahfîl	*Arapça*	محفل	Toplantı yeri, meclis.
Mahfûz	*Arapça*	محفوظ	Korunmuş, saklı.
Mâhir	*Arapça*	ماهر	Becerikli, usta, hünerli.
Mahkeme-i Kübra	*Arapça*	محكمة كبرىAhiretteki	büyük hesap günü.
Mahrûm	*Arapça*	محروم	Yoksun bırakılmış.
Mahsûb	*Arapça*	محسوب	Sayılan, hesaba katılan.
Mahur	*Farsça*	ماهور	Klasik müzikte bir makam.
Mahût	*Arapça*	محوت	Bilinen, sözü edilen; belli.
Mahya	*Arapça*	محيا	Yüz, çehre; minareler arası yazı.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mahzûr	*Arapça*	محذور	Sakınca, engel.
Maîşet	*Arapça*	معيشة	Geçim, yaşayış.
Maksûd	*Arapça*	مقصود	Amaçlanan, istenen.
Maktu	*Arapça*	مقطوع	Kesilmiş; götürü, sabit.
Maktûl	*Arapça*	مقتول	Öldürülmüş.
Mâkûs	*Arapça*	معكوس	Ters, tersine dönmüş; uğursuz.
Mana	*Arapça*	معنى	Anlam.
Mankurt	*Türkçe*	mankurt	Belleğini yitirmiş, köleleşmiş kişi.
Mansî	*Arapça*	منسي	Unutulmuş.
Mansû	*Arapça*	منسي	Unutulmuş, terk edilmiş.
Maphus	*Arapça*	محبوس	Hapsedilmiş, tutuklu.
Maraz	*Arapça*	مرض	Hastalık, dert.
Marifet	*Arapça*	معرفة	Bilme, tanıma; hüner.
Marûz	*Arapça*	معروض	Bir şeye uğramış, açık; arz edilmiş.
Mâşer	*Arapça*	محشر	Mahşer, toplanma yeri.
Mâsivâ	*Arapça*	ماسوى	Allah'tan başka her şey; dünya.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Maşrık	*Arapça*	مشرق	Doğu; güneşin doğduğu yer.
Mâşûk	*Arapça*	معشوق	Sevilen, âşık olunan.
Mâsûn	*Arapça*	مصون	Korunmuş, saklı, dokunulmamış.
Matkûd	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Mefkûd/yitik anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiirsel biçim.
Matruşka	*Rusça*	matryoshka	İç içe geçen oyuncak bebek; katmanlı görüntü (mecaz).
Maûn	*Arapça*	ماعون	Zekât; yardım, ihtiyaç eşyası (Mâûn sûresi).
Maya	*Farsça*	مایه	Öz, esas; mayalanma unsuru.
Mazbû	*Arapça*	مضبوع	Zapt edilmiş, tutulmuş.
Mazhâr	*Arapça*	مظهر	Nail olma, erişme; görünüş yeri.
Mazkûn	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Beyan, kayıt ve sabitlik çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Maznûn	*Arapça*	مظنون	Zanlı, sanık; hakkında şüphe edilen.
Ma'lûm	*Arapça*	معلوم	Bilinen, belli.
Ma'zûr	*Arapça*	معذور	Özrü olan, bağışlanmış.
Mâ-fât	*Arapça*	ما فاتGeçmiş,	elden çıkmış olan.
Meal	*Arapça*	معنى	Anlam, açıklama; çeviri.
Mebtûl	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kesilme/ayrılma çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim; standart lemma kesinleştirilememiştir.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mecâl	*Arapça*	مجال	Güç, takat, imkân.
Meçhûr	*Arapça*	مهجور	Terk edilmiş, bırakılmış.
Medâr	*Arapça*	مدار	Dayanak, sebep; yörünge.
Mefkūd	*Arapça*	مفقود	Kaybolmuş, yitik.
Mefkûde	*Arapça*	مفقودة	Kayıp, yitik (dişil biçim). Şiirde ‘Mefcûde’ biçimiyle geçer.
Mefkûr	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kayıp/yitik ve belâ bağlamında kullanılan şiirsel biçim; standart sözlük anlamı olarak sunulmamıştır.
Meftâ	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Canlılık/ruh taşıma karşıtlığı içinde kullanılan şiirsel biçim.
Meftun	*Arapça*	مفتون	Vurgun, tutkun, büyülenmiş.
Mefût	*Arapça*	مفوت	Kaçırılmış, elden çıkmış.
Meğrûr	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Mağrur/meğrur ses karşıtlığı içinde kullanılan şiirsel biçim; burada bağımsız tarihî lemma iddiası yoktur.
Mehâb	*Arapça*	مهاب	Heybetli, saygı uyandıran.
Mehir	*Arapça*	مهر	Nikâhta kadına verilen mal/para.
Mekdûr	*Arapça*	مقدور	Güç yeten; takat, kudret.
Meksâset	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kesat/durgunluk ve özlem bağlamında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Mektep	*Arapça*	مكتب	Okul.
Melâl	*Arapça*	ملال	Usanç, sıkıntı; hüzün.

M

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Melânet	*Arapça*	ملانة	Bezginlik, usanç; bıkkınlık.
Mele-i âlâ	*Arapça*	ملأ أعلىYüce	melekler topluluğu.
Melhem	*Arapça*	مرهم	Merhem, yara ilacı.
Melûl	*Arapça*	ملول	Üzgün, bezgin, mahzun.
Mel'ûn	*Arapça*	ملعون	Lanetlenmiş, kovulmuş.
Memat	*Arapça*	ممات	Ölüm.
Memûl	*Arapça*	مأمول	Umulan, beklenen.
Menhûl	*Arapça*	منخول	Elenmiş, süzülmüş.
Mensî	*Arapça*	منسي	Unutulmuş.
Mensur	*Arapça*	منثور	Nesir hâlinde yazılmış; dağıtılmış, saçılmış.
Menzil	*Arapça*	منزل	Konak, varılacak yer; aşama.
Menzil-i Tarîk	*Arapça*	منزل طريقYolun	varılacak durağı.
Mercân	*Arapça*	مرجان	Denizde oluşan kırmızı taş; inci gibi söz.
Merci	*Arapça*	مرجع	Başvurulacak yer, kaynak.
Merğûbe	*Arapça*	مرغوبة	Beğenilen, rağbet edilen.
Merhûn	*Arapça*	مرهون	Rehin, bağlı, tutulu.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Merîd	*Arapça*	مريد	İnatçı, azgın; şeytan.
Merkep	*Arapça*	مركب	Binek hayvanı, eşek.
Merzûk	*Arapça*	مرزوق	Rızıklandırılmış, rızkı verilmiş; bahtiyar. Şiirde ‘Mazruk’ biçimiyle geçer.
Mesâbe	*Arapça*	مثابة	Derece, mertebe, konum.
Meşfûk	*Arapça*	مشفوق	Şefkat gösterilen, acınan.
Mesîh	*Arapça*	مسيح	Hz. İsa'nın sıfatı.
Meşîme	*Arapça*	مشيمة	Döl eşi; rahim (mecaz).
Meşk	*Farsça*	مشق	Alıştırma, çalışma; sanat dersi.
Meşkûk	*Arapça*	مشكوك	Şüpheli, kuşkulu.
Meşkûn	*Arapça*	مشكون	
Meşkûr	*Arapça*	مشكور	Şükredilen, beğenilen.
Mesrûk	*Arapça*	مسروق	Çalınmış, elinden alınmış. Şiirde ‘mestruk’ biçimiyle geçer.
Mestâne	*Farsça*	مستانه	Sarhoşça, kendinden geçmiş.
Mestur	*Arapça*	مستور	Örtülü, gizli.
Mes'ûl	*Arapça*	مسؤول	Sorumlu.
Meş'ûm	*Arapça*	مشئوم	Uğursuz, kötü.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Metâ	*Arapça*	متاع	Mal, ticaret eşyası; geçici dünya malı.
Metânet	*Arapça*	متانة	Sağlamlık, dayanıklılık, sebat.
Metrûk	*Arapça*	متروك	Terk edilmiş, bırakılmış.
Mevcūd	*Arapça*	موجود	Var olan, mevcut.
Mevcûde	*Arapça*	موجودة	Var olan, mevcut.
Mevt	*Arapça*	موت	Ölüm.
Meylas	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Meyil/eğilim çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Meysûr	*Arapça*	ميسور	Kolay, mümkün; kolaylaştırılmış. Şiirde ‘Meysu’ biçimiyle geçer.
Meyyit	*Arapça*	ميت	Ölü, ceset.
Mezât	*Arapça*	مزاد	Açık artırma, müzayede.
Mezkûr	*Arapça*	مذكور	Anılan, sözü edilen.
Mızrâb	*Arapça*	مضراب	Saz teli çalma aracı, tezene.
Miad	*Arapça*	ميعاد	Belirlenmiş süre, vade.
Miheng	*Arapça*	محك	Ölçüt, deneme taşı.
Mihenk	*Arapça*	محك	Altın ayarı ölçen taş; ölçüt, deneme aracı.
Mihmân	*Farsça*	میهمان	Konuk, misafir.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mihmândâr	*Farsça*	میهماندار	Konuk ağırlayan, ev sahibi.
Mihnet	*Arapça*	محنة	Sıkıntı, dert, eziyet.
Mihrab	*Arapça*	محراب	Camide kıble yönünü gösteren yer.
Miktâr	*Arapça*	مقدار	Ölçü, nicelik, tutar.
Mîlâd	*Arapça*	میلاد	Doğum; başlangıç.
Minel	*Arapça*	من	'-den' (minel-ezel: ezelden).
Miskal	*Arapça*	مثقال	Bir ağırlık birimi; zerre.
Missal	*Arapça*	مثال	Örnek, benzer.
Mîyak	*Şiirsel biçim*	Standart eşleme doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Dava ve sözde sağlamlık/şaşmazlık bağlamında kullanılan şiirsel biçim.
Mîzân	*Arapça*	میزان	Terazi; ölçü, denge; ahiret terazisi.
Muammâ	*Arapça*	معمى	Bilmece, çözülmesi güç sır.
Muazzib	*Arapça*	معذب	Azap veren, eziyet eden.
Mübrih	*Arapça*	مبرح	Şiddetli acı veren.
Mübrim	*Arapça*	مبرم	Israrlı, kesin; sıkıntı veren.
Mücâzât	*Arapça*	مجازاة	Ceza verme, karşılığını görme.
Mücîr	*Arapça*	مجير	Koruyan, sığınak veren.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mücmel	*Arapça*	مجمل	Kısa, özlü; toplu.
Mücrim	*Arapça*	مجرم	Suçlu, günahkâr.
Müdâfî	*Arapça*	مدافع	Savunan, müdafaa eden.
Müdhil	*Arapça*	مدخل	Sokan, dâhil eden.
Müdhin	*Arapça*	مدهن	İkiyüzlü, yağcı, dalkavuk.
Müdrik	*Arapça*	مدرك	Anlayan, kavrayan.
Müeccel	*Arapça*	مؤجل	Ertelenmiş, sonraya bırakılmış.
Müessir	*Arapça*	مؤثر	Etkili, etkileyen.
Müfîd	*Arapça*	مفيد	Faydalı, yararlı.
Müflîs	*Arapça*	مفلس	İflas etmiş, parasız.
Müfsid	*Arapça*	مفسد	Bozguncu, fesat çıkaran.
Müfteri	*Arapça*	مفتري	İftira atan.
Muğayyir	*Arapça*	مغير	Değiştiren, bozan.
Muhal	*Arapça*	محال	İmkânsız, olmayacak şey.
Muhannet	*Arapça*	مخنث	Korkak, alçak; dönek.
Mühcur	*Arapça*	مهجور	Terk edilmiş, bırakılmış, kullanılmaz olmuş (kelime).

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Muhîb	*Arapça*	محب	Seven, dost.
Muhîl	*Arapça*	محيل	Hileci, aldatıcı.
Mühil	*Arapça*	مهيل	Ürkütücü, korkunç; süre veren.
Muhkem	*Arapça*	محكم	Sağlam, sağlamlaştırılmış.
Muhlîs	*Arapça*	مخلص	Samimi, içten; halis.
Mühmel	*Arapça*	مهمل	İhmal edilmiş, savsaklanmış.
Muhriket	*Arapça*	محرقة	Yakıcı, yangın; büyük felaket.
Muhsin	*Arapça*	محسن	İyilik eden, ihsan sahibi.
Muhteber	*Arapça*	معتبر	İtibarlı, saygın, geçerli.
Mühtezün	*Arapça*	محتزن	Hüzünlenmiş, kederli.
Muiz	*Arapça*	المعز	Yücelten, izzet veren (Allah).
Müjdedâr	*Farsça*	مژدهدار	Müjde veren/bekleyen.
Mukabele	*Arapça*	مقابلة	Karşılıklı Kur'an okuma.
Mükafat	*Arapça*	مكافأة	Ödül, karşılık.
Mükrîm	*Arapça*	مكرم	İkram eden, ağırlayan.
Muksin	*Arapça*	مقسن	

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mülâyim	*Arapça*	ملائم	Yumuşak, uygun, hoş.
Mülevvit	*Arapça*	ملوث	Kirleten, bulaştıran.
Mülgâ	*Arapça*	ملغى	Kaldırılmış, geçersiz.
Mülhem	*Arapça*	ملهم	İlham alan/veren.
Mülhid	*Arapça*	ملحد	Dinsiz, inkârcı.
Mümbit	*Arapça*	منبت	Verimli, bereketli (toprak).
Münâcât	*Arapça*	مناجاة	Allah'a yakarış, dua, niyaz.
Münhâl	*Arapça*	منحل	Boş, açık (makam); çözülmüş.
Münhasır	*Arapça*	منحصر	Sınırlı, yalnızca birine ait.
Münker	*Arapça*	منكر	Kötü, yasak; sorgu meleklerinden biri.
Münkir	*Arapça*	منكر	İnkâr eden, kabul etmeyen.
Münnu	*Arapça*	من	Nimet; başa kakma.
Münsî	*Arapça*	منسي	Unutturan.
Münsib	*Arapça*	مناسب	Uygun, yerinde.
Münzevî	*Arapça*	منزوي	İnzivaya çekilmiş, yalnız.
Müptela	*Arapça*	مبتلا	Tutulmuş, düşkün, bağımlı.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Müptezel	*Arapça*	مبتذل	Değeri düşmüş, bayağı, sıradan.
Murâd	*Arapça*	مراد	İstek, dilek, amaç.
Mürai	*Arapça*	مرائي	İkiyüzlü, gösterişçi.
Murakıp	*Arapça*	مراقب	Gözeten, denetleyen.
Müreddit	*Arapça*	مردد	Tereddüt eden, kararsız.
Mürîd	*Arapça*	مريد	Bir şeyhe bağlanan derviş.
Müseddit	*Arapça*	مسدد	Doğrultan; borç ödeyen.
Müşfâr	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Şefkat/merhamet çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Müşfik	*Arapça*	مشفق	Şefkatli, acıyan.
Müşkil	*Arapça*	مشكل	Güç, çetin, zor.
Müşkildan	*Farsça*	مشکلدان	Zorluk bilen, çile çeken.
Müştâk	*Arapça*	مشتاق	Özleyen, arzulayan; can atan. Şiirde ‘Müşta’ biçimiyle geçer.
Müstakim	*Arapça*	مستقيم	Doğru, dosdoğru yolda.
Müştehî	*Arapça*	مشتهي	İştahla isteyen, arzulayan.
Müste'cir	*Arapça*	مستأجر	Kiracı.
Mütehassir	*Arapça*	متحسر	Hasret çeken, özleyen.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mutemet	*Arapça*	معتمد	Güvenilir; para işlerine bakan.
Müthîr	*Arapça*	مثير	Kışkırtan, coşturan.
Mutmain	*Arapça*	مطمئن	İçi rahat, gönlü huzura ermiş, emin.
Müttehî	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Sakınılması/yasaklanması gereken şey çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Muvaffak	*Arapça*	موفق	Başarılı olan.
Müz	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Haber/elçi çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim; bağımsız standart lemma doğrulanmamıştır.
Muzârî	*Arapça*	مضارع	Şimdiki/geniş zaman (dilbilgisi); benzer.
Müzekkir	*Arapça*	مذكر	Hatırlatan, öğüt veren, andıran.
Müzlim	*Arapça*	مظلم	Karanlık, kapkara.
Mü'în	*Arapça*	معين	Yardımcı.
Mu'lim	*Arapça*	مؤلم	Acı veren, elem verici.
Mü'min	*Arapça*	مؤمن	İnanan, iman eden.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nâat	*Arapça*	نعت	Hz. Peygamber'i öven şiir.
Nâbûde	*Farsça*	نابوده	Yok olmuş, hiçe dönmüş.
Nâbül	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Ulaşılmazlık/erişilmezlik çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Nâçâr	*Farsça*	ناچار	Çaresiz, mecbur.

N

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Nâçiz	*Farsça*	ناچيز	Değersiz, önemsiz.
Nâdan	*Farsça*	نادان	Cahil, kaba, bilgisiz.
Nadas	*Türkçe*	nadas	Toprağı dinlendirme; boş bırakma.
Nâfi	*Arapça*	نافع	Faydalı, yararlı.
Nâfih	*Arapça*	نافخ	Üfleyen (sûra üfleyen melek).
Nâfile	*Arapça*	نافلة	Boşuna, faydasız; farz olmayan ibadet.
Nâfizî	*Arapça*	نافذي	Nüfuz sahibi (mahlas).
Nâhak	*Farsça*	ناحق	Haksız, yersiz.
Nâhen	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kerhen karşıtlığı içinde gönülsüzlük çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Nâil	*Arapça*	نائل	Erişen, kavuşan.
Nâile	*Arapça*	نائلة	Erişen, nail olan (kadın).
Nakil	*Arapça*	نقل	Aktarma, taşıma.
Nakş	*Arapça*	نقش	İşleme, resim; iz.
Nâkûr	*Arapça*	ناقور	Sûr; kıyamet borusu.
Nâlân	*Farsça*	نالان	İnleyen, ağlayan.
Namdar	*Farsça*	نامدار	Ünlü, adı yürümüş.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nâmert	*Farsça*	نامرد	Mert olmayan, kalleş.
Nâmûş	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Hâmûş/nâmûs ses alanıyla kurulan; sessizlik/dilsizlik çağrışımlı şiirsel türetim.
Nâmütenâhî	*Arapça*	نامتناهي	Sonsuz, sınırsız.
Nân	*Farsça*	نان	Ekmek.
Nasfet	*Arapça*	نصفة	Adalet, insaf, hakkaniyet.
Nâsır	*Arapça*	ناصر	Yardımcı, yardım eden.
Nasîbdâr	*Farsça*	نصيبدار	Nasibi olan, payı olan.
Nâsih	*Arapça*	ناصح	Öğüt veren, nasihatçi.
Nasîhat	*Arapça*	نصيحة	Öğüt, uyarı.
Nasîr	*Arapça*	نصير	Yardımcı.
Nazar	*Arapça*	نظر	Bakış, göz atma; kem göz.
Nazarî	*Arapça*	نظري	Kurama dayalı, düşünsel.
Nâzenîn	*Farsça*	نازنين	Nazlı, narin, ince.
Nazım	*Arapça*	نظم	Vezinli söz, manzume.
Nazîfî	*Arapça*	نظيفي	Temizlikle anılan (mahlas).
Nâzil	*Arapça*	نازل	İnen (vahiy inmesi).

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nâ-gâh	*Farsça*	ناگاه	Ansızın, birdenbire.
Nâ-râm	*Farsça*	نارام	Boyun eğmeyen, teslim olmayan.
Nâ-şâkir	*Farsça + Arapça*	نا + شاكر	Şükretmeyen, nankör. Şiirde ‘Nâ-şikar’ biçimiyle geçer.
Nâ-sûd	*Farsça*	ناسود	Kârsız, yararsız.
Nâ-şüd	*Farsça*	ناشد	Olmayan, gerçekleşmeyen.
Nâ-zib	*Farsça*	نازيب	Yakışıksız, çirkin.
Nebât	*Arapça*	نبات	Bitki.
Necâbet	*Arapça*	نجابة	Soyluluk, asalet, temiz huyluluk.
Necâset	*Arapça*	نجاسة	Pislik, murdarlık.
Necat	*Arapça*	نجاة	Kurtuluş.
Necîs	*Arapça*	نجيس	Pis, murdar.
Nedîf	*Arapça*	نديف	Atılmış/kabartılmış pamuk; şiirde temizlenmiş, arındırılmış çağrışımıyla kullanılır.
Nefahî	*Arapça*	نفخي	Üfleyerek, soluyarak.
Nefras	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Nefret/kaçış/uzaklaşma çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Nehiy	*Arapça*	نهي	Yasaklama, men etme.
Nekes	*Farsça*	ناكس	Cimri, eli sıkı; alçak.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nekîr	*Arapça*	نكير	Kabir sorgu meleklerinden biri.
Nesîr	*Arapça*	نثير	Saçılmış, dağılmış.
Neşter	*Farsça*	نشتر	Küçük cerrah bıçağı.
Neşûr	*Arapça*	نشور	Yeniden dirilme, haşir.
Neşve	*Arapça*	نشوة	Coşku, keyif, sevinç.
Neva	*Farsça*	نوا	Ses, ezgi; bir makam.
Nevha	*Arapça*	نوحة	Ölüye sesli ağlama; ağıt, yas feryadı. Şiirde ‘nevhî’ biçimiyle geçer.
Nidâ	*Arapça*	نداء	Seslenme, çağrı, haykırış.
Nifak	*Arapça*	نفاق	İkiyüzlülük, ara bozuculuk.
Nifyan	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Nefy/inkâr anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiirsel biçim.
Nihân	*Farsça*	نهان	Gizli, saklı.
Nihâyet	*Arapça*	نهاية	Son, bitiş.
Nikâb	*Arapça*	نقاب	Yüz örtüsü, peçe.
Nîkbet	*Arapça*	نكبة	Felaket, talihsizlik, bela.
Nikbin	*Farsça*	نیکبین	İyimser.
Nîran	*Arapça*	نيران	Ateşler, cehennem ateşi.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nisâb	*Arapça*	نصاب	Zekât için gereken asgari miktar.
Nîşân	*Farsça*	نشان	İşaret, hedef; nişan.
Nisyân	*Arapça*	نسيان	Unutma, unutkanlık.
Niyâz	*Farsça*	نیاز	Yalvarma, dua, dilek.
Nizam	*Arapça*	نظام	Düzen, tertip.
Nüktedan	*Farsça*	نکتهدان	İnce anlamları bilen, zeki.
Nümâyiş	*Farsça*	نمایش	Gösteri, gösteriş.
Nurbin	*Farsça*	نوربین	Nuru gören, aydınlık gözlü.
Nûrdâr	*Farsça*	نوردار	Nurlu, aydınlık.
Nüsha	*Arapça*	نسخة	Kopya, suret.
Nusret	*Arapça*	نصرة	Yardım, zafer.
Nutfe	*Arapça*	نطفة	Döl suyu; yaratılışın ilk maddesi.
Nüzul	*Arapça*	نزول Dil Köken	İnme (vahyin inmesi). Anlam

Ö

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ölçüt	*Türkçe*	ölçüt Dil Köken	Değerlendirme aracı, kıstas. Anlam

O

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Otacı	*Türkçe*	otacı	Halk hekimi, ot ile tedavi eden.
Otağ	*Türkçe*	otağ	Büyük çadır, hükümdar çadırı.

O

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ozan	*Türkçe*	ozan	Şiiri saz eşliğinde söyleyen halk şairi; şair.

P

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Pâhâ	*Farsça*	بها	Değer, kıymet, fiyat.
Pahâl	*Farsça*	بها	Pahalı, değerli.
Pâye	*Farsça*	پایه	Rütbe, derece, mertebe.
Pâyidâr	*Farsça*	پایدار	Kalıcı, sürekli, sağlam.
Pelesenk	*Arapça*	بلسان	Hoş kokulu bir reçine; sürekli dilde dolaşan (mecaz).
Penah	*Farsça*	پناه	Sığınak, barınak.
Perperîşân	*Farsça*	پرپریشان	Darmadağın, çok perişan.
Pervâne	*Farsça*	پروانه	Ateşe koşan kelebek; âşık.
Pervâsız	*Farsça*	بیپروا	Korkusuz, çekinmesiz, sakınmasız.
Pervâz	*Farsça*	پرواز	Uçma, uçuş.
Peydâ	*Farsça*	پیدا	Beliren, ortaya çıkan.
Peyman	*Farsça*	پیمان	Söz, ant, sözleşme.
Peymâne	*Farsça*	پیمانه	Büyük kadeh.
Pir	*Farsça*	پیر	Tarikat kurucusu/büyüğü; yaşlı bilge.
Pürgeşte	*Farsça*	پرگشته	Çok dolaşmış, yorgun.

P

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Pürzâr	*Farsça*	پرزار Dil Köken	Çok inleyen, dertli. Anlam
Pür gam	*Farsça*	پرغم	Kederle dolu.
Pür-gîrân	*Farsça*	پرگیران	Çok ağır, sıkıntılı.
Pür-i pâk	*Farsça*	پر پاکTertemiz,	arınmış.
Pür-râm	*Farsça*	پررام	Tümüyle teslim olmuş, boyun eğmiş.
Pusat	*Türkçe*	pusat	Silah, savaş aracı.
Pûşîde	*Farsça*	پوشیده	Örtülü, gizli.

R

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Rafik	*Arapça*	رفيق	Yoldaş, arkadaş.
Rahle	*Arapça*	رحلة	Üzerinde kitap okunan alçak masa.
Rahm	*Arapça*	رحم	Ana rahmi; merhamet.
Rahm-i Rahmânî	*Arapça*	رحم رحمانيAllah'ın	rahmeti, şefkati.
Râiha	*Arapça*	رائحة	Koku.
Ramdar	*Farsça*	رامدار	Boyun eğen, teslim olan.
Rast	*Farsça*	راست	Doğru; klasik müzik makamı.
Redde	*Arapça*	ردة	Geri çevrilme, ret.
Refîk	*Arapça*	رفيق	Arkadaş, yoldaş, dost.

R

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Refîk-i ervâh	*Arapça*	Ruhların رفيق الأرواح	yoldaşı.
Rehîn	*Arapça*	رهين	Rehin, tutulu, bağlı.
Rehine	*Arapça*	رهينة	Rehin, tutulu; güvence.
Rencîş	*Farsça*	رنجش	İncinme, gücenme, keder.
Resûl-i Ekrem	*Arapça*	En رسول أكرم	cömert elçi (Hz. Muhammed).
Rıdvan	*Arapça*	رضوان	Cennet bekçisi melek.
Riba	*Arapça*	ربا	Faiz.
Rida	*Arapça*	رداء	Örtü, aba; makam simgesi.
Risalet	*Arapça*	رسالة	Peygamberlik, elçilik.
Riyâkâr	*Farsça*	رياكار	İkiyüzlü, gösteriş yapan.
Riyaset	*Arapça*	رياسة	Başkanlık, reislik, önderlik.
Riyazi	*Arapça*	رياضي	Matematiğe ait.
Rücu	*Arapça*	رجوع	Geri dönme, dönüş.
Rûh-rûba	*Farsça*	روحربا	Ruh alan, can çeken.
Rükün	*Arapça*	ركن	Temel, esas; direk.
Rüşen	*Farsça*	روشن	Aydınlık, parlak.

R

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Rüsvâ	*Farsça*	رسوا	Rezil, itibarsız.
Rüveyda	*Arapça*	رويدا	Ağır ağır, yavaşça.
Rûzegî	*Farsça*	روزگی	Günlük hâl; yaşam.
Rûznâme	*Farsça*	روزنامه	Günlük; takvim, gündem.
Rü'ya	*Arapça*	رؤيا Dil Köken	Düş, rüya. Anlam

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sabâ	*Arapça*	صبا	Hafif doğu rüzgârı.
Sâbir	*Arapça*	صابر	Sabreden, dayanan.
Sadır	*Arapça*	صدر	Göğüs; baş, ön.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâdmân	*Farsça*	شادمان	Sevinçli, mutlu.
Şâd-hîr	*Farsça*	شادخير	Sevinç veren, mutlu eden.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Safer	*Arapça*	صفر	Hicri ayın adı.
Saffet	*Arapça*	صفوة	Saflık, temizlik, arınmışlık.
Safîr	*Arapça*	صفير	Mavi değerli taş.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şaheser	*Farsça*	شاهاثر	Başyapıt, çok değerli eser.
Şâhid	*Arapça*	شاهد	Tanık, gören ve bilen.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sahîh	*Arapça*	صحيح	Doğru, gerçek, sağlam.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâhir	*Arapça*	ساحر	Büyücü, sihirbaz.
Sahûr	*Arapça*	سحور	Oruç için gece yenen yemek.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâibe	*Arapça*	شائبة	Kusur, leke, şüphe.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâika	*Arapça*	صاعقة	Yıldırım; ansızın gelen felaket.
Sâil	*Arapça*	سائل	Soran; dilenen.
Sâkî	*Arapça*	ساقي	Su/içki sunan.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâkî	*Arapça*	شقي	Haydut, eşkıya; bedbaht.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sakîl	*Arapça*	ثقيل	Ağır; sevimsiz, çirkin.
Salât	*Arapça*	صلاة	Namaz; dua.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâmil	*Arapça*	شامل	Kapsayan, içine alan.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâmirî	*Arapça*	سامري	İsrailoğullarını buzağıya taptıran kişi.
Sâmit	*Arapça*	صامت	Susan, sessiz.
Sanduka	*Arapça*	صندوقة	Küçük sandık; mezar sandukası.
Sangı	*Türkçe (ağız)*	Türkçe ağız biçimi	Sersemlemiş, şaşkınlaşmış; dalgın.
Sâre	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Sinaya işleyen sevgi/saflık çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Sarîh	*Arapça*	صريح	Açık, kesin, belli.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Satır	*Arapça*	سطر	Yazı dizisi, satır.
Satvet	*Arapça*	صولة	Güç, ezici kuvvet, heybet.
Savm	*Arapça*	صوم	Oruç.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâyân	*Farsça*	شایان	Yaraşır, lâyık, uygun.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâye	*Farsça*	سایه	Gölge; koruma, himaye.
Sayha	*Arapça*	صیحة	Çığlık, haykırış, feryat.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâyi	*Arapça*	شائع	Yayılmış, herkesçe bilinen.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sayrı	*Türkçe*	sayrı	Hasta, hastalıklı.
Sebast	*Yunanca*	Σεβαστή	Saygıdeğer (Sivas'ın eski adı).

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şebtân	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gece/karanlık çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Şecaat	*Arapça*	شجاعة	Yiğitlik, cesaret.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Secdegâh	*Farsça*	سجدهگاه	Secde edilen yer.
Secere	*Arapça*	شجرة	Soy ağacı, nesep.
Sefîh	*Arapça*	سفیه	Akılsız, beyinsiz; savurgan.
Sefîr	*Arapça*	سفیر	Elçi.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şehîd	*Arapça*	شهید	Allah yolunda ölen; tanık.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şehriyâr	*Farsça*	شهریار	Hükümdar, padişah; şair Şehriyar.
Şekavet	*Arapça*	شقاوة	Haydutluk, eşkıyalık.
Şekîn	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Şek/şüphe anlam alanı çevresinde kullanılan şiirsel biçim.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sekînet	*Arapça*	سكينة	Gönül huzuru, iç dinginlik.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şekva	*Arapça*	شكوى	Şikâyet, yakınma.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Selâ	*Arapça*	صلاة	Ölüm haberi için okunan salâ.
Selef	*Arapça*	سلف	Öncel, önce gelen.
Senfoni	*Fransızca*	symphonie	Çok bölümlü büyük orkestra eseri.
Serâf	*Arapça*	إسراف	Aşırılık, savurganlık.
Serden	*Farsça + Türkçe*	سر (ser) + Türkçe -den	Baştan/candan; ‘serden geçmek’ deyimindeki kullanım.
Sergerdân	*Farsça*	سرگردان	Şaşkın, başıboş, avare.
Sergeşte	*Farsça*	سرگشته	Başı dönmüş, şaşkın.
Sergüzeşt	*Farsça*	سرگذشت	Başından geçenler, macera.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şerha	*Arapça*	شرحة	Yarık, kesik, dilim.
Şerîr	*Arapça*	شرير	Kötü, kötülük yapan.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Serkeş	*Farsça*	سرکش	Başkaldıran, dik başlı.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Serkeşte	*Farsça*	سرگشته	Başı dönmüş, şaşkın, avare.
Serşeş	*Farsça*	سرکش	Başkaldıran, dik başlı.
Ser-hod	*Farsça*	سرخود	Başına buyruk, kendi bildiğince; keyfî. Şiirde ‘serhûde’ biçimiyle geçer.
Ser-mest	*Farsça*	سرمست	Kendinden geçmiş, sarhoş.
Settar	*Arapça*	ستار	Ayıpları örten (Allah).

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şevket-gâh	*Farsça*	شوکتگاه	Görkem yeri; ihtişam mekânı.
Şevkrûba	*Farsça*	شوقربا	Şevk veren, coşku katan.
Şevval	*Arapça*	شوال	Ramazan sonrası hicri ay.
Şeydâ	*Farsça*	شیدا	Tutkun, çılgın âşık; divane.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Seyyâh	*Arapça*	سیاح	Gezgin, çok gezen.
Seyyit	*Arapça*	سید	Efendi; peygamber soyundan.
Sezâ	*Farsça*	سزا	Layık, uygun; ceza.
Sılâ	*Arapça*	صلة	Kavuşma; memlekete dönüş.
Sırat	*Arapça*	صراط	Yol; ahirette geçilecek köprü.
Sırçalı	*Türkçe*	sırçalı	Camlı, cam kaplı.
Sıyâm	*Arapça*	صیام	Oruç.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sıyga	*Arapça*	صيغة	Kalıp, biçim, form.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şiâr	*Arapça*	شعار	Belirti, simge; ilke.
Şifâhî	*Arapça*	شفاهي	Sözlü, ağızdan.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Siftah	*Arapça kökenli*	استفتاح (istiftâh)	Günün ilk satışı; ilk kazanç, başlangıç.
Sinsi	*Türkçe*	Türkçe sin-/siŋ- köküyle ilişkilidir	Gizlice kötülük eden; içten pazarlıklı. Şiirde ‘sînsî’ biçimindedir.
Sipahi	*Farsça*	سپاهی	Atlı asker.
Sipas	*Farsça*	سپاس	Şükür, teşekkür.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şiraze	*Farsça*	شیرازه	Kitap dikişi; düzen, esas.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sirkat	*Arapça*	سرقة	Hırsızlık, çalma.
Siyâm	*Arapça*	صيام	Oruç.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şûâ	*Arapça*	شعاع	Işın, ışık huzmesi.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Suâl	*Arapça*	سؤال	Soru.
Sübût	*Arapça*	ثبوت	Sabit olma, gerçekleşme, kanıtlanma.
Südur	*Arapça*	صدور	Ortaya çıkma, meydana gelme.
Sufle	*İtalyanca*	suggerire	Fısıltıyla söyleme, gizli telkin.
Sûg-ı Sengîn	*Farsça*	Ağırسوگ سنگین	yas, büyük matem.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şüheda	*Arapça*	شهداء Dil Köken	Şehitler. Anlam

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sühtegi	*Farsça*	سوختگی	Yanmışlık, yanma hâli.
Suhulet	*Arapça*	سهولة	Kolaylık, rahatlık.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şuhut	*Arapça*	شهود	Tanıklar; görme.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sükûnet	*Arapça*	سكونة	Sessizlik, durgunluk, huzur.
Sukût	*Arapça*	سقوط	Düşme, alçalma.
Sükût	*Arapça*	سكوت	Susma, sessizlik.
Sülb	*Arapça*	صلب	Bel, soy; sertlik.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şule	*Arapça*	شعلة	Alev, ışık.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sultan-ı Şuhûr	*Arapça*	سلطان الشهورAyların	sultanı (Ramazan).
Sure	*Arapça*	سورة	Kur'an bölümü.
Suret	*Arapça*	صورة	Biçim, görünüş; resim.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şûrî	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Şûrâ/karışıklık ses alanı içinde kullanılan şiirsel biçim.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Surûr	*Arapça*	سرور	Sevinç, neşe.
Süveydâ	*Arapça*	سويداء	Kalbin ortasındaki siyah nokta; gönlün derini.
Sûzan	*Farsça*	سوزان	Yakıcı, yanan.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tâat	*Arapça*	طاعة	İbadet, boyun eğme.
Tâbî	*Arapça*	تابع	Uyan, bağlı olan, izleyen.
Tâbîh	*Arapça*	طبيخ	Pişmiş yemek, aş.
Tâbût	*Arapça*	تابوت	Ölü sandığı.
Tahfif	*Arapça*	تخفيف	Hafifletme; küçümseme.
Tahlîs	*Arapça*	تخليص	Kurtarma, kurtuluş.
Tahrîş	*Arapça*	تحريش	Tahriş etme, kışkırtma.
Tahruk	*Şiirsel / Arapça ile ilişkili biçim*	Teharrük تحرّك / tahrîk تحريق ile karıştırılmamalı; şiirsel biçim.	Yakma/hareket çağrışımları arasında kalan şiirsel biçim; standart Arapça lemma kesinleştirilememiştir.
Tâkat	*Arapça*	طاقة	Güç, dayanma gücü.
Takbih	*Arapça*	تقبيح	Ayıplama, çirkin bulma.
Takdîr	*Arapça*	تقدير	Değer verme; alın yazısı, kader.
Takıyye	*Arapça*	تقية	İnancı gizleme, sakınma.
Takrîb	*Arapça*	تقريب	Yaklaştırma.
Takrîm	*Arapça*	تقريم	Yakınlaştırma, üstün tutma.
Takrip	*Arapça*	تقريب	Yaklaştırma; aşağı yukarı.
Taksim	*Arapça*	تقسيم	Bölme, pay etme; müzikte doğaçlama.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Taksîr	*Arapça*	تقصير	Kusur, eksiklik; ihmal.
Takyit	*Arapça*	تقييد	Sınırlama, bağlama.
Talan	*Farsça*	تالان	Yağma, çapul.
Talib	*Arapça*	طالب	İsteyen, arayan; öğrenci.
Talkın	*Arapça*	تلقين	Ölüye/kişiye telkinde bulunma.
Taltîf	*Arapça*	تلطيف	Ödüllendirme, gönül alma.
Tamah	*Arapça*	طمع	Aşırı istek, açgözlülük.
Tarif	*Arapça*	تعريف	Tanımlama, anlatma.
Tarik	*Arapça*	طريق	Yol; tarikat yolu.
Târumâr	*Farsça*	تارومار	Darmadağın, perişan.
Tasdîk	*Arapça*	تصديق	Doğrulama, onaylama.
Tasgir	*Arapça*	تصغير	Küçültme.
Tashih	*Arapça*	تصحيح	Düzeltme, yanlışı giderme.
Tasnif	*Arapça*	تصنيف	Sınıflama, düzenleme; eser.
Tazim	*Arapça*	تعظيم	Saygı gösterme, ululama.
Tâzîr	*Arapça*	تعزير	Belli olmayan ceza; azarlama.

T

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Tazrîm	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Ateşleme/tutuşturma çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Tebbet	*Arapça*	تبت	'Kurusun' (Tebbet/Mesed sûresi).
Teblîğ	*Arapça*	تبليغ	Bildirme, ulaştırma; dinî davet.
Tebrîm	*Şiirsel / Arapça ile ilişkili biçim*	تبريم; şiirdeki anlamı bağımsız sözlük karşılığı olarak doğrulanmadı.	Tekrîm/Takrîm ses alanı içinde kullanılan şiirsel biçim; anlamı dize bağlamıyla sınırlıdır.
Tecellî	*Arapça*	تجلّي	Görünme, belirme; tasavvufta ilâhî hakikatin zuhuru. Şiirde ‘tecale’ biçimiyle geçer.
Tedbîr	*Arapça*	تدبير	Önlem, çare, hazırlık.
Tediye	*Arapça*	تأدية	Ödeme, borcunu verme.
Tefe	*Arapça*	تفه	Değersiz, önemsiz.
Tefrik	*Arapça*	تفريق	Ayırma, ayrım gözetme.
Tehîş	*Şiirsel biçim*	Standart eşleme doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	İfşa/açığa çıkarma bağlamında kullanılan şiirsel biçim; standart Arapça eşleme doğrulanmamıştır.
Tekdîr	*Arapça*	تكدير	Azarlama, paylama.
Teklîf	*Arapça*	تكليف	Yükümlülük, görev; öneri.
Tekrîm	*Arapça*	تكريم	Saygı gösterme, ağırlama.
Tekrir	*Arapça*	تكرير	Tekrarlama, yineleme.
Telâf	*Arapça*	تلاف	Telafi, giderme.
Telef	*Arapça*	تلف	Yok olma, ziyan olma, mahvolma.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tellâl	*Arapça*	دلال	Çağırıcı, duyurucu; komisyoncu.
Telve	*Türkçe (kökeni tartışmalı)*	Kesin etimoloji tartışmalıdır; Farsça دلو ile ilişki önerilmiştir	Kahve piştikten sonra fincanın dibinde kalan tortu.
Temaşa	*Farsça*	تماشا	Seyretme, bakıp izleme.
Tembih	*Arapça*	تنبيه	Uyarı, hatırlatma.
Temhîr	*Arapça*	تمهير	Mühürleme, damgalama.
Temrin	*Arapça*	تمرين	Alıştırma, çalışma.
Temyîz	*Arapça*	تمييز	Ayırt etme, seçme; üst mahkeme.
Tenezzül	*Arapça*	تنزل	Alçak gönüllülük gösterme; alçalma.
Tenzîr	*Arapça*	تنذير	Uyarma, korkutma.
Terfîh	*Arapça*	ترفيه	Rahatlatma, refaha kavuşturma.
Tertîb	*Arapça*	ترتيب	Düzen, sıralama; düzenleme.
Teşkil	*Arapça*	تشكيل	Şekil verme, oluşturma; meydana getirme. Şiirde ‘Teskil’ biçimiyle geçer.
Teskin	*Arapça*	تسكين	Yatıştırma, sakinleştirme.
Teşrih	*Arapça*	تشريح	Açıklama; beden inceleme.
Teşyî	*Arapça*	تشييع	Uğurlama, cenaze/yolcu geçirme.
Tevafuk	*Arapça*	توافق	Uygunluk, rastlaşma.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tevbîh	*Arapça*	توبيخ	Azarlama, paylama.
Tevdi	*Arapça*	توديع	Emanet etme, bırakma.
Tevdil	*Arapça*	تبديل	Değiştirme, dönüştürme.
Tevekkül	*Arapça*	توكل	İşi Allah'a bırakma, güvenme.
Tevfîk	*Arapça*	توفيق	Başarı; Allah'ın yardımıyla doğruya ulaşma.
Tevhîd	*Arapça*	توحيد	Allah'ın birliğine inanma.
Tevil	*Arapça*	تأويل	Yorumlama, açıklama.
Tevki	*Arapça*	توقيع	İmza; ferman.
Tevkil	*Arapça*	توكيل	Vekil tayin etme.
Tevlîd	*Arapça*	توليد	Doğurma, meydana getirme, üretme.
Tevsi	*Arapça*	توسيع	Genişletme.
Tev'kîf	*Arapça*	توقيف	Tutuklama, alıkoyma.
Tezellül	*Arapça*	تذلل	Alçalma, kendini küçültme.
Tezkîr	*Arapça*	تذكير	Hatırlatma, andırma.
Tezyîf	*Arapça*	تزييف	Küçümseme, alay etme, değersizleştirme.
Te'dîp	*Arapça*	تأديب	Terbiye etme, cezalandırma.

T

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Tikap	*Şiirsel türetim*	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Usta-çırak bağlamında ‘takip eden/öğrenci’ işlevinde kullanılan şiirsel türetim.
Tohma	*Özel ad / yer adı*	Tohma (Malatya-Darende çevresindeki akarsu ve havza adı)	Tohma adı; şiirde yer/kültür göndermesi olarak kullanılır. Eski KÂMUS’taki ‘soy, nesil, kök’ karşılığı doğrulanmamıştır.
Tövbekâr	*Farsça*	توبهکار	Tövbe eden, pişman olan.
Tuğyân	*Arapça*	طغيان	Azgınlık, taşkınlık, haddi aşma.
Turâb	*Arapça*	تراب Dil Köken	Toprak. Anlam

U

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Udhuk	*Arapça ile ilişkili şiirsel yazım*	إِضْحَك (iḍḥak, “gül!”) ile ilişkilendirilebilir	Şiirde gülme/gülüş anlam alanında kullanılan biçim; standart yazımıyla eşleme ihtiyatla yapılmıştır.
Uğrû	*Türkçe*	uğru	Hırsız.
Uhde	*Arapça*	عهدة	Sorumluluk, yükümlülük; üstlenme.
Ukba	*Arapça*	عقبى	Ahiret, öbür dünya.
Ukde	*Arapça*	عقدة	Düğüm; içte kalan istek, sıkıntı.
Ulak	*Türkçe*	ulak	Haberci, postacı.

Ü

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Üleş	*Türkçe*	üleş	Pay, bölüşülen; leş.
Ülfet	*Arapça*	ألفة	Alışkanlık, dostluk, kaynaşma.

U

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Ulûfe	*Arapça*	علوفة	Yeniçerilere verilen maaş.
Ulviyyet	*Arapça*	علوية	Yücelik, yükseklik.

Ü

Kelime	*Dil*	*Köken / özgün biçim*	*Anlam*
Ümame	*Arapça*	أمامة	Bir kadın adı; Hz. Peygamber'in torunu.

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Umâr	*Türkçe*	umar	Çare, umut, derman.
Ummân	*Arapça*	عمان	Büyük deniz, okyanus.

Ü

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ümmet	*Arapça*	أمة	Bir peygambere inananlar topluluğu.
Ümmîd	*Farsça*	امید	Umut, ümit.

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Umûd	*Farsça*	امید	Umut, beklenti.
Urbâ	*Türkçe*	urba	Giysi, elbise.

Ü

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Üryân	*Arapça*	عریان Dil Köken	Çıplak, örtüsüz. Anlam

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Uşşak	*Arapça*	عشاق	Âşıklar; bir müzik makamı.
Uzlet	*Arapça*	عزلة	Yalnızlığa çekilme, inziva.
Uzluk	*Türkçe*	uzluk Dil Köken	Ustalık, hüner, incelik. Anlam

V

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Vââz	*Arapça*	وعظ	Öğüt, dinî konuşma.
Vâde	*Arapça*	وعده	Süre; verilen söz.
Vahdet	*Arapça*	وحدة	Birlik, teklik.
Vahdet-i Vücûd	*Arapça*	وحدة الوجود	Varlığın birliği öğretisi; tasavvufta gerçek varlığın Allah'a ait olduğunu ifade eden anlayış.
Vahşet	*Arapça*	وحشة	Yabanîlik, ürkütücülük; ıssızlık.
Vâkıf	*Arapça*	واقف	Bilen, haberdar olan; vakfeden.

V

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Vâkî	*Arapça*	واقع	Olan, gerçekleşen, vuku bulan.
Varis	*Arapça*	وارث	Mirasçı.
Vasıf	*Arapça*	وصف	Nitelik, özellik; niteleme.
Vâsıl	*Arapça*	واصل	Ulaşan, kavuşan, erişen.
Vâsî	*Arapça*	واسع	Geniş; vasi, koruyucu.
Vasiyyet	*Arapça*	وصية	Ölmeden önce yapılan tembih ve bırakılan söz.
Vaveyla	*Arapça*	وا ويلاÇığlık,	feryat.
Vâ'iz	*Arapça*	واعظ	Öğüt veren, vaaz eden.
Vebâl	*Arapça*	وبال	Günah, sorumluluk, ağır yük.
Vecîbe	*Arapça*	وجيبة	Yapılması gereken görev, borç.
Vecid	*Arapça*	وجد	Coşku, kendinden geçme.
Vedâ	*Arapça*	وداع	Ayrılık, veda.
Vefâdâr	*Farsça*	وفادار	Vefalı, sadık.
Vefâkâr	*Farsça*	وفاكار	Vefalı, sözünde duran.
Vehîm	*Arapça*	وهيم	Kuruntulu, vehimli.
Vekil	*Arapça*	وكيل	Birinin yerine iş gören; Allah'ın adı.

V

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Verâ	*Arapça*	ورع	Takva, günahtan sakınma.
Vesvese	*Arapça*	وسوسة	Kuruntu, kötü düşünce, şüphe.
Vicahi	*Arapça*	وجاهي	Yüz yüze, doğrudan.
Vikaye	*Arapça*	وقاية	Koruma, sakınma.
Vîrân	*Farsça*	ویران	Yıkık, harap.
Vird	*Arapça*	ورد	Sürekli okunan dua, zikir.
Visâl	*Arapça*	وصال	Kavuşma, birleşme.
Vükela	*Arapça*	وكلاء Dil Köken	Vekiller; bakanlar. Anlam
Vuslât	*Arapça*	وصلت	Kavuşma, sevgiliye erişme.

Y

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Yahşi	*Türkçe*	yahşi	İyi, güzel, hoş.
Yakîn	*Arapça*	يقين	Kesin bilgi, şüphesiz inanç.
Yazgı	*Türkçe*	yazgı	Kader, alın yazısı.
Yeis	*Arapça*	يأس	Ümitsizlik, karamsarlık.
Yeksân	*Farsça*	یکسان	Bir, eşit; yerle bir.
Yelîd	*Arapça*	وليد	Doğan, doğmuş olan.
Yergi	*Türkçe*	yergi	Yerme, hicvetme; taşlama.

Y

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Yezdân	*Farsça*	يزدان	Tanrı, Allah.
Yörünge	*Türkçe*	yörünge	Bir cismin izlediği yol.
Yûled	*Arapça*	يولد Dil Köken	Doğurulan (doğmamış - İhlas sûresi). Anlam

Z

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Zafer	*Arapça*	ظفر	Yengi, üstünlük.
Zâhir	*Arapça*	ظاهر	Görünen, açık, dış yüz.
Zâil	*Arapça*	زائل	Geçici, yok olan.
Zâkir	*Arapça*	ذاكر	Allah'ı zikreden, anan.
Zâtî	*Arapça*	ذاتي	Kendine özgü, aslî.
Zâyi	*Arapça*	ضائع	Kaybolmuş, yitik, boşa giden.
Zebân	*Farsça*	زبان	Dil, lisan.
Zebûn	*Farsça*	زبون	Güçsüz, âciz, zayıf.
Zehâb	*Arapça*	ذهاب	Gitme; bir düşünceye kapılma.
Zehbe	*Şiirsel biçim*	Bu anlamla standart eşleme doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Ceza/karşılık bağlamında kullanılan şiirsel biçim; standart Arapça eşleme doğrulanmadığı için köken uydurulmamıştır.
Zehm	*Farsça*	زخم	Yara; darbe.
Zehra	*Arapça*	زهراء	Parlak, nurlu (Hz. Fatıma'nın lakabı).
Zelil	*Arapça*	ذليل	Aşağılanmış, hor görülen.

Z

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Zellet	*Arapça*	زلة	Sürçme, küçük günah, yanılma.
Zemherî	*Farsça*	زمهریر	Şiddetli soğuk, kış ortası.
Zerdîd	*Farsça köklü şiirsel biçim*	zerd زرد (“sarı”) köküyle ilişkili; bağımsız biçim doğrulanmadı	Sararma/solma çağrışımıyla kullanılan Farsça köklü şiirsel biçim; bağımsız standart lemma kesinleştirilememiştir.
Zerdüşt	*Farsça*	زرتشت	Ateşe tapınmayla anılan İran dinî kurucusu.
Zerefşân	*Farsça*	زرافشان	Altın saçan, parlak.
Zeval	*Arapça*	زوال	Son bulma, yok olma.
Zîfir	*Arapça*	زفر	Ağır, pis koku; kir.
Zinâkâr	*Farsça*	زناکار	Zina eden.
Zindan	*Farsça*	زندان	Hapishane, karanlık yer.
Ziyafat	*Arapça*	ضيافة	Ağırlama, ziyafet.
Zübde	*Arapça*	زبدة	Öz, özet; en seçkin kısım.
Zühre	*Arapça*	زهرة	Çobanyıldızı (Venüs); Tâhir ile Zühre'nin Zühre'si.
Zuhûl	*Arapça*	ذهول	Dalgınlık, gaflet, unutma.
Zühûr	*Arapça*	ظهور	Ortaya çıkma, belirme.
Zülal	*Arapça*	زلال	Tatlı, saf, berrak su.
Zünüb	*Arapça*	ذنوب	Günahlar.

Bilen Söylesin

Dîvân-ı Lûgat-i Anadolu Bilig

Kelimeler yaşarsa düşünce yaşar; düşünce yaşarsa medeniyet yaşar.

BİLEN SÖYLESİN

Dîvân-ı Lûgat-i Anadolu Bilig

Bir kelimeyi yitirmek, yalnızca bir sözcüğün unutulması değildir; o kelimenin taşıdığı kültürün, inancın ve hafızanın da silinmesidir.

"Bilen Söylesin", unutulmaya yüz tutmuş kelimelerin izini süren, kavramları yeniden dile getiren bir divandır. On iki ozan, aynı redifin etrafında toplanıp her kıtada bir soru sorar:

...neylesin? ...nedir? ...nedir? Bilen söylesin...

Her mısra bir kelimeyi çağırır, her kelime bir kapıyı aralar. Çünkü kelimeler yaşarsa düşünce yaşar; düşünce yaşarsa medeniyet yaşar.

Unutulan kelimelerin izinde